

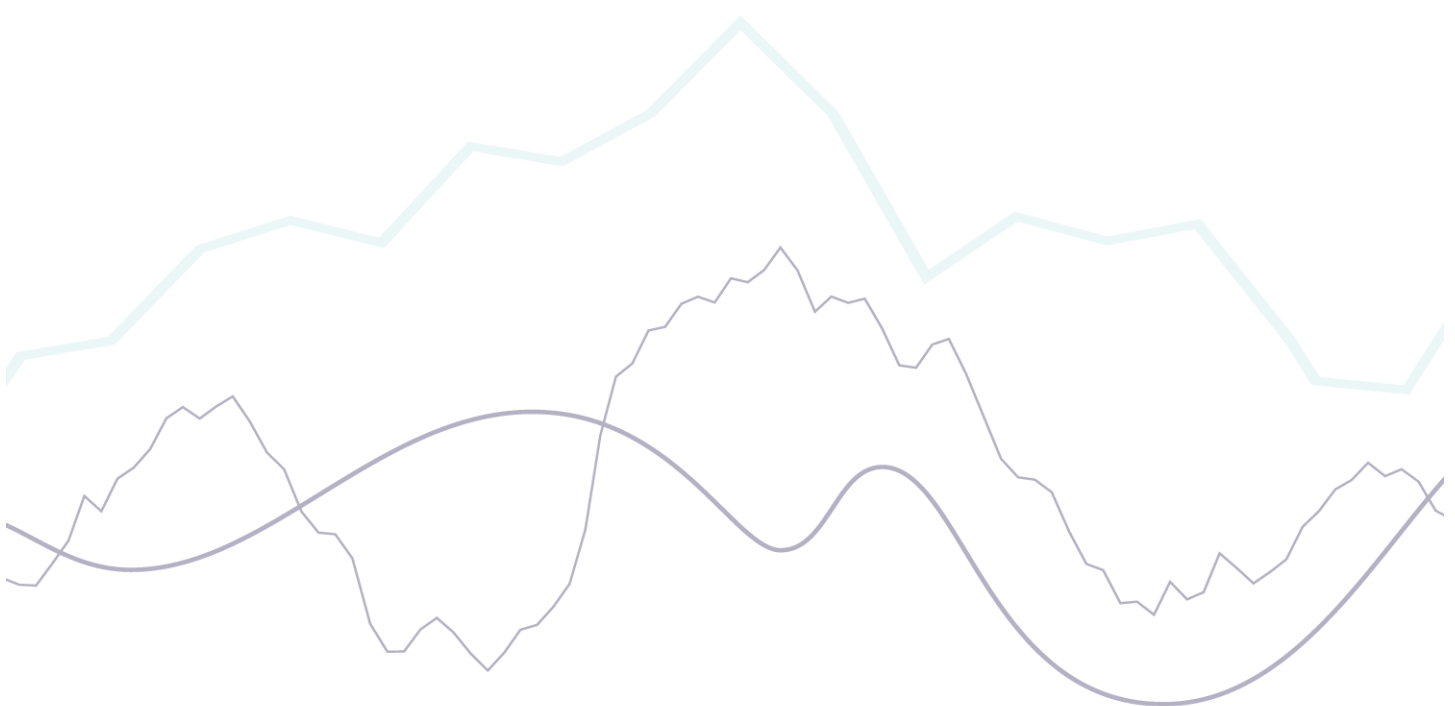

ÁLLAMI SZÁMVEVŐSZÉK

ELEMZÉS

A COVID-19 járvány közpénzügyi hatásainak értékelése

2020. június

ÁLLAMI SZÁMVEVŐSZÉK

ELEMZÉS

A COVID-19 járvány közpénzügyi hatásainak értékelése

Engedélyező:

Domokos László
elnök

Szerkesztő:

SZAPPANOS JÚLIA projektvezető

Az elemzés elkészítését felügyelte:

DR. PULAY GYULA ZOLTÁN felügyeleti vezető

Készítették:

SZAPPANOS JÚLIA projektvezető

DR. PULAY GYULA felügyeleti vezető

KURUCZ ÁDÁM számvevő

MELCHER ISTVÁN fogalmazó

NOVÁK MÁRTA számvevő

ERDÉLYI ATTILA számvevő

NAGY ZSOLT számvevő

NÉMETH ANITA számvevő

DR. FELFÖLDI IZABELLA számvevő

DR. KOVÁCS JÓZSEF számvevő

DR. MÁRTON GABRIELLA számvevő

FÓRIÁN ERIKA ERZSÉBET számvevő

GERGELY TILDA számvevő

KUZMA ÁGOTA számvevő

MERGANCSNÉ HORVÁTH HELGA HANNA számvevő

NAGY ADRIENN számvevő

TÁPAI ANNA fogalmazó

VASS-VÖLGYI ERIKA ANNA számvevő

VIDA LÁSZLÓ számvevő

Az Elemzés
az interneten
a www.asz.hu
oldalon
olvasható.

Kiadja az Állami Számvevőszék

EL-2555-020/2020.

TARTALOMJEGYZÉK

▶	ELŐSZÓ	5
▶	VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	6
▶	AZ ELEMZÉS CÉLJA ÉS MÓDSZERE	8
	Az elemzés célja és várható eredmények	8
	Az elemzés módszerei	8
▶	RÉSZELEMZÉSEK	9
	1. Makrogazdasági folyamatok	9
	— 1.1. Nemzetközi pénzpiacok.....	9
	— 1.2. Nemzetközi szervezetek előrejelzései.....	10
	— 1.3. A magyar intézkedések nemzetközi összehasonlításban	13
	2. Makrogazdasági kockázatok.....	15
	— 2.1 A GDP volumenének (reálértékének) alakulása	15
	— 2.2. A foglalkoztatás alakulása	20
	— 2.3. A munkanélküliség alakulása.....	23
	— 2.4. Háztartások megtakarításainak alakulása	25
	3. A költségvetés bevételei	28
	4. A költségvetés kiadásai	31
	5. Az államadósság és a pénzforgalmi hiány várható alakulása 2021 év végén	42
	— 5.1. A finanszírozás és kibocsátás várható alakulása 2021. évben.....	45
	— 5.2. A 2021. évi államadósság finanszírozás kockázatai.....	46
	6. A szegénységi kockázatok növekedése és a szociális rendszer ütésállósága	48
▶	FOGALOMTÁR, RÖVIDÍTÉSJEGYZÉK	54
▶	FELHASZNÁLT IRODALOM	55

ELŐSZÓ

Az Állami Számvevőszék (ÁSZ) az Országgyűlés legfőbb pénzügyi és gazdasági ellenőrző szerveként az Állami Számvevőszékről szóló 2011. évi LXVI. törvény 5. § (1) bekezdése alapján véleményt ad az Országgyűlés számára a központi költségvetésről szóló törvényjavaslat megalapozottságáról, a bevételi előirányzatok teljesíthetőségéről. Ugyanezen törvény 5. § (13) bekezdése alapján az ÁSZ elemzéseket és tanulmányokat készít, és ezek rendelkezésre bocsátásával segíti a Költségvetési Tanácsot feladatai – többek között a költségvetési törvényjavaslat tervezetének véleményezése, az államadósság-szabály teljesülésével kapcsolatos állásfoglalás meghozatala, a költségvetési folyamatok értékelése – ellátásában. Ebből adódóan az ÁSZ nemcsak ellenőrzéseket végez, hanem feladataihoz kapcsolódóan elemzéseket is készít. Az elemzések egyik legfontosabb fókuszterülete azoknak a makrogazdasági és egyéb tényezőknek a nyomon követése, értékelése, kockázatainak feltárása, amelyek a költségvetési folyamatokra, kiemelten az államadósság-szabály teljesülésére jelentős befolyással vannak. A közérdeklődésre számot tartó elemzéseit az ÁSZ nyilvánosságra hozza.

Ebben az évben különösen fontos volt a költségvetési folyamatokra ható környezeti változások figyelemmel kísérése, hiszen a COVID-19 járvány a globális gazdaságban még soha nem tapasztalt nehézségeket okozott. 2020. március 11-én a Kormány Magyarország egész területére az Alaptörvény 53. cikke szerinti veszélyhelyzetet hirdetett ki. Ezt követően az Országgyűlés elfogadta a koronavírus elleni védekezésről szóló 2020. évi XII. törvényt. Ennek értelmében a Kormány a veszélyhelyzetben – a katasztrófavédelemlről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvényben meghatározott rendkívüli intézkedéseken túl – az állampolgárok élet-, egészség-, személyi-, vagyon- és jogbiztonságának, valamint a nemzetgazdaság stabilitásának garantálása érdekében rendeletével egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, és egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat. 2020. június 20-tól a rendkívüli jogrend megszűnt, de a járvány hatásainak mérséklése még hosszú időt vesz igénybe

A 2020. évi megtorpanás és a 2021. évi újbóli növekedés mértékét rengeteg bizonytalanság övezi. Mégis célszerű a 2021. évi költségvetést még július elején elfogadni, mivel az lényegesen csökkenti a gazdaság többi szereplőjének a bizonytalanságát, és irányt mutat a tekintetben, hogy 2021-ben milyen fejlesztéseket hajthatnak végre, illetve milyen takarékosági programokat kell megvalósítaniuk.

A jövő évi központi költségvetést övező bizonytalanságok a Számvevőszéket is arra készítették, hogy a szokásosnál is mélyebben és részletesebben elemezze a gazdasági és társadalmi környezet várható változásait. Az ÁSZ prognózisokat nem készít. Ezt most sem tette, de különböző forgatókönyveket dolgozott ki annak számszerűsítésére, hogy a külső tényezők kedvezőtlen vagy éppen a vártnál kedvezőbb alakulása, milyen hatást gyakorol a költségvetés legérzékenyebb bevételi és kiadási előirányzataira. Ezek nélkül az ÁSZ nem lett volna képes megalapozott véleményt mondani a jövő évi központi költségvetési törvényjavaslatban rögzített előirányzatok teljesíthetőségéről. Az egyes témakörökben készült – módszerüket tekintve különböző – részelemzéseket összegyűjtöttük és nyilvánosságra hoztuk. Természetesen nem gondoljuk azt, hogy ebben a rendkívül bizonytalan helyzetben az ÁSZ elemzései jelentik a biztos pontot. A nyilvánosságra hozatal mindenekelőtt az átláthatóságot szolgálja, azaz a közvéleményt tájékoztatni kívánjuk arról, hogy az ÁSZ milyen elemzésekre alapozza a költségvetés véleményezésére irányuló tevékenységét. Másrészt, az elemzések feltártak olyan összefüggéseket, amelyeket – megítélésünk szerint – a költségvetési folyamatokkal és az azokat meghatározó tényezőkkel foglalkozó más szakmai műhelyek is hasznosítani tudnak. Egy bizonytalan helyzetben, amelyben elemzői konszenzus nem jött létre, az elemzők a legtöbbet azzal segíthetnek, ha megosztják egymással feltételezéseiket és az ezekből levont következtetéseiket.

Az ÁSZ járvány hatásaival kapcsolatos elemzései mellett ellenőrzést is végez ebben a témakörben. 2020. I. félévi nyilvános ellenőrzési tervünk tartalmazza a lakosság fertőző betegségek elleni védelmének (közte a védőoltások rendszerének) ellenőrzését. Erre nemzetközi koordinált ellenőrzés keretében kerül sor, ami lehetővé teszi más országok jó gyakorlatainak a megismerését is.

Budapest, 2020. június

Domokos László

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Magyarországot az elmúlt években stabil költségvetési gazdálkodás jellemezte. Ezért 2020. I. negyedévében is 2,2%-kal bővült a gazdaság teljesítménye, ezért a költségvetési stabilitást veszélyeztető kockázatok elsődlegesen a koronavírus járvány következményei. A járvány okozta válság nem hasonlítható korábbi kritikus időszakokhoz, hatásait tekintve sokkal intenzívebb lehet, mint a 2008-2009-es globális pénzügyi válság volt. Az elmúlt évek szinte folyamatos gazdasági növekedése után a világ országai 2020-ban várhatóan recessziót fognak megélni.

A világ nagy globális szervezeteinek az előrejelzései szerint 2020-ra a visszaesés a világ GDP-jének 3,0-10,0%-át fogja elérni. A következő évre valamennyi szervezet javulást vár.

Magyarország 2020-2024. évekre vonatkozó Konvergencia Programja 2020. május 5-én jelent meg. A Konvergencia Program 2020-ra 3,0%-os gazdasági visszaesséssel számol, amelyet 2021. évben 4,8%-os visszarendeződés követhet. A Kormány e dokumentumban a 2020. évben 3,8%-os GDP-arányos hiánnyal számolt, míg 2021. év végére a pénzforgalmi hiány a GDP 2,7%-ára mérséklődhet. A kormányzati szektor hiánya 2012 óta a GDP 3%-a alatt volt, az államadósság GDP-hez viszonyított aránya is évről-évre folyamatosan mérséklődött. A Kormány előrejelzése szerint a koronavírus-járvány hatására a kormányzati szektor 2019. évi 2,0%-os finanszírozási igénye 3,8%-ra, míg Magyarország GDP arányos bruttó adósságrátája a 66,3%-ról 72,6%-ra fog emelkedni a 2020 évben.

Magyarországon a járvány hatásai nem egyenlően oszlottak el a gazdaság egészében, az egyes ágazatokra eltérően hatott a járvány súlya. Miközben a járvány által legjobban sújtott szektorokban (pl. vendéglátás, turizmus, autóipar) soha nem látott keresletcsökkenés következett be, egyes üzletágakat a járvány látszólag alig érintett. Ugyanakkor a járvánnyal kevésbé érintett szektorokban foglalkoztatottak is érezhették a mobilitás korlátozása és a társadalmi távolságtartás másodlagos hatásait, amelyek érintették a megrendeléseket és a vásárlásokat.

A hirtelen keresletcsökkenés hatással volt a foglalkoztatásra. A munkaerő-piaci kilátások jelentősen romlottak, nőtt a munkanélküliség, csökkent a foglalkoztatás.

A járvány elleni védekezés, a veszélyhelyzet kihirdetése (2020. március 11.) miatti leállások és a vidéki korlátozási enyhítések (2020. május 4.) mintegy 7,5 hétig tartó időszaka alatt az államháztartásból a járványhoz kapcsolódó közvetlen kiadásokra 600 milliárd Ft került felhasználásra, ami a 2019. évi GDP 1,3%-a.

A 2020. március 18-án bejelentett első gazdasági mentőcsomag, illetve a 2020. április 7-én bemutatott akcióterv az elkövetkező időszakban a GDP 18-20 %-ával egyenértékű, több mint 9000 milliárd forintot biztosít a gazdaság támogatására.

A Kormány a koronavírus járvány elleni védekezés keretében meghozott intézkedésekkel – többek között – olyan finanszírozási mechanizmusokat aktivált, amelyek a járvány okozta válság idején segítenek a vállalkozásoknak megtartani a munkavállalókat, hozzájárulnak a háztartások vásárlóerejének fenntartását, továbbá megakadályozzák, hogy a járvány által leginkább érintett lakosok elveszítsék otthonaikat.

A 2021. évi költségvetés tervezet 3000 milliárd forintos Egészségbiztosítási és Járvány Elleni Védekezési Alappal, valamint 2500 milliárd forintos Gazdaságvédelmi Alappal tervezi.

A kijárási korlátozások 2020. május 18-ával az egész ország területén megszűntek, a járvány továbbterjedése miatti bizonytalanságok azonban hátráltatják a gyors gazdasági fellendülést, továbbá a világgazdasági környezet is jelentősen befolyásolja a magyar gazdaság megújulásának ütemét.

Az államháztartásból nyújtott rendkívüli támogatások mellett a vállalkozásoknak és a háztartásoknak is sokat kell tenniük a minél gyorsabb talpra állásért. A vállalkozásokat ebben a támogatások mellett kedvezményes hitelek is segítik, az egyének szintjén pedig az állampolgárok nemcsak társadalmi távolságtartással segíthetnek, hanem pénzügyi helyzetük elemzésével, pénzügyi tudatosságuk növelésével.

A koronavírus járvány okozta gazdasági hatások enyhítése a Kormány gazdasági intézkedéseivel Magyarországon megkezdődött, ennek folytatása különösen fontos, hiszen a foglalkoztatás csökkenése, számos vállalkozás ellehetetlenülése, csődhöz közeli helyzete a háztartások jövedelmének csökkenéséhez vezet, ami hosszútávon recessziós spirál felé taszíthatja a gazdaságot.

Az elemzésben a lehetséges hatások értékelése alapján bemutatja, hogy a háztartások fogyasztásának visszaesése, a járvány által sújtott ágazatok szolgáltatásai iránti kereslet csökkenése a GDP alakulását és ezen keresztül a foglalkoztatást negatívan befolyásolja. A Kormány által 5,6%-ra, illetve az Európai Bizottság által 7,0%-ra prognosztizált munkanélküliségi ráta alapján a munkanélküli segélyezés helyetti aktív foglalkoztatási programok 70-150 milliárd Ft költségvetési többlet támogatást igényelhetnek a 2021. évre.

Az elemzés azt is vizsgálta, hogy államadósság finanszírozásában fenntartható-e a lakossági megtakarítások növekvő szerepe. Az elemzés azt állapítja meg, hogy a lakossági jövedelmek 2020. évi esetleges jelentős csökkenése esetén a 2019. évvel egyező megtakarítási hajlandósággal számolva a megtakarítások nem érnék el a nettó finanszírozási igény összegét, míg 2021. évben még kisebb mértékű jövedelem csökkenés esetén is meghaladhatják azt, a 2019. évi megtakarítási hajlandóság mellett.

Az elemzés bemutatja, hogy a szegénységben élők számának és arányának 2010 és 2018. között bekövetkezett számottevő csökkenése elsősorban annak volt köszönhető, hogy a foglalkoztatás jelentősen bővült, ezzel párhuzamosan pedig a munkanélküliség csökkent. A munkahelyeknek a járvány miatt megszűnése ezért komoly kockázatot jelent a szegénység mérséklése terén elért eredmények megőrzését illetően is. Ezért indokolt, hogy a gazdaságvédelmi intézkedések során a munkahelyek megtartásának és új munkahelyek létrehozásának ösztönzése előtérbe kerüljön. A relatív szegénységben élők aránya növekedésének elkerülése érdekében indokolt a gyermekes családok kiemelt támogatásának folytatása és a 13. havi nyugdíj fokozatos bevezetése.

Az elemzés azt is kiemeli, hogy a járvány idején a magyar szociális és egészségügyi rendszer ütésállóan bizonyult. Nemzetközi összehasonlításban is figyelemre méltó, hogy a fertőzöttek minden különbségtétel nélkül a legmagasabb színvonalú egészségügyi ellátásban részesültek.

AZ ELEMZÉS CÉLJA ÉS MÓDSZERE

Az elemzés célja és várható eredmények

A COVID-19 jelzésű koronavírus okozta járvány, illetve a megelőzésére hozott intézkedések következtében a világgazdaságban és Magyarországon is a gazdasági tevékenység drasztikusan visszaesett. Ennek következtében az állami bevételek számottevően mérséklődnek, miközben a járvány negatív hatásainak enyhítésére a jelentős pótlólagos költségvetési kiadások létfontosságúak. Ezért a 2020. évi központi költségvetés átrendezése vált szükségessé, illetve a 2021. évi költségvetést is teljesen új alapokon kellett megtervezni. Az elemzés célja a koronavírus járvány államháztartásra gyakorolt hatásainak, e hatások belső összefüggéseinek feltárása. Az elemzés keretében a költségvetést érintő fontosabb területekre részelemzések készültek, amelyek szempontokat adhatnak az adott területet érintő kormányzati javaslatok, tervek véleményezéséhez.

Az elemzés módszerei

Az elemzés forrásanyagát, adatait nemzetközi és hazai szervezetek nyilvános dokumentumai, adatbázisai, valamint nemzetközi és hazai publikációk biztosították. A 2020. évi információk tekintetében 2020. június 10-et megelőző időszakra szólnak dolgoz fel adatforrásokat. Az elemzés a kijelölt kérdéskörökhöz tartozó, nyilvánosan elérhető adatokat összegyűjtve, rendszerezve várható hatásukat illetően számszerű becslést adott, illetve logikai következtetéseket vont le. Ezek alapján több forgatókönyv mentén került sor a kockázatok értékelésére, várható kiadások számszerűsítésére. Az elemzés a kijelölt területeken több változatban készült el, annak érdekében, hogy megítélhető legyen, hogy a kormányzati prognózis szerinti értékek pesszimistának, optimistának vagy a kettő közöttinek tekinthetőek. Mindezekon kívül az elemzés szempontokat fogalmazott meg az adott területeket érintő makrogazdasági, illetve költségvetési folyamatok értékeléséhez, kitért továbbá logikai összefüggések feltárására.

Az elemzésben sor került a GDP termelési oldalának jelentősebb tételei, a foglalkoztatás alakulására vonatkozó értékelésre. Bemutatásra került, hogy a koronavírus járvány milyen módon hathatott a rejtett gazdaságra, a gazdaság kifehérítésére, továbbá mindennek költségvetési bevételekre, illetve kiadásokra gyakorolt hatásaira. A foglalkoztatás prognózisa alapján becslés útján került sor a várható munkanélküliség alakulása, a kapcsolódó támogatott foglalkoztatás és szociális ellátások értékelésére. A lakosság jövedelmi helyzete és megtakarítása vonatkozásában az elemzés górcső alá vette, hogy a 2019. évi megtakarítási hajlandósággal megegyező, annál kisebb, illetve annál nagyobb megtakarítási hajlandóság milyen módon hatott a lakossági fogyasztásra és a megtakarításokra. Az államadósság kapcsán bemutatásra került a 2020-2021. évek nettó és bruttó finanszírozási igényei alakulása, továbbá a lakosság, a hazai intézményi befektetők, illetve a külföldi befektetők szerepe az igények kielégítésében.

Az adatokat érintően elsősorban a 2018. évet követő időszakok elemzésére került sor, de több mutató esetében a 2008-2009. globális pénzügyi válság időszakától kiindulva került sor az értékelésre.

Az elemzés a makrogazdasági adatok, a költségvetés bevételei és kiadásai kapcsán, a pénzforgalmi hiánnyal, az államadósság alakulásával és finanszírozásával kapcsolatban tett értékeléseket elsősorban a Kormány, az Államadósság Kezelő Központ Zrt., a Magyar Nemzeti Bank, a Magyar Államkincstár, a Központi Statisztikai Hivatal által közzétett adatok alapján fogalmazta meg.

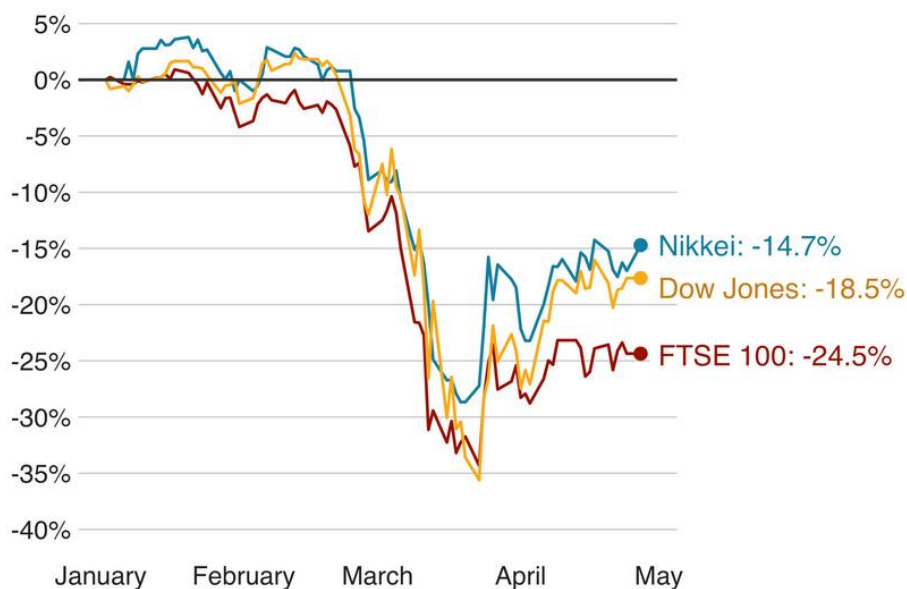
RÉSZELEMZÉSEK

1. Makrogazdasági folyamatok

1.1. Nemzetközi pénzücok

A koronavírus-járvány hatására a tőzsdeindexek 2020. március közepére világszerte 30-35%-ot estek a 2020. januári értékekhez képest, mivel a befektetők attól tartottak, hogy a kormányzati intézkedések nem lesznek képesek megállítani a gazdasági növekedés visszaesését. Erre válaszul több ország jegybankja (pl. FED-USA, Bank of England) csökkentette a kamatokat, amelytől a fogyasztás bővítésén keresztül gazdaságélénkítő hatást várnak. Március végén a 2000 milliárdos amerikai kormányzati mentőcsomag hatására a tőzsdeindexek emelkedni kezdtek, április végén a tokiói tőzsdeindex (Nikkei) -14,7%-on, a New York-i (Dow Jones) -18,5%-on, a londoni (FTSE-100) -24,5%-on állt az év eleji értékéhez képest. (Jones et al., 2020). A koronavírus járvány pénzücokra gyakorolt hatását az 1. ábra szemlélteti.

1. ábra – A koronavírus járvány hatása a pénzücokra

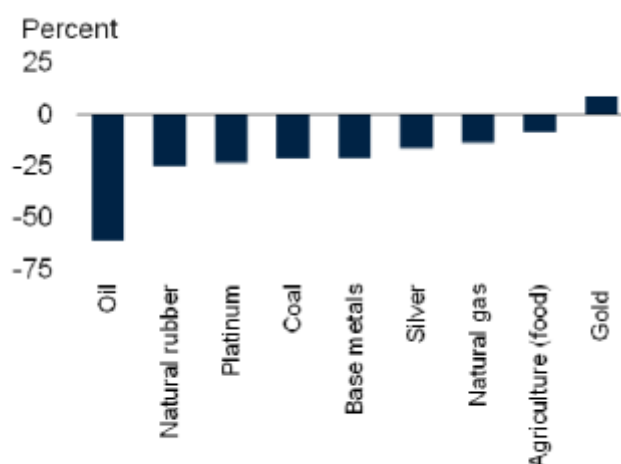

Forrás: BBC, 2020.04.27.

A globális légitársaságok részvényeinek ára 2020. márciusában 35%-kal esett vissza. A hónap utolsó hetében a kormányzati gazdaságélénkítő intézkedések hatására kissé emelkedtek. (IATA, 2020)

A Világbank jelentése szerint a koronavírus-járvány kitörése komoly megrázkódtatást jelentett az áruiparoknak, a keresleti és a kínálati oldalon is zavarok keletkeztek. Az olaj iránti kereslet és az árzuhanás a kitermelés visszaeséséhez vezetett. A járvány elhúzódásával a gazdasági visszaesés mélyülni fog, mely egyéb áruk – főként az ipari termeléshez használt fémek – esetében is a kereslet és ezzel párhuzamosan az árak további visszaeséséhez vezethet. A 2020. márciusi árváltozásokat a januári árakhoz képest a 2. ábra szemlélteti:

2. ábra Árutőzsdei termékek árának változása 2020. január-március viszonylatában

(oszlopok balról jobbra: olaj, gumi, platina, szén, nem nemesfémek, ezüst, gáz, mezőgazdasági termékek, arany) Forrás: World Bank, 2020

A Világbank álláspontja szerint a fejlődő országok számára az olajáresés lehetőséget jelent az energiatámogatások megszüntetésére, és az így felszabaduló forrásokat a döntéshozók a járvány miatt megnövekedett egészségügyi kiadásokra, vagy az alacsonyabb jövedelmek kompenzálására fordíthatják. (World Bank, 2020)

1.2. Nemzetközi szervezetek előrejelzései

A koronavírus járvány globális hatásai – prognózisok régiókra, országokra, ágazatokra

Az **OECD** 2020. március 02-i – a járvány miatti világméretű leállások előtti - előrejelzése szerint a globális gazdaság a koronavírus járvány hatása miatt a 2019. évi 2,9%-növekedésnél kisebb mértékben, 2,4%-kal, 2021-ben 3%-kal fog növekedni, de a pesszimista forgatókönyv szerint – elhúzódó járvány esetén – mindössze 1,5%-os lesz 2020-ban a gazdasági növekedés. Az Euró-zónában a 2019. évi 1,2%-os növekedés helyett legfeljebb 0,8%-os növekedés, vagy akár minimális csökkenés (-0,1%) is elképzelhető 2020-ban.

A járvány miatti leállások több ágazatot is érintettek (a turizmust, a járműipart, a kereskedelmet, a közvetlen kapcsolattartást igénylő szolgáltatásokat pl. fodrász, de a beruházások visszafogása és a munkaerő mozgásának korlátozása miatt az építőipar is érintett). Ezek az ágazatok a legtöbb országban a GDP 30-40%-át állítják elő, ezzel összefüggésben pedig rövidtávon 50-100%-os termelés kiesés is előfordulhat. A kezdeti közvetlen termelés/szolgáltatás kiesés összesen értéke sokkal nagyobb a fejlett gazdaságokban, a GDP 20-25%-át, Magyarországon 27%-át is elérheti, melynek hatása az éves GDP növekedésre attól függ, hogy milyen sokáig maradnak fenn a korlátozó intézkedések. (Boone, 2020, OECD 2020a-2020b)

Az OECD legutóbbi, 2020 júniusi kiadványában országonként két előrejelzést készült, arra tekintettel, hogy a koronavírus egy vagy két hullámban érinti az adott térséget még a 2020. évben. E szerint Magyarországon 8%-kal eshet vissza 2020-ban a GDP, ha pedig a koronavírus-járványnak lesz második hulláma is, akkor 10%-os visszaesést jósol az OECD. A globális gazdaság 2020-ban 6%-kal eshet vissza, 2021-re azonban már 5,2%-os növekedés várható, egy második járványhullám esetén pedig 7,6%-kal zuhanhat a globális gazdaság, és 2021-re is csak 2,8%-os lesz a növekedés. Mindkét forgatókönyv esetében azt fogalmazza meg, hogy a GDP 2019. IV. negyedévi szintje nem lesz elérhető legalább két évig.

Az **IMF** 2020. április 04-én tett közzé előrejelzést, ekkor a járvány világméretű romboló hatása már nyilvánvalóvá vált. Az előrejelzés szerint a globális gazdasági termelés a 2020. évben 3%-kal fog csökkenni, és amely jóval nagyobb mértékű, mint a 2009. évben mért 0,1%-os visszaesés volt. Ennél is nagyobb, átlagosan

6,6%-os visszaesést prognosztizál az európai kontinens országaira, 7,1%-ot az Európai Unióra, melyhez Olaszország 9,1 %-os, Németország 7%-os csökkenéssel járul hozzá. Magyarország esetében az európai országokhoz képest kisebb, 3,1%-os visszaeséssel kalkulálnak, a járvány kiindulópontjának számító Kína esetében viszont 1,2%-os növekedésre számítanak. 2021-re már globálisan 5,8%-os gazdasági növekedéssel számolnak. A világkereskedelem volumene 2020-ban 11%-kal csökkenhet, a fogyasztói árak a fejlett országokban 0,5%-kal, a fejlődő országokban 4,6%-kal növekedhetnek az előző évhez képest. Magyarországon az előrejelzés szerint 2020-ban a fogyasztói árak átlagosan 3,3%-kal fognak növekedni, a munkanélküliségi ráta 5,4% lesz. Az IMF előrejelzése az alábbi feltételezéseken alapul: a járvány az összes ország gazdaságára hatással lesz, az év második felében már enyhülnek a korlátozások. A súlyosan fertőzött országokban a munkanapok 8%-a esik ki a termelésből a korlátozó intézkedések fennállása alatti időszakban. Ha a járvány miatti korlátozások áthúzódnak az év második felére, vagy 2021-ben újra kitörne a járvány, akkor a gazdaság a jövő évben akár 8%-kal is visszaeshet. (IMF, 2020a)

Az előrejelzés legfontosabb szempontjai között volt a sokk jellege, miszerint a vírus visszatartásához korlátozni kell a mobilitást, ami különösen akut hatással van azokra az ágazatokra, amelyek társadalmi interakciókra támaszkodnak (pl. utazás, vendéglátás, szórakozás és turizmus). A munkahelyek bezárása megszakítja az ellátási láncokat és alacsonyabb termelékenységet okoz. Figyelembe vették a sokk másodlagos hatását különböző pénzügyi csatornákra, pl. hitelezési költségek, pénzügyi zavarok, stb. Tekintettel voltak a súlyos visszaesés korai jeleire, amelyek például Kínában az ipari termelés, a kiskereskedelem és a beruházások visszaesésében megjelentek januárban és februárban. Szempont volt még a nyersanyagárak hirtelen esése és a szigorodó pénzügyi feltételek.

Mivel a járvány egyetlen országot sem kímélt, a halmozott veszteség mértéke a globális GDP-ben számolva 2020-2021. években a 9 ezer milliárd dollárt is elérheti, és ez az összeg nagyobb, mint Japán és Németország összesített GDP-je.

Az előrejelzés kitért arra, hogy azokat az országokat érinti a legsúlyosabban a válság, amelyeknek a gazdasága a turizmusra, utazásra, vendéglátásra és a szórakoztatóiparra épül. A fejlődő és feltörekvő gazdaságok ezen kívül tőkekivonással és árfolyamnyomással is szembesülni kellett, amellet, hogy az egészségügyi rendszerük nem eléggé fejlett, továbbá szűk a költségvetési mozgásterük. Ráadásul sok országot eleve alacsony növekedési és magas adósságsszinttel érte el a járvány.

Az 1930-as évek óta most fordul elő először, hogy mind a fejlett, mind a fejlődő és feltörekvő gazdaságok egyaránt recesszióba süllyednek. 2020-ban a fejlett gazdaságok teljesítménye várhatóan 6,1%-kal csökken: az USA-ban például 5,9%, Japánban 5,2%, az Egyesült Királyságban 6,5%, Németországban 7%, Franciaországban 7,2%, Olaszországban 9,1%, Spanyolországban 8 %-os recesszióval számol az IMF. Az 1. táblázat mutatja be az egyes országok gazdasági mutatóinak változását, Magyarország esetében az IMF szerinti értékelés alapján a Fejlődő és Feltörekvő Európa országok sor tartalmazza az előrejelzést.

1. táblázat

Gazdasági teljesítmények alakulása nemzetközi viszonylatban

Térség	Előrejelzés (év/év, százalék)		Változás a 2020 januári prognózishoz képest (százalékpont)	
	2020	2021	2020	2021
Világgazdaság	-3,0	5,8	-6,3	2,4
Fejlett gazdaságok	-6,1	4,5	-7,7	2,9
USA	-5,9	4,7	-7,9	3,0
EU	-7,1	4,8	-8,7	3,1
Eurózóna	-7,5	4,7	-8,8	3,3
Németország	-7,0	5,2	-8,1	3,8
Franciaország	-7,2	4,5	-8,5	3,2
Olaszország	-9,1	4,8	-9,6	4,1
Spanyolország	-8,0	4,3	-9,6	2,7
Japán	-5,2	3,0	-5,9	2,5
Egyesült Királyság	-6,5	4,0	-7,9	2,5
Fejlődő és feltörekvő gazdaságok	-1,0	6,6	-5,4	2,0
Oroszország	-5,5	3,5	-7,4	1,5
Kína	1,2	9,2	-4,8	3,4
Fejlődő és feltörekvő Európa	-5,2	4,2	-7,8	1,7
Világkereskedelem volumene	-11,0	8,4	-13,9	4,7

Forrás: IMF, WEO 2020. április

A Napi.hu 2020. április 14-i fentiek szerint közzétett adattáblája mutatja, hogy a fejlődő és feltörekvő országoknak átlagosan 1 %-kal csökkenhet a gazdasági teljesítménye, ha Kínát kiemeljük a sorból, akkor 2,2 %-os lehet ez a csökkenés. A feltörekvő ázsiai országok csoportja lehet az egyetlen régió, ahol 2020-ban a pozitív tartományban - pontosabban 1 %-os szinten - marad a növekedés, azonban ez is mintegy 5 százalékponttal alacsonyabb az előző évtized átlagánál. Az egy főre eső jövedelem 2020-ban több mint 170 országban csökkenhet, ezzel a krízis több országot érint, mint a 2008-2009-es pénzügyi válság idején. A 2. táblázat mutatja be az egyes európai országok főbb gazdasági mutatóinak várható alakulását 2020-2021-ben. A V4 országokkal összevetve Magyarország esetében a fő gazdasági mutatók 2020. és 2021. években is pozitívabb értékeket jeleznek előre.

2. táblázat

	Egyes európai országok fő gazdasági mutatói (előrejelzés, év/év, %)							
	Reál GDP		Infláció		Munkanélküliségi ráta		Folyó fizetési mérleg*	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Európa	-6,6	4,5	2,0	2,4	n.a.	n.a.	1,6	1,8
Eurózóna	-7,5	4,7	0,2	1,0	10,4	8,9	2,6	2,7
Nagy-Britannia	-6,5	4,0	1,2	1,5	4,8	4,4	-4,4	-4,5
Németország	-7,0	5,2	0,3	1,2	3,9	3,5	6,6	6,7
Franciaország	-7,2	4,5	0,3	0,7	10,4	10,4	-0,7	-0,6
Görögország	-10,0	5,1	-0,5	1,0	22,3	19,0	-6,5	-3,4
Spanyolország	-8,0	4,3	-0,3	0,7	20,8	17,5	2,2	2,4
Portugália	-8,0	5,0	-0,2	1,4	13,9	8,7	-0,2	1,4
Olaszország	-9,1	4,8	0,2	0,7	12,7	10,5	3,1	3,0
Ausztria	-7,0	4,5	0,4	1,7	5,5	5,0	1,9	2,0
Észtország	-7,5	7,9	1,5	2,0	6,0	4,7	-2,7	-1,9
Lettország	-8,6	8,3	-0,3	3,0	8,0	6,3	-2,2	-1,5
Litvánia	-8,1	8,2	-0,3	1,7	8,9	8,1	6,0	4,5
Szlovénia	-8,0	5,4	0,4	1,4	9,0	6,0	0,8	3,2
Csehország	-6,5	7,5	2,1	2,0	7,5	6,0	-2,1	-0,9
Magyarország	-3,1	4,2	3,3	3,2	5,4	4,0	-0,1	-0,6
Szlovákia	-6,2	5,0	1,1	1,4	8,0	7,4	-3,0	-2,4
Lengyelország	-4,6	4,2	3,2	2,6	9,9	8,0	0,2	0,1
Románia	-5,0	3,9	2,2	1,5	10,1	6,0	-5,5	-4,7
Bulgária	-4,0	6,0	1,0	1,9	8,0	4,5	1,7	0,6
Fejlődő és feltörekvő Európa	-5,2	4,2	5,1	5,0	n.a.	n.a.	-0,4	-0,5

*előrejelzés, a GDP %-ában, Forrás: IMF, Világgazdasági kilátások 2020. április, Napi.hu gyűjtés

A **Fitch Ratings** 2020-ra 3,9 %-os visszaesést prognosztizáló 2020. április 23-ai előrejelzése mellett az **Oxford Economics** 2020 áprilisi prognózisában 2,8%-os globális GDP-csökkenés szerepel a 2020. év egészére. A Fitch Ratings elemzése a világ legnagyobb gazdasági központjai közül az euró övezetben várja a legmélyebb recessziót, a gazdaság hazai összterméke 2020 egészében 7 %-kal zuhan.

A **Moody's** jelentése szerint rövidtávon a légi személyszállítást, a (teher)hajózást, a turizmus/szabadidő/szállodaipart, a vendéglátást, a ruhaipart, a tartós fogyasztási cikkek ágazatát, a nem élelmiszerjellegű kiskereskedelmet, az autógyártást és az elektronikus játékipart sújtja leginkább a koronavírus járvány. Az ágazatokat a mobilitás visszaesése, vagy a beszállítói láncok zavarai (pl. a kínai gyárak leállása) hátráltatják. Az internetszolgáltatókra, az online kiskereskedelemre és az aranybányászatra akár pozitív hatással is lehet a járvány. Az optimista előrejelzés szerint a megbetegedések száma a második negyedévben még emelkedni fog, de az év második felében a monetáris és fiskális intézkedéseknek már érezhető hatása lesz a globális gazdaságra. A pesszimista forgatókönyv szerint a pénzügyi intézkedések nem fogják tudni felszínen tartani a gazdaságot, és olyan kulcságazatok, mint az olaj- és gázipar, a vegyipar illetve a gyárpar is recesszióba fognak esni. (Elder, 2020)

Az **Európai Bizottság**on belül a Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóság felelős a gazdasági növekedéssel, a foglalkoztatással, az államháztartásokkal és a pénzügyi stabilitással kapcsolatos uniós szakpolitikáért, továbbá előrejelzéseket készít. A koronavírus-járvány hatásait is figyelembe véve publikálta legújabb 2020 májusi több indikátorra vonatkozó előrejelzését, melyben a 2019. évi GDP 4,9 %-os növekedéssel szemben 7%-os visszaesésre számít 2020-ban, 2021. évre pedig újra gazdasági növekedést prognosztizál, melynek nagysága 6 %-os lehet. Az Európai Bizottság véleménye szerint a magyar gazdaság 2020. II. negyedévéitől fokozatosan helyreáll, a 2021. évi prognózisát is ennek megfelelően készítette el. Az Európai Bizottság várakozása szerint a 2021-es kibocsátás még nem fogja elérni a 2019. évi szintet.

A **GKI** konjunktúraindexe 2020 áprilisában soha nem látott mértékben zuhant a járvány gazdasági hatásai következtében: az üzleti bizalmi index mintegy 25, a fogyasztói közel 40 ponttal esett. Az üzleti szférán belül minden ágazat várakozásai romlottak, leginkább a szolgáltatásoké (mintegy 35 ponttal), legkevésbé az iparé (mintegy 20 ponttal). Az ipari bizalmi index tizenegy éves, az építőipari hétéves mélypontjára esett. A kereskedelmi bizalmi index is csak 2009 elején volt alacsonyabb a 2020 áprilisinél. Az eladási pozíció, a rendelésállomány és a készlet szint megítélése egyaránt sokat romlott, a rendelésállományt még soha nem látták ilyen alacsonynak a cégek. A márciusban még legoptimistább szolgáltató szektor áprilisa a legpesszimistábbá vált, leginkább a forgalmi várakozásai romlottak.

A GKI júniusi felmérése azt mutatta, hogy „a fogyasztói bizalmi index a zuhanás után májusban jelentősen, majd júniusban kisebb ütemben emelkedett. Az index az az áprilisi 38 pontos esését követően májusban 11 ponttal, júniusban 6 ponttal emelkedett (szezonálisan kiigazítva), s ezzel e két hónap alatt csaknem a felét ledolgozta áprilisi zuhanásának”. (GKI, 2020. június 10.)

A fentiekben bemutatott előrejelzésekből megállapítható, hogy valamennyi 2021. évre vonatkozó prognózis Magyarország esetében GDP növekedést jelez elő.

1.3. A magyar intézkedések nemzetközi összehasonlításban

A Kormány által bemutatott fiskális és monetáris intézkedéseket egyaránt tartalmazó gazdaságvédelmi akcióterv kiemelkedik az Európai Unió országai által eddig nyilvánosan bemutatott gazdaságélénkítő intézkedések közül. (Századvég, 2020. április) A 2020. március 18-án bejelentett első gazdasági mentőcsomag, illetve a 2020. április 7-én bejelentett akcióterv az elkövetkező időszakban a GDP 18-20 %-ával egyenértékű, több mint 9000 milliárd forintot biztosít a gazdaság támogatására.

Az MNB 2020 májusi Stabilitási jelentése összegezte egyes jegybankok konvencionális és nem konvencionális intézkedéseit bankrendszereik stabilitásának megóvása, a gazdaság ösztönzése és a vállalkozások támogatása érdekében. A válságkezelő intézkedés csomagokat a 3. táblázat szemlélteti.

3. táblázat

Egyes országokban bevezetett gazdaságvédelmi intézkedések

Összefoglaló táblázat az egyes országokban bevezetett intézkedésekről	USA	JP	DE	FR	IT	UK	HU	CZ	PL	SK	RO
Fiskális politika											
Vállalati hitelezés állami garanciával	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x
Hitelprogram állami tulajdonú bank(ok)on keresztül		x	x		x		x	x			
Érintett egyéni vállalkozások és KKV-k közterheinek csökkentése/halasztása		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Vállalati bérköltség támogatás	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Munkaügyi, fizetéseképtelenségi szabályok átalakítása			x			x	x			x	x
Transzferek nyújtása, kiterjesztésük, vagy elérésük megkönnyítése	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Átmeneti THM plafon hiteltermékekre							x				
Bérleti piaci beavatkozás			x	x		x	x				
Monetáris politika											
Irányadó ráta csökkentése	x					x		x	x		x
Mennyiségi lazítás	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x
ezen belül: vállalati kötvényvásárlás is	x	x	x	x	x	x	x			x	
Likviditásbővítés	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Hitelezést támogató program	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Pénzügyi stabilitást támogató/makroprudenciális/szabályozói lépések											
Törlesztési moratórium	x		x	x*	x	„x”	x	x	„x”	x	x
Rugalmasabb NPL szabályok			x	x	x	x			x	x	
Tőkepuffer-követelmény enyhítése	x	x	x, x	x, x	x, x	x	x	x	x	x, x	
Egyes részvények rövide eladásának átmeneti tiltása			x	x	x						
Osztalékfizetés felfüggesztésére tett javaslat/előírás			x	x, x	x, x	x	x		x	x	

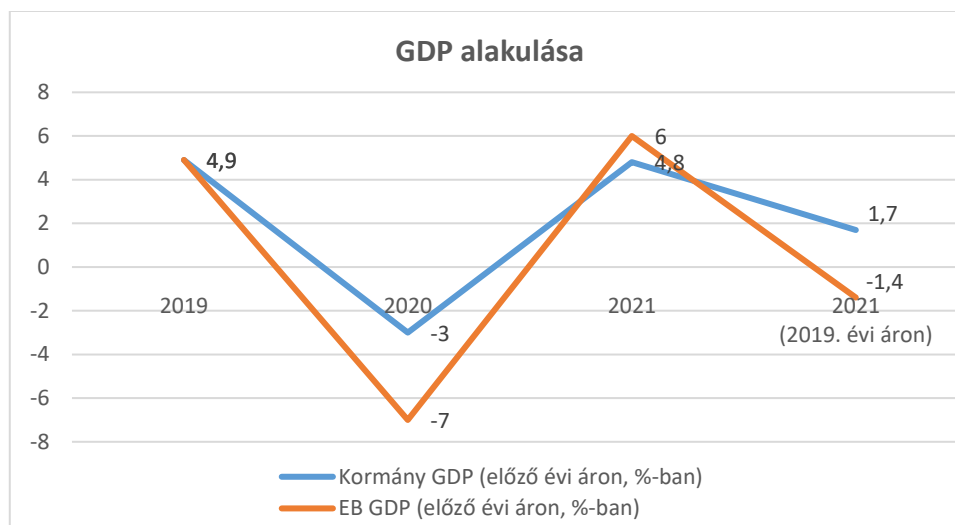
Megjegyzés: Március 1-ét követő intézkedések. A hazai intézkedések pirossal jelölve, x jelöli a nemzeti, x pedig az EKB által meghozott intézkedéseket az euroövezeti tagok esetében. A törlesztési moratórium esetében az „x” önkéntes banki részvételt jelent, a többi esetben jogszabályi rendelkezést takar. *Franciaország esetében a nemteljesítéssel kapcsolatos következmények alkalmazását fűggesztették fel március 25-én, 3 hónapra, további egy hónapot biztosítva az elmaradt teljesítés pótlására. Forrás: ESRB, IMF, KPMG, S&P, Financial Times, dorsey.com, zbp.pl, esm.europa.eu

Forrás: Pénzügyi Stabilitási Jelentés 19. oldal (2020. május) - www.mnb.hu

Az európai térben mindössze hat olyan állam van, amely a 2019-es GDP-jének több mint 16 %-át fordítja a koronavírus járvány okozta gazdasági károk enyhítésére. Spanyolország 200 milliárd eurós (20%-os), Olaszország pedig 425 milliárd eurós (20,4 %-os) csomaggal igyekszik támogatni a hazai vállalkozásokat és munkavállalókat. Hasonló mértékű az Egyesült Királyság és Németország gazdasági válaszlépése is a lezárások és leállások miatt kialakult gazdasági válság kezelésére. A német szövetségi kormány a 2019-es német GDP 30%-ának megfelelő, 1100 milliárd eurós csomaggal, a brit kormány pedig a monetáris és fiskális eszközökkel együttesen, 570 milliárd fonttal, azaz a GDP 24,6%-ával egyenértékű forrással támogatja a szigetországi gazdaságot. Az európai országok gazdasági mentőcsomagjainak mértékét a 3. ábra szemlélteti.

4. ábra

Forrás: Konvergencia Program és az Európai Bizottság adatai alapján, ÁSZ szerkesztés

A GDP-t a 2019. év százalékában is jelezve látható, hogy a 2021. évet illetően kisebb a két becslés közötti különbség, mint ahogyan az éves növekedési ütemek nagyon eltérő adataiból látszik.

Termelési oldal

A KSH által 2020. május 15-én közzétett Gyorstájékoztató szerint „a bruttó hazai termék (GDP) 2020 I. negyedévében a nyers adatok szerint 2,2%, a szezonálisan és naptárhatással kiigazított és kiegyensúlyozott adatok szerint 2,0%-kal nőtt az előző év azonos időszakához viszonyítva”. A GDP termelési oldaláról, a nemzetgazdasági ágak teljesítményéről 2018. évi adatok állnak rendelkezésre, amelyet a 4. táblázat szemléltet.

4. táblázat

A GDP termelési oldalról nemzetgazdasági áganként részletezve 2018-ben

Nemzetgazdasági ág	Érték (folyó ár, M Ft)	Megoszlás (%)
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	1 516 056	4,2
Bányászat, kőfejtés	101 655	0,3
Feldolgozóipar	7 952 530	22,1
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	549 270	1,5
Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés	312 379	0,9
Építőipar	1 917 448	5,3
Kereskedelem, gépjárműjavítás	3 973 948	11,0
Szállítás, raktározás	2 185 521	6,1
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	690 686	1,9
Információ, kommunikáció	1 789 368	5,0
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	1 278 134	3,5

Ingtalanügyletek	2 832 535	7,9
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	2 247 942	6,2
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	1 456 787	4,0
Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	2 894 565	8,0
Oktatás	1 613 484	4,5
Humán-egészségügyi, szociális ellátás	1 641 602	4,6
Művészet, szórakoztatás, szabad idő	528 619	1,5
Egyéb szolgáltatás	512 200	1,4
Összesen (Bruttó hozzáadott érték)	36 007 057	100
Termékadók és -támogatások egyenlege	6 654 748	-
Bruttó hazai termék (piaci beszerzési áron)	42 661 805	-

*Forrás: KSH. 3.1.4. A bruttó hozzáadott érték értéke és megoszlása nemzetgazdasági áganként alapján
ÁSZ szerkesztés*

A táblázat a GDP számítását a termelési oldalról mutatja be, amely a nemzetgazdasági ágazatok, szektorok által előállított értékeket és azok megoszlását mutatja. Megállapítható, hogy a feldolgozóiparnak és a kereskedelem, gépjárműjavításnak volt a legnagyobb súlya az ágazatok között 2018-ban. Látható, hogy az feldolgozóipar (része az autógyártás) 22,1%-os részesedése mellett jelentősebb visszaesésnek kitett ágazatok a magyar GDP termelésében mekkora súlyt képviseltek: szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás 1,9%, művészet, szórakoztatás, szabad idő 1,5%.

Felhasználási oldal

A 2020. és 2021. évi reál GDP nagyságának becslése az elemzés készítésének időpontjában is rendkívül bizonytalan, annak várható értéke ugyanis függ a koronavírus-járvány egészségügyi hatásaitól, az esetleges újabb veszélyhelyzettől, az elemzés időpontjában még nem ismert világgazdasági változásoktól, a bevezetett kormányzati intézkedések súlyától és azok gazdasági hatásaitól is.

A koronavírus-járvány hatásait is figyelembe véve publikálta az EB legújabb 2020 májusi több indikátorra vonatkozó előrejelzését, amelyben a 2019. évi GDP 4,9 %-os növekedéssel szemben 7 %-os visszaesésre számít 2020-ban. A 2021. évre pedig újra gazdasági növekedést prognosztizál, amelynek nagysága 6 %-os lehet.

Az Európai Bizottság véleménye szerint a magyar gazdaság 2020. II. negyedétől fokozatosan helyreáll, a 2021. évi prognózisát is ennek megfelelően készítette el. Az Európai Bizottság várakozása szerint a 2021-es kibocsátás még nem fogja elérni a 2019. évi szintet. Az Európai Bizottság a GDP felhasználási oldalán keresztül mutatta be 2021. évi prognózisát (5. táblázat).

5. táblázat

Magyarországra vonatkozó Európai Bizottság által közölt prognózis (%)

	GDP (%-ban)	2018	2019	2020	2021
Háztartások fogyasztása	48,7	4,8	5,1	-6,0	5,5
Közösségi fogyasztás	19,7	0,9	1,7	5,0	-1,4
Bruttó állóeszköz-felhalmozás összesen	25,2	17,1	15,3	-18,7	8,9
melyből, Berendezések	9,8	10,2	10,7	-27,6	15,8

Export	84,9	4,3	6,0	-14,0	11,2
Import	80,6	6,8	6,9	-15,0	10,1
GDP változása		5,1	4,9	-7,0	6,0
GNI	96,0	5,1	5,1	-6,0	5,1
Hozzájárulás a GDP növekedéshez	Belföldi kereslet	6,4	6,7	-7,3	4,6
	Készletek	0,4	-1,3	0,0	0,0
	Nettó export	-1,7	-0,4	0,2	1,3

Forrás: Economic forecast for Hungary alapján ÁSZ fordítás és szerkesztés

Magyarországon a Pénzügyminisztérium 2019. december 21-én tette közzé a 2019 és 2023 között időszakra vonatkozó Makrogazdasági és Költségvetési Előrejelzést, a koronavírus-járványhoz kapcsolódó veszélyhelyzet elrendelését követően nem készült új prognózis. Magyarország 2020-2024. évekre vonatkozó Konvergencia Programja 2020. május 5-én jelent meg, amelyben 2020-ra 3,0%-os gazdasági visszaeséssel és 3,8%-os GDP-arányos hiánnyal számolt a Kormány. A GDP becslést változását a 2020-2024. években az 6. táblázat mutatja be

6. táblázat
A GDP becslést változása 2020-2024. években (%)

	Háztartások fogyasztása			Közösségi fogyasztás			Bruttó álló-eszköz-felhalmozás			Export			Import			Összesen		
	MP	KP	EB	MP	KP	EB	MP	KP	EB	MP	KP	EB	MP	KP	EB	MP	KP	EB
2020. év	4	0,9	-6	0,5	1,5	5	4,1	-8,8	-18,7	5	-8,3	-14	5	-6,8	-15	4	-3	-7
2021. év	3,9	3,8	5,5	1,4	0,7	-1,4	3,6	5,5	8,9	5,5	10,5	11,2	5,1	8,9	10,1	4	4,8	6
2022. év	3,8	4,6	-	0,4	0,3	-	4,6	4,8	-	5,9	7,3	-	5,4	6,3	-	4,3	4,6	-
2023. év	3,8	4,6	-	1,5	0,8	-	3,4	3,4	-	6,3	6,5	-	5,8	5,6	-	4,1	4,3	-
2024. év	-	4,5	-		0,8	-		3,2	-		7	-	-	6,2	-		4,2	-

MP: Makrogazdasági és Költségvetési Előrejelzés (2019), KP: Magyarország 2020-2024 közötti Konvergencia Programja (2020), EB: Európai Bizottság Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóság

Forrás: Makrogazdasági és Költségvetési Előrejelzés 2019-2023, Magyarország 2020-2024 közötti Konvergencia Programja, Pénzügyminisztérium, Economic forecast for Hungary alapján ÁSZ szerkesztés

A táblázat alapján megállapítható, hogy a háztartások fogyasztásában a 2020 évi 6 %-os visszaesését követően visszarendeződést vár az Európai Bizottság, így az 2021-ben újra 5,5 %-kal bővíthet. A közösségi kiadások területén eltérő jellegű változás prognosztizált az állam 2020. évi fokozott beavatkozása, bejelentett intézkedések miatt. Látható hogy az export és import is az Európai Bizottság becslése szerint 2020-ban drasztikusan vissza fog esni és a 2021. évi bővülés nem fogja elérni a visszaesés nagyságát. A végső fogyasztás (háztartások fogyasztása, közösségi fogyasztás) esetében a háztartások fogyasztása 2020. évben a 2019. évben a Makrogazdasági Prognózisban tervezett 4 %-hoz képest a Konvergencia Program szerint 0,9 %-kal

fog csak bővülni, a közösségi fogyasztásban a fokozott állami szerepvállalás miatt nagyobb növekedést jelez a Konvergencia Program. A Pénzügyminisztérium várakozása szerint egyes szektorokban (mint például a turizmus, kulturális és szabadidős tevékenységek) a korlátozások enyhítése után is tartósan alacsony marad a kereslet. A háztartások kereslete élénkülésnek indulhat, mivel az EU tagállamai közül hazánkban egyrészt a legmagasabb a GDP-arányos megtakarítási ráta, másrészt a legalacsonyabb a hitelállomány, amelyek a fogyasztáson keresztül jelentős növekedési tartalékot képeznek az elkövetkező években, ezért a koronavírus-járvány után fokozatosan helyreállhat a fogyasztás. A bruttó állóeszköz felhalmozás alakulására az elmúlt időszak beruházásai is hatással vannak, a bővülésnek köszönhetően a beruházási ráta 2019-ben 28,6%-ra emelkedett, a beruházási ráta még 2020-ban is a mérséklődés ellenére is magas szinten maradhat a Pénzügyminisztérium előrejelzése szerint. A beruházások esetében 2020-ra jelentős 8,8 %-os visszaesés szerepel a Konvergencia Programban, a Makrogazdasági Prognózisban 2019-ben prognosztizált 4,1 %-os bővüléshez képest, ami 12,9 %-os negatív irányú elmozdulást jelent.

Kockázatok

A koronavírus-járvány következtében kialakult gazdasági helyzet miatt a 2021. év adatainak becslése is rendkívül bizonytalanná vált, a költségvetés, a GDP szempontjából sok kockázatot hordoz. A 2021. évre vonatkozóan a kockázatokat a 7. táblázat foglalja össze.

7. táblázat

A 2021. évi GDP-t és annak becslését befolyásoló kockázatok

Terület	Kockázat	Hatás*, hatások iránya
Munkanélküliség	Az EB által 2020. évre prognosztizált 7 %-os, és a 2021. évre várt nagyságot meghaladja.	Háztartások fogyasztása (GDP 48,7 %-a) elmarad a várt nagyságtól.
Várakozások	A válság elhúzódására számítanak a gazdasági szereplők, háztartások.	Bruttó felhalmozás és fogyasztás is a vártnál nagyobb mértékben csökkenhet.
Adómorál	Szürkegazdaság erősödése, eltitkolt jövedelem növekedése.	GDP növekedés a tényleges érték alatt marad, költségvetés bevételeire hatás.
Művészet, szórakoztatás, szabad idő	Tartósan alacsony marad a kereslet.	GDP 1,5 %-át adta 2018-ban, ezért a várható hatás alacsony.
Turizmus, vendéglátás	Külföldi turisták elmaradása, tartósan alacsony marad a belső kereslet.	A szálláshely szolgáltatások részesedése a GDP 1,9 %-a volt, ezért a várható hatás alacsony, ugyanakkor a vendéglátás a költségvetési bevételekre, GDP alakulására is nagy hatással van.
Feldolgozóipar	Kereslet csökkenése miatt, globális ellátási láncok problémái miatt a termelés csökkenése.	GDP 22,1 %-át adta 2018-ban, a legjelentősebb szektor volt.
Kormányzati kiadások, reformok	Nem érik el a várt gazdaság élénkítő hatást.	GDP növekedés a tényleges érték alatt marad, költségvetés bevételeire, kiadásaira hatás.

* a GDP-hez való hozzájárulás 2018. évi adatok alapján

Forrás: ÁSZ szerkesztés

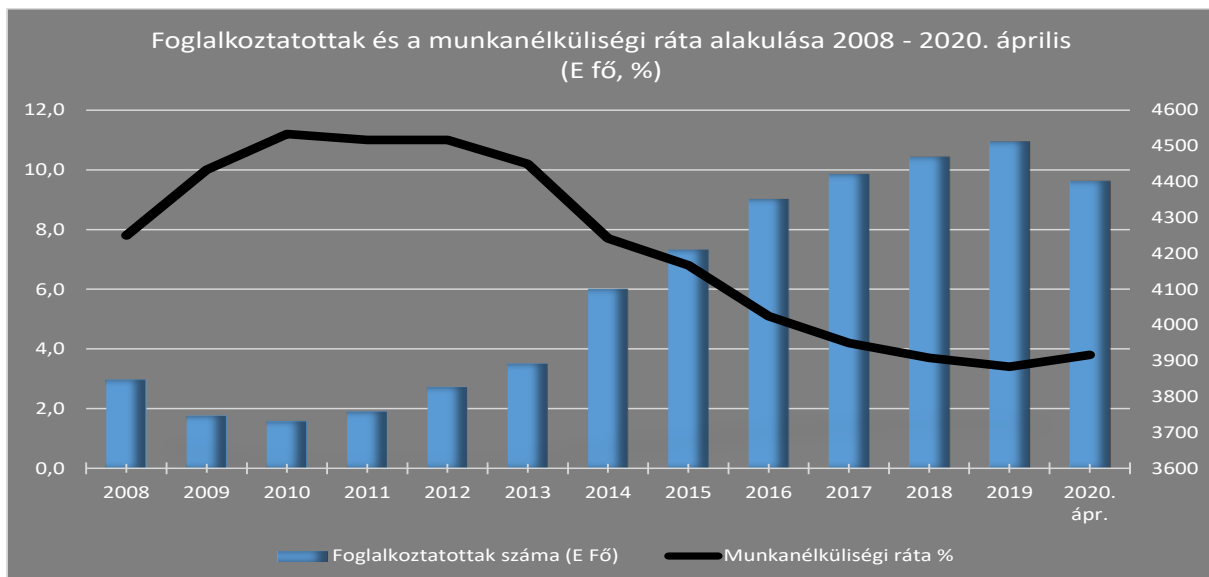
2.2. A foglalkoztatás alakulása

A 2020. évi koronavírus világvárvány kitörését megelőzően a hazai gazdaság fundamentumai lényegesen kedvezőbbek voltak, mint a 2008-2009-es pénzügyi válság előtt. A Kormány munkaerő-piaci aktivitást ösztönző intézkedések eredményeképpen a magyar munkaerő-piaci mutatók az Európai Unió élvonalába ugrottak 2019-re. A KSH információi alapján 2019. október–decemberi időszakban a foglalkoztatottak átlagos létszáma 4 millió 520 ezer fő volt, 38 ezerrel több, mint egy évvel korábban.

A világvárvány hatásainak legjobban kitett ágazatok (turizmus, szórakoztatóipar, a nem élelmiszert forgalmazó kiskereskedelem, utazás- és rendezvényszervezés, személyszállítás, gépjárműgyártás) időszaki leállásából, a gazdaság egyéb szereplői (pénzügyi szektor, építőipar, ipar, áruszállítás, közösségi közlekedés) jövedelemtermelő képességének csökkenéséből adódóan a gazdaság és a társadalom széles rétegeit érintette a gazdasági teljesítmények tervezetthez képesti elmaradása, a munkahelyek megszűnése, illetve a rész munkaidős foglalkoztatás miatti bércsökkenés. Mindezekből következően a kereslet és a fogyasztás csökkenése kedvezőtlenül befolyásolja a 2020. évi GDP alakulását, a foglalkoztatást.

A foglalkoztatás és a munkanélküliség ráta alakulását a 2008. évtől a 2020. április hónapig az 5. ábra szemlélteti, láthatóvá téve az előző válság adatait is.

5. ábra

Forrás: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qlf034.html,

https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qlf006.html ÁSZ szerkesztés

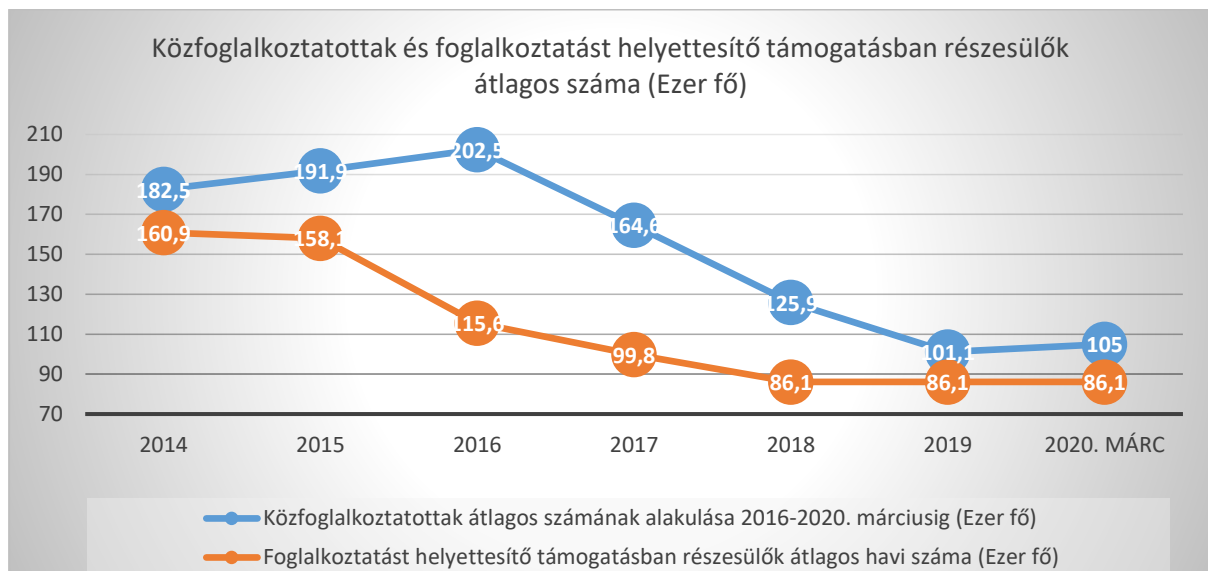
A KSH 2020. április 28-án megjelent gyorstájékoztatója (KSH 2020a, 2020b) szerint „a koronavírus-járvány gazdasági következményei a vizsgált időszakot csak részben érintették, így hatásai a közölt foglalkoztatási adatokban kevésbé markánsan jelennek meg. A 2020. január–márciusi időszakban a foglalkoztatottak átlagos létszáma 4 millió 466 ezer fő, a 15–64 évesek foglalkoztatási rátája 69,7% volt. 2020. márciusban a foglalkoztatottak átlagos havi létszáma 4 millió 442 ezer fő volt, az előző hónapoz képest 56 ezer fővel kevesebb”. A KSH 2020. május 27-én megjelent gyorstájékoztatója (KSH 2020_1, KSH 2020_2) szerint „a 2020. február–áprilisi időszakban a munkanélküliek átlagos létszáma 174 ezer fő, a munkanélküliségi ráta 3,8% volt. 2020 áprilisában mintegy 73 ezer fő veszítette el állását, közülük 54 ezer fő gazdaságilag inaktívvá és 19 ezer fő munkanélkülivé vált. A munkahelyüket elvesztett személyek többsége ugyanis – elsősorban a személyes kapcsolatok korlátozása miatt – nem keresett aktívan munkát és/vagy nem tudott volna 2 héten belül munkába állni.” „A 2020. február–áprilisi időszakban a foglalkoztatottak átlagos létszáma 4 millió 436 ezer fő, a 15–64 évesek foglalkoztatási rátája 69,2% volt”.

A KSH április végén publikált gyorsjelentése szerint a 2020. március végére vonatkozó munkanélküliségi ráta már 3,7% volt, miközben az elbocsátások nagyobb számban áprilisban jelentkeztek. A márciusi elbocsátások után áprilisban a munkanélküliségi ráta 3,8%-ra emelkedett. A veszélyhelyzet elmúltával, a korlátozások megszűnésével a munkanélküliségi ráta növekedésére lehet számítani.

A csökkentett munkaidős foglalkoztatáshoz nyújtott állami bértámogatások a munkahelyek megszűnését ugyan fékezik, ennek ellenére elkerülhetetlennek látszik a munkaerőpiacon a tervezettnél nagyobb mértékű feszültség megjelenése, ami az állami szerepvállalás növekedése miatt jelentős költségvetési források (képzési- és foglalkoztatási költségekre) biztosítását igényli még a 2021. évi költségvetésben is. A válságból való kilábalás elhúzódása, egy esetleges második veszélyhelyzet növelik a munkaerő elbocsátásának munkáltatói oldalon jelentkező kockázatát.

Az elemzés során figyelembevételre került az előző időszakban (a 2008-2009-es válságot követő évek) a közfoglalkoztatásban részt vevők és a foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülők átlagos számának változása, amelyet a 6. ábra szemléltet. 2020. május 8-án bejelentették a Kormány döntését a közfoglalkoztatottak akár 200 ezer főre történő emelésére.

6. ábra

Forrás: KSH STADAT https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qlf058a.html (FHT adat 2019., 2020. évre nem áll rendelkezésre, ezért a szemléltetés céljából a 2018. évi adat került szerepeltetésre: https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_fsp010b.html)

A 2020., 2021. évre vonatkozó előrejelzések

Az IMF előrejelzése szerint a globális gazdasági termelés 3%-kal fog csökkenni, mely jóval nagyobb mértékű, mint a 2009. évben mért 0,1%-os visszaesés volt. Ennél is nagyobb, átlagosan 6,6%-os visszaesést prognosztizál az európai kontinens országaira, 7,1%-ot az Európai Unióra, melyhez Olaszország 9,1 %-os, Németország 7%-os csökkenéssel járul hozzá. Magyarország esetében az európai országokhoz képest kisebb, 3,1%-os visszaeséssel, majd 2021. évben 4,2%-os bővüléssel kalkulálnak. Magyarországon az előrejelzés szerint 2020-ban a fogyasztói árak átlagosan 3,3%-kal fognak növekedni, a munkanélküliségi ráta 5,4% lesz, majd 4,0%-ra mérséklődik 2021. évben. (IMF, 2020a, INDEX, 2020)

A Konvergencia Program 2020-2024. előrejelzése szerint „az elmúlt évek kedvező munkaerő-piaci folyamatait a koronavírus-járvány megakasztotta. Hatására számos ágazat jelentős keresletcsökkenést él át, illetve számos, nemzetközi értékláncokba ágyazott termelő függesztette fel átmenetileg tevékenységét, amely visszavetette a vállalkozások foglalkoztatási hajlandóságát, ennek következtében átmenetileg a munkanélküliek számának emelkedése és a foglalkoztatottak számának csökkenése prognosztizálható. Ezeket a kedvezőtlen folyamatokat azonban érdemben mérséklék a Kormány munkahelyet védő, illetve új álláshelyek

létrehozását elősegítő intézkedései, valamint a gazdaság újraindítását támogató lépései, mint például a bértámogatás vagy az adó- és járulékcsökkentések. Előretekintve kedvező, hogy a gyártást szüneteltető nagyobb vállalatok az egészségügyi és biztonsági intézkedések bevezetését és a működési folyamataik részbeni átszervezését követően az elmúlt hetekben sorra jelentették be termelésük újraindítását. A járványhelyzet enyhülésével, valamint a gazdaság helyrerázódásával párhuzamosan várhatóan újraindul a foglalkoztatásbővülés”. (Konvergencia Program 2020).

Az Európai Bizottság 2020. május 6-án kiadott előrejelzése a magyarországi munkaerőpiac kapcsán azzal számol, hogy az idén 7%-ra ugrik a munkanélküliségi ráta, majd még jövőre is 6% felett lesz. A foglalkoztatottak számából kiindulva a brüsszeli testület kb. 160 ezer fő munkanélkülivel számol. (EC 2020) Az előrejelzésben pozitív és negatív kockázatok is vannak a Bizottság szerint, egyrészt egy erőteljesebb költségvetési támogatás mérsékelhetné a 2020-as gazdasági visszaesést és élénkíthetné a helyreállást 2021-ben, másrészt viszont az esetleges tömeges vállalati csődök hosszabban elhúzódó negatív tendenciát okozhatnak a munkahelyteremtés és a hitelezés visszafogása miatt.

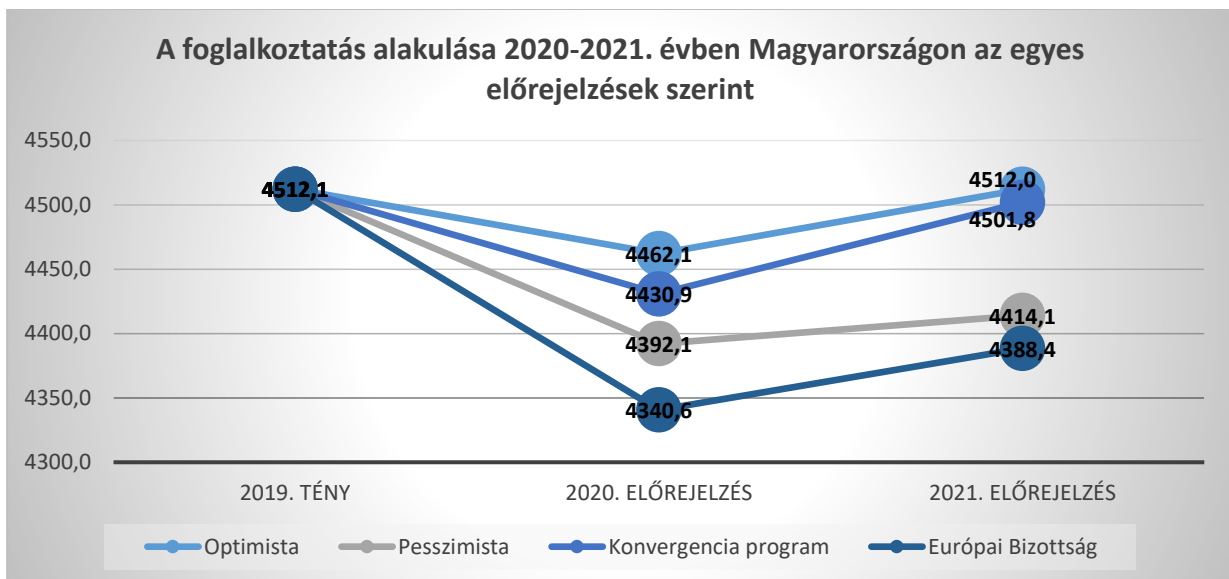
Előrejelzések, kockázatok értékelése

Az ÁSZ jelen elemzési keretei között optimista és pesszimista forgatókönyv került kidolgozásra. Az optimista forgatókönyv alapja, hogy a 2020. áprilisi 330 ezer fő munkanélküliségi adat az év átlagában nem romlik és 2021. évben is fennáll, a foglalkoztatás csökkenése ez esetben 160 ezer fő lenne, amelyet csökkenteni fog a közel 110 ezer fő közfoglalkoztatottak létszáma. (Kossuth Rádió 2020). A pesszimista forgatókönyv alapját 70 ezer további foglalkoztatás csökkenésre számít 2020. évben és a 2021. évi növekedés is mérsékeltebb, 0,5%-os lenne.

Az **optimista forgatókönyv** esetében a foglalkoztatás a 2020. évi jelentős csökkenés után a 2021. évben elérheti a 2019. évi foglalkoztatási szintet, ez azonban a gazdasági fellendülés és a vírus enyhébb lefutása mellett, az új/újra induló munkahelyek, illetve a közfoglalkoztatás jelentős növekedésével valószínűsíthető. A **pesszimista esetben** a foglalkoztatás jelentős csökkenését (230 ezer fő) a közfoglalkoztatás felpörgetése, a kormányzati munkahelymegtartó és munkahelyteremtő intézkedések nem tudják majd megfelelően ellensúlyozni, illetve a veszélyhelyzet visszatérése, súlyosbodása és kapcsolódóan a gazdasági növekedés elmaradása miatt a foglalkoztatottak száma a 2016-2017. évi szint közelébe csökkenhet (4351,6 - 4421,4 ezer fő). Egyes híradások, elemzések szerint a mostani válság a 2008. évi válságnál (ott 3%-os volt a foglalkoztatás csökkenés) is rosszabbul érintheti a gazdaságot, ezért a pesszimista forgatókönyv szerinti több mint 4%-os foglalkoztatás visszaesés is reális lehet.

Az elemzés szerinti előrejelzés két változatát a 7. ábra szemlélteti, megjelenítve a Konvergencia Program és az Európai Bizottság előrejelzéseinek adatait is.

7. ábra

Forrás: KSH STADAT: https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qlf006.html, 2020-2021. ÁSZ szerkesztés, 2020-2024. Konvergencia Program, Európai Bizottság előrejelzése alapján ÁSZ szerkesztés

A Konvergencia Programban meghatározott adatok az optimista változathoz közelítenek: a 2020. évben a foglalkoztatottak számának 1,8%-os csökkenését, 2021. évben 1,6%-os növekedését prognosztizálva, megközelítve a 2019. évi szintet. A Konvergencia Program kapcsán az Európai Bizottság előrejelzése pesszimistább, mint a Kormányé. A Bizottság azzal számol, hogy az idén Magyarországon 7%-ra ugrik a munkanélküliségi ráta, majd még jövőre is 6% felett lesz. A foglalkoztatottak számából kiindulva a Kormány nagyjából 80 ezer tartós munkanélkülivel számol, a brüsszeli testület viszont ennek több mint a kétszeresével.

A Konvergencia Program jelen elemzés optimista forgatókönyvéhez közelítő adatai felvetik annak a kockázatát, hogy a foglalkoztatás átmeneti, de 2021-ben még érzékelhető visszaesésének kezelésére a költségvetés nem rendel elegendő forrást. Ennek a kockázatnak a mértéke rendkívül bizonytalan, napról-napra változó helyzetben jelenleg nem ítéltető meg.

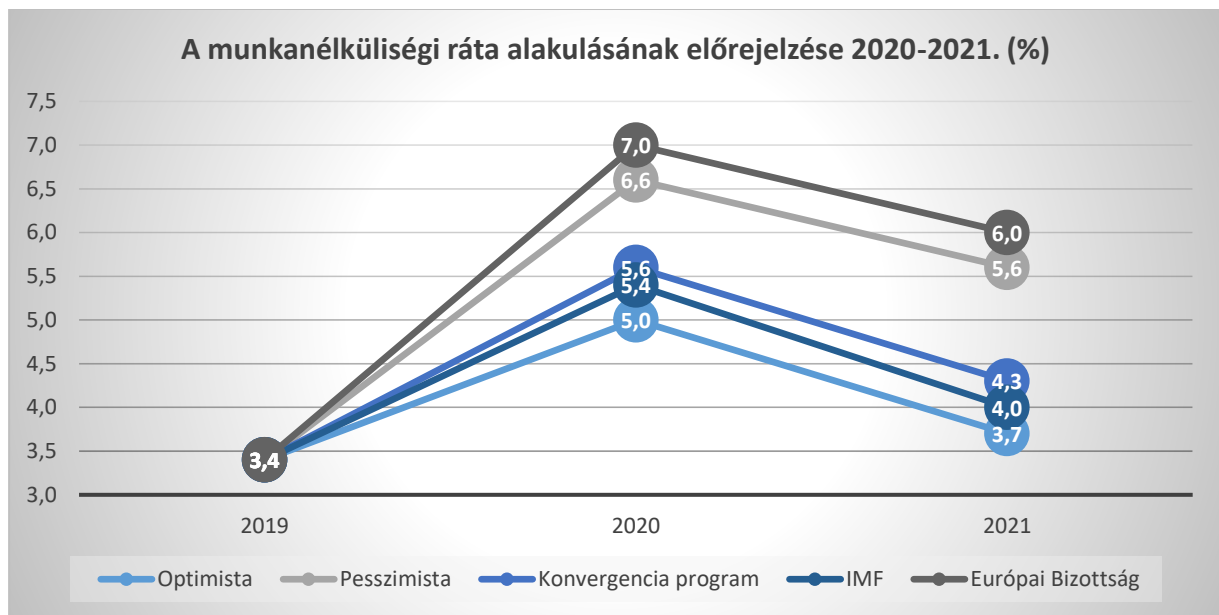
2.3. A munkanélküliség alakulása

Az ÁSZ jelen elemzési keretei az előrejelzés során a fenti optimista és pesszimista forgatókönyv szerinti foglalkoztatás csökkenést vette alapul. Jelen előrejelzés **optimista forgatókönyv** szerinti foglalkoztatás esetében az, hogy a munkanélküliség 2020. évben 5,0%-ra nőne, majd a 2021. évben 1,3%-os csökkenéssel megközelítheti a 2018. évi szintet, ez azonban a gazdasági fellendülés és a vírus enyhébb lefutása mellett, az új/újra induló munkahelyek, illetve a közfoglalkoztatás jelentős növekedésével valószínűsíthető.

A **pesszimista esetben** a foglalkoztatás jelentős csökkenése 6,6% munkanélküliségi rátát eredményezne 2020. évben, illetve 2021-ben a bázis évet tekintve (2019) 2,2 százalékpontos növekedést valószínűsítve 5,6%-os lenne a munkanélküliségi ráta. A közfoglalkoztatás felpörgetése, a kormányzati munkahelymegtartó és munkahelyteremtő intézkedések nem tudnák ebben az esetben majd megfelelően ellensúlyozni a növekedést, illetve a veszélyhelyzet visszatérése, súlyosbodása és kapcsolódóan a gazdasági növekedés elmaradása miatt munkanélküliségi ráta a 2015-2016. évi szint közelébe nőhet. Amennyiben a mostani, koronavírus járvány okozta válság a 2008-2009-es pénzügyi válságnál is rosszabbul érinti a gazdaságot, a 2008-2010. évek során tapasztalt 3,4%-os ráta növekedés is reális lehet.

Az elemzés szerinti előrejelzés két változatát a 8. ábra szemlélteti, megjelenítve a Konvergencia Program és az Európai Bizottság, valamint az IMF előrejelzéseinek adatait is.

8. ábra

Forrás: KSH STADAT: https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qlf006.html, 2020-2021. ÁSZ szerkesztés, 2020-2024. Konvergencia Program, Európai Bizottság előrejelzése alapján ÁSZ szerkesztés

A Konvergencia Programban meghatározott adatok jelen ÁSZ elemzés optimista változatához közelítenek, bár az IMF által becsült adatokat így is meghaladják: a 2020. évben a munkanélküliségi ráta 5,6%-ra csökkenését várják, 2021. évben 4,3%-ra történő növekedését prognosztizálva. Ebben az esetben a Kormány is a 2019. évhez képest 0,9%-os megnövekedett munkanélküliségi rátára számít, a 2019. évi szintet csak 2024-ben érné el a magyar munkaerőpiac.

A Konvergencia Program kapcsán az Európai Bizottság előrejelzése pesszimistább, mint a Kormányé. A Bizottság azzal számol, hogy az idén Magyarországon 7%-ra ugrik a munkanélküliségi ráta, majd még jövőre is 6% felett lesz. A foglalkoztatottak számából kiindulva a Kormány nagyjából 80 ezer tartós munkanélküivel számol, a brüsszeli testület viszont ennek több mint a kétszeresével.

Külföldön dolgozók munkanélkülisége

A munkanélküliek számát fogják növelni azok a személyek, akik uniós tagállamban dolgoztak és visszatérnek Magyarországra illetve, azok, akiknek lehetőségük volt magyarországi bejelentett lakóhellyel munkát vállalni (ingázók). Akik legálisan dolgoztak azok jogot szereznek az adott országbeli munkanélküli ellátásra, egyéb juttatásokra. Az ingázók, elsősorban ausztriai munkahellyel rendelkezők jelentős számát érintette a válság, mert főleg a járvány által leginkább sújtott területeken (turizmus, vendéglátás) dolgozókról volt szó. Nyilvánosan elérhető adatok alapján kb. 7%-ot tett ki az állásukat elvesztők száma csak Ausztriában, ez 13 ezer fő volt. (G7 2020) A képet árnyalja, hogy a tudósításokból kiderült sok nyugat-európai ország rá van szorulva a kelet európai munkavállalókra, illetve a vírus kevésbé súlyos lefolyása esetén az alacsonyabb munkabérért dolgozó külföldi munkavállalókra továbbra is nagy szükség lesz. A turizmusban, vendéglátásban pedig megelőző, biztonsági intézkedéseket tesznek az egyes országok, mindezek hatása nehezen valószínűsíthető jelenleg. A külföldi munkavállalók várhatóan a kezdeti időszakhoz képest (2020.) a 2021. évben már nem jelentkeznek nagyszámú munkanélküliként, közfoglalkoztatottként, ez persze nagyban függ az egyes országokban bekövetkező gazdasági visszaeséstől. A 2020. március 27. –i KSH Gyorstájékoztató szerint a 2019. december–2020. február időszakban Külföldi telephelyen 115,6 ezer fő dolgozott (KSH 2020b). Amennyiben a fenti 7%-os rátával kalkulálunk, a várható Magyarországon megjelenő munkanélküliek száma kb. 8,1 ezer fő lesz, ami a munkanélküliségi rátát kb. 0,2 százalékponttal növelheti meg.

Rejtett gazdaság szűkülése

A korábban a rejtett gazdaságban foglalkoztatottakat is súlyosan érintette a járvány, hiszen munkájuk megfelelő törvényi garanciák hiányában könnyen meg lehetett szüntetni. Ezen munkavállalók a hivatalos foglalkoztatotti létszámban nem jelentek meg, azonban a jövedelmük elvesztése miatt egy részük várhatóan a regisztrált munkanélküliek, illetve a közfoglalkoztatást vagy szociális ellátást igénylők számát fogja növelni. Az Európai Bizottság által a feketemunka jelenségéről készített, 2020 márciusában publikált felmérés szerinti Magyarországon 4% azok aránya, akik be nem jelentett fizetett tevékenységet végeztek az elmúlt 12 hónapban. Ami kereken 170 ezer főnek felel meg. Hasonló számot kapunk a gazdaságilag nem aktív 15-64 éves népesség számából indulunk ki, amely a 2020. I. negyedéves KSH adatok alapján 1740 ezer fő volt, melyből az ellátásban nem részesülő, illetve nappali tagozaton nem tanuló eltartottak aránya mintegy 10%-ot tett ki. Ezen személyek hivatalos jövedelemmel nem rendelkeztek, azaz közülük kerültek ki azok, akik teljes mértékben a rejtett gazdaságból szereztek jövedelmet. Ennek elvesztése viszont veszélyezteti létbiztonságukat.

Külön becslések keretében a rejtett gazdaságból élő, a járványhelyzet miatt munkájukat elvesztő 150 000 fő, illetve 100 000 fő jövedelmének költségvetésre gyakorolt hatása a 4. fejezetben kerül bemutatásra.

A támogatott foglalkoztatás prognózisa

A foglalkoztatás prognózisa alapján került előrejelzésre, hogy mennyi a várható költsége annak, ha a 2021. évben a munkanélkülivé váltak az álláskeresői támogatás időtartamának kimerítését követően, közfoglalkoztatásban vagy támogatott foglalkoztatásban vesznek részt, illetve foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülnek. A számszaki adatok bemutatása az elemzés 4. fejezetében történik.

2.4. Háztartások megtakarításainak alakulása

A 2018. évben a rendelkezésre álló jövedelem megtakarításra történő felhasználása folyó áron 1 590,1 Mrd. Ft, a rendelkezésre álló jövedelem százalékában kimutatott bruttó megtakarítási ráta 2018-ban 11,8 %-os volt. (KSH 1.1.2., 3.1.19.)

A háztartások megtakarításai a 2019-ben is jelentős összeggel, 3 550 Mrd Ft-tal emelkedtek, amelyből az új megtakarítások mintegy kétharmada (2276 Mrd Ft) állampapírba áramlott. A kiemelkedő állampapír bővülés elsősorban a 2019. júniusában bevezetett Magyar Állampapír Plusznak (MÁK+) volt köszönhető. Ezzel továbbra is az állampapírban lévő megtakarítás a második legnépszerűbb a hazai háztartások megtakarítási formái között (8 000 Mrd Ft.) A megtakarítások között továbbra is a bankbetétek szerepe a legjelentősebb, 10,4 ezer Mrd Ft-os értékkel. (Konvergencia Program 2020)

A 2020-2021. években a koronavírus járvány a munkanélküliségi szám adatok emelkedésével a háztartások jövedelmi és fogyasztási oldalát is kedvezőtlenül érinti. A munkahely-megőrzési és munkahelyteremtő programok segítenek tompítani a vállalatok foglalkoztatási hajlandóságának csökkenését, azonban így is csökkeni fog a háztartások rendelkezésére álló jövedelmek összege, részben a jutalmak, prémiumok, osztalékok elmaradásával, részben pedig az álláskereső (álláskeresői járulékból élők) számának megugrása, valamint a gazdaság megtorpanása miatt költségcsökkentést végrehajtó, vagy bérfejlesztést kényszerűen meg nem valósító vállalkozások üzleti magatartása miatt.

A háztartások vásárlóerejének fenntartását segítik a Kormány által már a válság legelején meghozott intézkedések (hitelmoratórium, munkahelyek megőrzésének támogatása, gyes-, gyet meghosszabbítás), amelyek részben enyhítik a koronavírus járvány által okozott gazdasági és társadalmi károkat.

A 2020-2024. évi Konvergencia Programban foglaltak alapján a járványhelyzet enyhítésével a háztartások részben pótolhatják elmaradt vásárlásaikat, amely előrevetítve ismételt magas fogyasztási dinamikát feltételez, és amely így a megtakarítási hajlandóságokra is hatással lehet.

A járvánnyal közvetlenül érintettek azok a háztartások, ahol munkanélküliség, fizetés nélküli szabadság, kényszerleállítás (vendéglátás, idegenforgalom, művészeti és kreatív ipar), bércsökkenés (prémium, teljesítménybér, osztalék, jutalom stb. elmaradás) lépett fel a járvány következtében. Ezeknél a háztartásoknál a

jövedelmek csökkentek, vagy csökkenni fognak, amely a megtakarítási rész lecsökkenését, vagy ideiglenes megszűnését eredményezi.

A járvány gazdasági hatásait nem, vagy jövedelmi oldalról nem érzékelő háztartások megtakarítási rátája viszont emelkedhet is azért, hogy a fogyasztói kosaruk a válság következtében „kényszerűen”, vagy saját elhatározásból átrendeződik. Kényszerűen, hiszen kevesebbet tudnak költeni szórakozásra, utazásra, művelődésre az életbe lépett védekezési rendelkezések miatt. Saját elhatározásból is növekedhet a megtakarítás, hiszen az emberek fogyasztási határhajlandósága a válság következtében lecsökkenhet. Ciklikus jelenséggé emelheti a megtakarítási kedvet, hogy a válság során a foglalkoztatási és jövedelmi viszonyok jóval bizonytalanabbá válnak, ezért ezek a háztartások óvatossági célú megtakarításokat halmozhatnak fel, rálátva és nem feledve a 2008-2009-es pénzügyi világválság hatásaira.

A megtakarítások fontossága, az öngondoskodás szemlélete azonban háztartásonként, sőt háztartáson belül életciklusonként és adott élethelyzetekenként is változhat. Az államnak pedig kiemelkedő szerepe van abban, hogy a háztartások különböző életciklusainak pénzgazdálkodását, megtakarítási hajlandóságát mennyire képes különböző állami ösztönzőkkel befolyásolni, hiszen összetársadalmi érdek is a kiegyensúlyozott háztartási, vállalati és költségvetési pénzgazdálkodás, amelyre nagy hatással van az állampolgárok megfelelő pénzügyi ismerete.

Az ÁSZ társadalmi felelősségvállalása jegyében 2016-ban indította el a Pénzügyi Tudatosság Projektjét, amelynek egyrészt célja a (köz)pénzügyi tudatosság növelése magyar családok körében egyszerűen és közérthetően megfogalmazott híreken, rövidfilmekben keresztül, másrészt a pénzügyi kultúra-fejlesztés és pénzügyi ismeretterjesztés támogató programok, képzések megvalósítása mindenekelőtt az öngondoskodás fontosságára kívánja felhívni a figyelmet. A pénzügyi tudatosság jegyében elsősorban mindenkinek saját magáért kell felelősséget vállalnia saját pénzügyeiben. De megnyugtató, hogy az öngondoskodás szükségessége mellett számíthatunk a gondoskodó állami „mentőövekre”, támogatásokra is. Azonban az állam által nyújtott „védőháló” az átmeneti krízishelyzetbe kerülő állampolgárok részére történő segítségnyújtás mellett fontos az öngondoskodás ösztönzése is (pl. babakötvény, egészségpénztári, nyugdíjpénztári megtakarításokhoz nyújtott állami kiegészítések, adó- és járulékkedvezmények). (ASZHIRPORTAL 2018)

Reagálva a jelen válsághelyzetre a Pénzügyi Tudatosság Projekt keretében az ÁSZ felmérést állított össze a háztartások pénzügyi magatartásával összefüggésben, amely célja annak vizsgálata, hogy a jelenlegi járványügyi helyzet miként befolyásolja az emberek, a háztartások pénzügyi szokásait, magatartását, arra milyen válságkezelő megoldásokkal reagálnak. Az eredmények az elemzés készítéséig még nem álltak rendelkezésre.

A koronavírus járvány okozta gazdasági világválság a hazai háztartások megtakarítási hajlandóságára nagy hatással lehet. A 2019. évvel egyező, vagy attól kisebb megtakarítási hajlandóság esetén a jövedelmek visszaesése következtében a megtakarítások – akár a fogyasztás változatlansága mellett is – csökkenni fognak, a jövedelmek visszaesésével a háztartások kevesebbet tudnak félretenni. A fogyasztás csökkenése némileg emelheti a megtakarítások összegét, azonban változatlan megtakarítási határhajlandóság mellett is, alacsonyabb jövedelmi szinttel a megtakarításokat nem lehet korlátlanul növelni. A 2019. évi megtakarítási hajlandóságnál nagyobb megtakarítási hajlandóság a lakossági fogyasztásra csökkentő hatással van, amely a kereslet csökkenése által tartós árszínvonal csökkenést is előidéz változatlan áru kínálat mellett. Idővel pedig a kínálat (kényszerű) csökkenése állandó kereslettel számolva inflációs hatásokat indít be. A 2019. évi megtakarítási hajlandóságtól nagyobb megtakarítási hajlandóság esetében, a jövedelem csökkenésből adódó „kényszerű” megtakarítási különbözetet kompenzálhatja a megtakarítási határhajlandóság emelkedése. Mindehhez azonban a háztartások megtakarítási határhajlandóságát szükséges emelni, amelynek elengedhetetlen eleme a pénzügyi tudatosság ösztönzése, tanítása, mely megteremtheti azt az attitűdbeli váltást, mely a megtakarítási hajlandóságot csakis egy irányba viszi.

A fenti gondolatmenetet alátámasztják a megtakarítási hajlandóságra végzett számítások eredményei. A számítások alapját a KSH 3.1.19. A háztartások szektor jövedelem- és tőkeszámlái a korrigált rendelkezésre álló jövedelem 2018. évi adatai jelentették. A háztartások 2019. évi jövedelem és tőkeszámláinak adataira a KSH még nem tett közzé adatokat, ezért a 2019. évre vonatkozóan az adatokat változatlanok tekintettük a

2018. évihez képest, azzal a feltételezéssel élve, hogy a 2019. évet még nem érintette a válság időszaka és lényeges változás nem következett be.

A 8. és 9. sz. táblázat a 2020. és 2021. évre vonatkozó számításokat tartalmazza 10,0%-os, illetve 3,0%-os jövedelmi csökkenést feltételezve, a 2019. évi feltételezett megtakarítási hajlandósággal egyező (6,0%), illetve attól kisebb (5,0%) és nagyobb (7,0%) megtakarítási hajlandóságok tekintetében.

8. táblázat: Megtakarítási számítások 10%-os jövedelemcsökkenés esetén.

Korrigált rendelkezésre álló jövedelem						
ESA kód	Gazdasági műveletek és egyenlegező tételek	2018. év (folyó áron, millió Ft)	2019. év (folyó áron, millió Ft)	2020. év (folyó áron, millió Ft) - egyező hajlandóság (10 %-os jövedelmi csökkenést feltételezve)	2020. év (folyó áron, millió Ft) - kisebb hajlandóság (10 %-os jövedelmi csökkenést feltételezve)	2020. év (folyó áron, millió Ft) - nagyobb hajlandóság (10 %-os jövedelmi csökkenést feltételezve)
B.7 n	Korrigált rendelkezésre álló jövedelem	26 471 912	26 471 912	23 824 721	23 824 721	23 824 721
D.8	Nyugdíjjogosultságok változása miatti korrekció	107 062	107 062	107 062	107 062	107 062
P.4	Tényleges végső fogyasztás	24 988 958	24 988 958	22 478 475	22 740 547	22 264 052
	Tényleges végső fogyasztás változása (2019. évi bázis adaton - %)	-	-	-10,05%	-9,00%	-10,90%
B.8 n	Megtakarítás, nettó	1 590 016	1 590 016	1453308	1191236	1667730
	Nettó megtakarítás változása (2019. évi bázis adaton - %)	-	-	-8,6%	-25,1%	4,9%
	Megtakarítás hajlandóság (MH)=B.8 n/B.7 n (%)	6,01%	6,01%	6,01%	5%	7%

Forrás: KSH adatok alapján (KSH 3.1.19.), ÁSZ szerkesztés

A 2020. évben a 10%-os jövedelemcsökkenés, változatlan megtakarítási hajlandóságot feltételezve, a megtakarítást 8,6%-kal, mintegy 136,7 Mrd Ft-tal csökkenti. A megtakarítási hajlandóság 5%-ra történő visszaesése a megtakarítások összegét több mint negyedével csökkenti (398,8Mrd Ft-tal) a jövedelmek 10%-os csökkenését feltételezve. Növekvő megtakarítási hajlandóságot feltételezve megállapítható, hogy 7%-os megtakarítási hajlandóság mellett a megtakarítások közel 5%-kal (77,7 Mrd Ft-tal) emelkednének, 10%-os jövedelemcsökkenés mellett is.

Az adatokból jól látható, hogy az ÁSZ elemzés által prognosztizált a 2020. év végére várható 1 786,8 Mrd Ft nettó finanszírozási igényt (5. fejezet 13. táblázat) még a 7%-ra növekedett megtakarítás hajlandóság esetében sem fedezné a 1 667,7 Mrd Ft lakossági megtakarítás. A 2019. évvel egyező megtakarítási hajlandósággal számolva az eltérés 333,5 Mrd Ft, 5%-ra csökkenő megtakarítási hajlandóság esetében 595,6 Mrd Ft lenne.

A megtakarítás hajlandóságot és így annak összegét is befolyásolhatja még a 2020. évben a bevezetett hiteltörlesztési moratórium is, mivel a törlesztés felfüggesztése miatt nem csökken a lakossági hiteltartozás, így az negatívan befolyásolja a nettó megtakarítások összegét.

9. táblázat: Megtakarítási számítások 3%-os jövedelemcsökkenés esetén.

Korrigált rendelkezésre álló jövedelem						
ESA kód	Gazdasági műveletek és egyenlemező tételek	2018. év (folyó áron, millió Ft)	2019. év (folyó áron, millió Ft)	2021. év (folyó áron, millió Ft) - egyező hajlandóság (3 %-os jövedelmi csökkenést feltételezve)	2021. év (folyó áron, millió Ft) - kisebb hajlandóság (3 %-os jövedelmi csökkenést feltételezve)	2021. év (folyó áron, millió Ft) - nagyobb hajlandóság (3 %-os jövedelmi csökkenést feltételezve)
B.7 n	Korrigált rendelkezésre álló jövedelem	26 471 912	26 471 912	25 677 755	25 677 755	25 677 755
D.8	Nyugdíjjogosultságok változása miatti korrekció	107 062	107 062	107 062	107 062	107 062
P.4	Tényleges végső fogyasztás	24 988 958	24 988 958	24 241 584	24 500 929	23 987 374
	Tényleges végső fogyasztás változása (2019. évi bázis adaton - %)	-	-	-2,99%	-1,95%	-4,01%
B.8 n	Megtakarítás, nettó	1 590 016	1 590 016	1 543 233	1 283 888	1 797 443
	Nettó megtakarítás változása (2019. évi bázis adaton - %)	-	-	-2,9%	-19,3%	13,0%
	Megtakarítás hajlandóság=B.8 n/B.7 n (%)	6,01%	6,01%	6,01%	5,00%	7,00%

Forrás: KSH adatok alapján (KSH 3.1.19.), ÁSZ szerkesztés

A 2021. évben a 3%-os jövedelemcsökkenés, változatlan megtakarítási hajlandóságot feltételezve, a megtakarítást 2,9%-kal, mintegy 48,8 Mrd Ft-tal csökkenti. A megtakarítási hajlandóság 5%-ra történő visszaesése a megtakarítások összegét közel ötödével csökkenti (306,1 Mrd Ft-tal) a jövedelmek 3%-os csökkenését feltételezve. Növekvő megtakarítási hajlandóságot feltételezve megállapítható, hogy 7%-os megtakarítási hajlandóság mellett a megtakarítások 13%-kal (207,4 Mrd) emelkednének, 3%-os jövedelemcsökkenés mellett is.

Az adatokból itt is kitűnik, hogy az ÁSZ elemzés által felvázol, a 2021. év végére várható 1 377,5 Mrd Ft nettó finanszírozási igényt (5. fejezet 13. táblázat) egyedül az 5%-ra csökkent megtakarítási hajlandóság mellett 1 283,9 Mrd Ft nem fedezné. A 2019. évvel egyező megtakarítási hajlandósággal és a 7,0%-os megnövekedett megtakarítási hajlandósággal számolva a nettó megtakarítás már meghaladná a nettó finanszírozási igényt 165,7 Mrd Ft-tal és 419,9 Mrd Ft-tal.

A 2021. évben a megtakarítás hajlandóságát és így annak összegét is befolyásolhatja, hogy a bevezetett hiteltörlesztési moratórium 2020. december 31-éig tart, a törlesztés újra indulása miatt csökken a lakossági hiteltartozás, így az pozitívan befolyásolja a nettó megtakarítások összegét. Konkrét adatok hiányában a hiteltörlesztési moratórium hatásával, egyéb következményeivel, összefüggéseivel a fenti modell 2021. évben sem számolt. Célszerű azonban mindenképpen figyelembe venni, még akkor is, ha pontos adatok nem állnak rendelkezésre. A válság kezdete óta megjelent egyes becslések a többlet vásárlóerőt 1500-1900 Mrd forintba becsülik, ez az adat összevetésre került a foglalkoztatás mérséklődése miatt kieső jövedelemmel, amely a fenti modellekben a legkevésbé optimista forgatókönyv alapján mintegy 600 Mrd Ft-ra becsült.

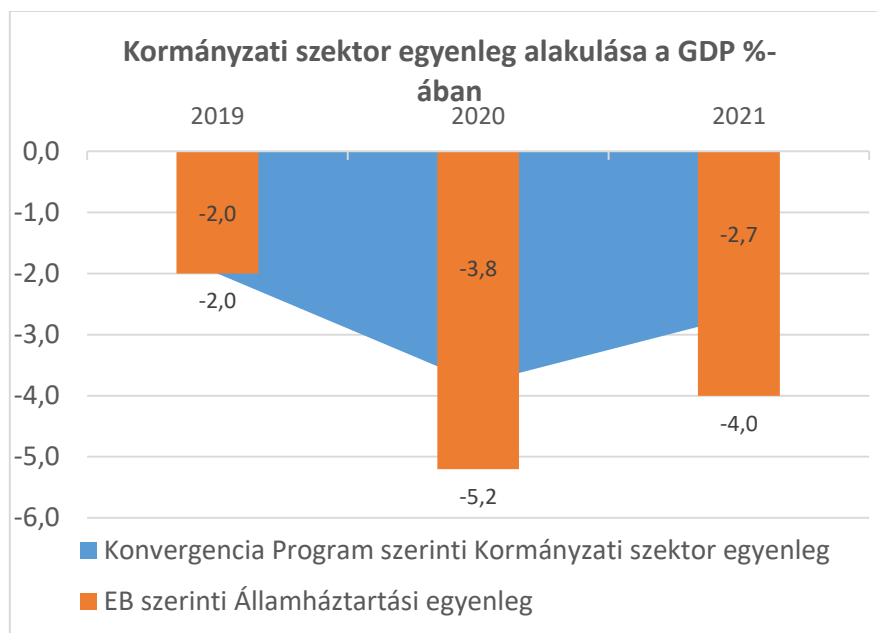
A megtakarítási hajlandóság különböző értékeinél tapasztalt összefüggések bemutatására szolgál, amely jól kiemeli a megtakarítások jelentőségét, amely a válság következtében kialakuló államháztartási hiányzai (háztartások) megtakarításokból történő finanszírozhatóságát biztosíthatja.

3. A költségvetés bevételei

Költségvetési egyenleg alakulása

A Konvergencia Program a 2020. évi kormányzati szektor egyenlegét -3,8%-ban, a 2021. évi egyenleget -2,7%-ban határozta meg, az EB ennél 2020-ra 1,5%-kal, míg 2021-re 1,3%-kal alacsonyabb számadattal számolt.

9. ábra

A költségvetési előrejelzésben elsősorban a gazdasági visszaesés miatti alacsonyabb adóbevételek jelentenek bizonytalanságot az EB prognózisa szerint. Az EB által közölték szerint az eddig meghozott költségvetési intézkedések mindössze a GDP 1,0%-át teszik ki, ráadásul ebben is vannak átmeneti adócsökkentések a különösen érzékenyen érintett szektorok számára.

A korábbi években a költségvetési politika egyik sarkalatos pontja a foglalkoztatás növelése lett. A már korábban végrehajtott azon intézkedések, amelyek a foglalkoztatottság gyors emelkedését jelentették, a koronavírus járvány okozta válsághelyzetben válságkezelő kormányzati lépésekkel egészültek ki. Ilyen válságkezelő lépések voltak a meghirdetett a munkahely-megtartási, munkahely-teremtési programok, vagy a válsággal leginkább sújtott szektorok, iparágak megvédésére, a gazdaságvédelmi akcióterv keretében meghozott intézkedések. Tehát a foglalkoztatottság alakulása determinálni fogja az idei és a következő évek 2020. évi válságtól sújtott hazai költségvetéseit. Az SZJA-ból, SZOCHO-ból és ÁFA-ból származó 2021. évi bevételek nagyságát – rendelkezésre álló információk, adatok hiányában – számszerűsíteni nem lehet. Azonban a 2020. évi előirányzatok adataiból kiindulva a jövedelmi adatok különböző mértékű csökkenését feltételezve közelítést adhatunk az egyes adónemekből származó bevételek változására (10. táblázat).

10. táblázat: Egyes adónemekből származó bevételek feltételezhető változása

	2021. év		
	Jövedelem (100%)	Jövedelem (95%)	Jövedelem 90%
SZJA (2020. évi ei. (millió Ft))	2 424 565	2 303 337	2 182 109
SZJA eltérés (millió Ft)	-	- 121 228	- 242 457
SZOCHO (2020. évi ei. (millió Ft))	2 663 600	2 530 420	2 397 240
SZOCHO eltérés (millió Ft)	-	- 133 180	- 266 360
ÁFA (2020. évi ei. (millió Ft))	4 969 725	4 721 239	4 472 753
ÁFA eltérés(millió Ft)	-	- 248 486	- 496 973

Forrás: 2020. évi költségvetési törvénytervezet, ÁSZ szerkesztés

A táblázat adataiból látható, hogy a jövedelmek 5%-os visszaesése esetén, SZJA-ból 121,2 Mrd Ft, SZOCHO-ból 133,2 Mrd Ft-tal, ÁFA-ból pedig mintegy 248,5 Mrd Ft-os bevétel kiesésre számíthatunk. A jövedelmek 10 %-os visszaesése esetén a bevétel kiesések értelemszerűen a duplájára emelkednek, vagyis SZJA-ból 242,5 Mrd Ft, SZOCHO-ból 266,4 Mrd Ft, ÁFA-ból 496,9 Mrd Ft bevétel kiesésre számíthatunk, amely látszólag egy igen pesszimista forgatókönyv számai. Ezzel ellentétben, Magyarország 2020-2024. évi Konvergencia Programjának 1.c. táblázatában foglalt munkaerőpiac alakulását bemutató táblázat adataiból kiindulva jóval optimistább feltételezésre juthatunk. A foglalkoztatottak számából kiindulva ugyanis a 11. táblázatban feltüntetett bevételkiesés valószínűsíthető SZJA, SZOCHO és ÁFA adónemekben.

11. táblázat: Foglalkoztatottak száma és a valószínűsíthető bevételi adatok

	2019. év (szint)	2020. év (a változás %-ában)	2021. év (a változás %-ában)
Foglalkoztatottak aránya (%)	100%	-1,80%	1,60%
Foglalkoztatottak száma (fő)	4512000	4430784	4501677
Eltérés a 2019. évihez képest (fő)	-	-81216	-10323
	2020. évi ei. (Millió Ft)	2020. év (a változás %-ában)	2021. év (a változás %-ában)
SZJA (2020. évi ei. (millió Ft))	2424565	2380923	2419018
SZJA eltérés (millió Ft)	0	-43642	-5547
SZOCHO (2020. évi ei. (millió Ft))	2663600	2615655	2657506
SZOCHO eltérés (millió Ft)	0	-47945	-6094
ÁFA (2020. évi ei. (millió Ft))	4969725	4880270	4958354
ÁFA eltérés (millió Ft)	0	-89455	-11371

Forrás: 2020. évi költségvetési törvénytervezet, Magyarország 2020-2024. évi Konvergencia Programja, ÁSZ szerkesztés

A táblázat adataiból látható, hogy a foglalkoztatottak számának 1,8%-os csökkenése 2020. évben a költségvetés bevételi oldalán SZJA-ból 43,6 Mrd, SZOCHO-ból 47,9 Mrd, ÁFA-ból (ha a foglalkoztatási adatok együtt mozognak a fogyasztási adatokkal) közel 90 Mrd Ft-os, összességében 180 Mrd Ft-os bevételkiesést fognak okozni. A 2021. évre prognosztizált 1,6%-os foglalkoztatás bővülés ellenére a bevételek tekintetében nem fogják elérni a vizsgált adónemek a 2019. évi szintet, összességében 20 Mrd Ft-ot meghaladó adóbevétel kiesésre lehet számítani.

2019-re a versenyképes hazai munkaerőnek és kedvező üzleti lehetőségeknek köszönhetően az exportra termelő ipar és a szolgáltatások bővültek, melynek eredményeképpen a külkereskedelem többlete rekord magasságba emelkedett. A tendencia az automatizálás révén egyre hatékonyabbá váló vállalatoknak volt köszönhető.

A nagyobb bérkiáramlásnak köszönhetően 244 milliárd Ft-tal magasabb bevétel realizálódott 2019-ben 2018-hoz képest, az általános forgalmi adó bevétel 397 milliárd Ft-tal lett magasabb. A kisvállalati adóból 30 milliárd Ft-tal több folyt be, mivel a vállalkozások száma 2020 elején már az 50 ezret is meghaladta.

A gazdaság fehérítése eredményeképpen 2020. július 1-jétől az online számla adatszolgáltatás kibővülése mintegy 5-10 milliárd Ft költségvetési bevételi többletet eredményezhet 2020-ban.

A költségvetés bevételi oldalának meghatározó elemei az adó- és járulékbevételek, valamint az uniós transferek. A szociális hozzájárulási adó, a KIVA kulcs, továbbá a munkát terhelő elvonások csökkentésével, az uniós támogatások felhasználásának gyorsításával az államháztartás összes GDP-arányos bevétele közvetlenül csökken, azonban az új munkahelyek létesítésével közvetetten bevétel növekedés várható.

A koronavírus elleni védekezéssel összefüggő rendkívüli kiadások fedezetének biztosításáról is szóló jogszabályban, a 108/2020. (IV. 14.) Korm. rendeletben kerültek rögzítésre a különadóra vonatkozó szabályozások. A kormányrendelet 2020. május 1-jén lépett hatályba. A kormányrendelet 1. § (1) bekezdése szerint a hitelintézetek vonatkozásában a 2020. adóévre különadó került megállapításra.

A kormányrendelet értelmében a hitelintézet a különadót 2020. június 10. napjáig megállapítja, és az adókötelezettséget 2020. június 10. napjáig, 2020. szeptember 10. napjáig és 2020. december 10. napjáig egyenlő részletekben fizeti meg, mely alapja az államháztartás egyensúlyát javító különadóról és járadékról szóló 2006. évi LIX. törvény 4/A. § (4) bekezdés 1. pontja szerint megállapított 2020. adóévi adóalap 50 milliárd forintot meghaladó része. A különadó mértéke 0,19%.

A pénzügyminiszter sajtótájékoztatójáról szóló, a PM honlapján 2020. április 9-én megjelent cikk szerint a pénzügyi szektorra kivetett adóból a költségvetésbe befolyó összeg közel 55 milliárd forintra tehető.

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal kiemelt adónemeinek 2020. január – április közötti teljesítési adatai álltak az elemzés rendelkezésére. Ezek alapján az áprilisi személyi jövedelemadó a márciusi jövedelemkiáramlásból származik, ezért még a veszélyhelyzet miatti negatív hatások nem jelentkeztek, a 225,1 Mrd Ft bevétel mellett 34,6 Mrd Ft volt a visszaigényelt adó. A 190,6 Mrd Ft nettó költségvetési bevétel 13,7 Mrd forinttal haladta meg az egy évvel korábbit. A versenyszférában 7,2%, a költségvetési szektorban 6 %-os emelkedés történt.

Az ÁFA esetében sem okozott jelentős változást a koronavírus-járvány miatti helyzet az egy évvel korábbi adatokhoz viszonyítva. A belföldi értékesítés 7,5%, a belföldi beszerzés 6,5%, a külpiazi értékesítés (az árfolyamváltozásnál mérsékeltebben), 9,6 %-kal emelkedett 2019 áprilisához viszonyítva. Az import és dohánytermékeket terhelő ÁFA összegét is beleértve 679,6 Mrd Ft befizetés történt (melyből 256,4 Mrd Ft visszaigénylésre került, a 2019 áprilisi 239,1 Mrd Ft-tal szemben), 23,9 Mrd Ft-tal több 2019 áprilisához viszonyítva.

A társadalombiztosítási bevételek alakulását befolyásolja, hogy a szociális hozzájárulási adóból az NFA nem részesedik, így a NY. Alap és E. Alap részesedése emelkedett. A Nyugdíjbiztosítási Alap 277,5 Mrd Ft bevételt ért el, amely 3,9 %-os csökkenést jelent a bázis időszakhoz képest. Az alap bevételéből a foglalkoztatók befizetése 150,5 Mrd Ft-ot tett ki, mely 16 Mrd Ft csökkenést jelent, a biztosítottak befizetése 127 Mrd Ft volt (3,9%-os emelkedés). Az Egészségbiztosítási Alap 145,3 Mrd bevételt realizált áprilisban, ami a bázisértékhez képest 2,2 Mrd Ft csökkenést jelent. Az alap bevételéből a foglalkoztatói befizetés 59 Mrd Ft, a biztosítottak általi befizetés 86,3 milliárd forint volt.

A koronavírus világjárvány nemzetgazdaságot érintő hatásának enyhítése érdekében szükséges azonnali intézkedésekről szóló 47/2020. (III. 18.) Korm. rendelet és a koronavírus világjárvány nemzetgazdaságot érintő hatásának enyhítése érdekében szükséges azonnali intézkedésekről szóló 47/2020. (III. 18.) Korm. rendelet közterhekkel kapcsolatos részletszabályairól és egyes új intézkedésekről szóló 61/2020 (III. 23.) Korm. rendelet hatására 2020. áprilisig közteher elengedés miatt 10,5 Mrd Ft-tal csökkentek a költségvetési bevételek.

4. A költségvetés kiadásai

A Pénzügyminisztériumi, a 2021. évi költségvetési törvényjavaslat összeállításához szükséges feltételekről és az érvényesítendő követelményekről szóló Tájékoztató meghatározta, hogy a dologi kiadások előirányzatainak tervezésekor a 2020-as előirányzatot kell figyelembe venni, azonban a számításokba be kell építeni a Gazdaságvédelmi Alap felállítására miatti dologi kiadás-megvonásokat. Ugyanezt az elvet szögezték le a felhalmozási kiadások esetében is.

Az egyik legfontosabb változás az eddigiekhez képest: a Nemzeti Foglalkoztatási Alap elnevezése megváltozik, „Gazdaságvédelmi Alap Foglalkoztatási programok előirányzatai” lesz az elnevezése. Vagyis lényegében már nem lesz elkülönített alap a Foglalkoztatási Alap, hanem a járvány hatásainak kezelését fogja szolgálni.

A Kormány prognózisában akként számolt, hogy aki a járvány-krisis miatt elveszíti 2020-ban a munkáját, 3 hónap után (álláskeresési járadék időtartama után) újra kap munkát, elsősorban a piacról, vagy az államtól közmunkaprogram keretében.

Az alábbi táblázatokban bemutatásra került, hogy a Konvergencia Program által prognosztizált 5,6%-os, illetve az EB által előjelzett 7,0%-os munkanélküliségi ráta milyen mértékű kiadást róhat a 2021. évi költségvetésre.

Mindkét prognózis esetében bemutatásra került két (1. és 2.) verzió. Az „A” esetben 160 000 fő, míg a „B” esetben 100 000 fő munkahelye kerül veszélybe. Mindkét verzió azon feltételezésen alapszik, hogy a járványhelyzet miatt munkahelyüket elvesztők 1/3-a bértámogatást kap. Mindkét eset 1. verziójában a közfoglalkoztatásban elhelyezkedők és szociális ellátásba kerülők aránya 50-50%, míg a 2. verzióban a közfoglalkoztatásban elhelyezkedők száma kb. 3-szorosa a szociális ellátásba kerülőkhöz képest. A 3. verzió szerint segélyezési tevékenységre egyáltalán nem kerül sor.

12. táblázat: a költségvetési kiadások alakulása a prognosztizált munkanélküliségi ráta alapján

A verzió (160 000 fő)	Jövedelem	1. verzió		2. verzió		3. verzió	
		fő	hatás a ktgv.-re (Mrd Ft- ban)	fő	hatás a ktgv.-re (Mrd Ft- ban)	fő	hatás a ktgv.-re (Mrd Ft- ban)
Bértámogatásban részesül	75 000	54 000	48,6	54 000	48,6	50 000	45,0
Közfoglalkoztatás- ban elhelyezke- dők	81 530	53 000	51,9	80 000	78,3	110 000	107,6
Szociális ellátásba kerül	25 650	53 000	16,3	26 000	8,0	0	0
Összesen			116,8		134,9		152,6
B verzió (100 000fő)	Jövedelem	fő	hatás a ktgv.-re (Mrd Ft- ban)	fő	hatás a ktgv.-re (Mrd Ft- ban)	fő	hatás a ktgv.-re (Mrd Ft- ban)
Bértámogatásban részesül	75 000	34 000	30,6	34 000	30,6	34 000	30,6
Közfoglalkoztatás- ban elhelyezke- dők	81 530	33 000	32,3	50 000	48,9	66 000	64,6
Szociális ellátásba kerül	25 650	33 000	10,2	16 000	4,9		
Összesen			73,0		84,4		95,2

Forrás: ÁSZ szerkesztés

A táblázat jól szemlélteti, hogy a pesszimista „A” eset verziói a költségvetés számára jelentősen nagyobb kiadást jelentenek, mint az optimista „B” esetben bemutatott verziók. Az „A” eset mindenképpen 100,0 Mrd

Ft feletti plusz kiadást jelent a Kormány számára, míg a „B” esetben 100,0 Mrd Ft plusz kiadás alatt maradhat. A gazdaság élénkítése érdekében a Kormánynak meg kell találnia a fedezetet a munkahelyek megtartása és a munkanélküliségi ráta alacsony szinten tartása érdekében.

Kockázatok

A NAV 2020 áprilisi és első négy havi adatairól készített tájékoztatójában szereplő prognózisa szerint 2020. „május hónapban jelentős kockázat azonosítható az államháztartás adó- és adójellegű bevételeit érintően”. A válsághelyzet miatt a személyi jövedelemadót közvetlenül érintő intézkedés nem történt, ugyanakkor kockázatot jelentenek az SZJA bevételekre az elbocsátások, a fizetésemelések elmaradása, a csökkenő nem rendszeres és nem alapbérhez kapcsolódó jövedelemelemek kiesése, a hátralékrendezések elmaradása, valamint a végrehajtás felfüggesztések.

Az online számla adatszolgáltatások 2020. április végi adatai alapján a feldolgozó-ipari ágazatban közel 4%-os a csökkenés mértéke, ezen belül a járműgyártás esetében közel 32%-os, a villamosgép-, műszer gyártásnál 25%-os, míg a kocszgyártás, kőolaj feldolgozásnál és a textiláru, textiláru, bőrtermék, lábbeli gyártásnál 18% közeli a visszaesés. „A feldolgozóipari ágazat által kiállított számlák száma is 11%-os csökkenést mutat. A szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás és a pénzügyi, biztosítási tevékenység ágazatokban 34%, illetve 40,5% a csökkenés mértéke, illetve a beküldött számlák darabszáma is 34% és 33%-kal kevesebb. A kereskedelem és gépjárműjavítás ágazatban a kibocsátott számlán feltüntetett áfa összege közel 7%-kal maradt el a bázisidőszaki értéktől, míg az ágazatot meghatározó nagy- és kiskereskedelem némileg bázisszint felett teljesített a naptárhatás következtében. A szállítás, raktározás ágazatban is elmaradt az áfa összege 7,5%-kal, a kiállított számlák darabszáma is 13%-kal csökkent”.

„Az EKÁER adatok alapján áprilisban a belföldi forgalommal kapcsolatos bejelentések száma 30%-kal, a bejelentett súly pedig 25 %-kal csökkent. Az export bejelentések a bázis 67%-ára, az import bejelentések száma pedig az előző évi 56%-ára csökkent. Az online pénztárgép adatok alapján április hónapban 787,8 milliárd forint bruttó forgalomról érkezett adatszolgáltatás, mely összeg 250,8 milliárd forinttal 24,1 %-kal maradt el a bázisidőszaki adattól”.

A KATA alanyok, a COVID-19 jelzésű koronavírus járvánnyal összefüggésben hozott 61/2020. (III. 23.) Korm. rendeletben meghatározott szakmákat folytató adózók mentesülnek az áprilisi, májusi, júniusi és júliusi tételes adó megfizetése alól, ezért a NAV május hónapra 4,5 milliárd Ft bevétel kieséssel számol.

„A társasági adó esetében májusban a havi gyakoriságú adóelőleg kötelezettségek válnak esedékessé. A kialakult járványügyi veszélyhelyzet miatt jelentősen megnőtt az adóelőleg mérséklési, elengedési, illetve további fizetési könnyítési kérelmek száma, ezért az elkövetkező hónapokban komoly bevételkieséssel kell számolni, hasonlóképpen a végrehajtási bevételek esetében is”.

Rejtett gazdasággal kapcsolatos értékelés

Az elemzés 2.3. pontjában jelzettek szerint, a rejtett gazdaságból élő, a járványhelyzet miatt munkájukat elvesztő 150 000 fő, illetve 100 000 fő jövedelmének költségvetésre gyakorolt hatását a következő, 13. táblázat szemlélteti. Mindkét esetben bemutatásra kerül két verzió (1. és 2.). Mindkét verzió azon feltételezésen alapszik, hogy a kormányzati intézkedések eredményeképpen a rejtett gazdaságban dolgozók 1/3-a a formális gazdaságban el tud helyezkedni, mely a költségvetés bevételi oldalára pozitívan hat a munkáltatók és munkavállalók által befizetett járulékok összegével. A 2020. évi minimálbér 50,5%-kával kalkulálva a költségvetés bevételét az „A” eset 48,8 Mrd Ft-tal, míg a „B” eset 33,2 Mrd Ft-tal támogatná, mely az eddigiekhez képest plusz bevételi forrást jelentene a költségvetés számára.

Mindkét eset 1. verziójában a közfoglalkoztatásban elhelyezkedők és szociális ellátásba kerülők aránya 50-50%, míg a 2. verzióban a közfoglalkoztatásban elhelyezkedők száma kb. 3-szorosa a szociális ellátásba kerülőkhöz képest.

13. táblázat Közfoglalkoztatás, szociális ellátás finanszírozási kiadásai

A eset (rejtett gazdaságból élő, munkájukat elvesztők száma: 150 000 fő)	Bevétel/ Kiadás	fő	1. verzió ha- tása a költség- vetésre (Mrd Ft- ban)	fő	2. verzió hatása a költségvetésre (Mrd Ft-ban)
Formális gazdaságban elhelyezkedők	81 305	50 000	48,8	50 000	48,8
Közfoglalkoztatásban elhelyezkedők	-81 530	50 000	-48,9	75 000	-73,4
Szociális ellátásba kerül	-25 650	50 000	-15,4	25 000	-7,7
Összesen			-15,5		-32,3
B eset (rejtett gazdaságból élő, munkájukat elvesztők száma: 100 000 fő)	Bevétel/ Kiadás	fő	1. verzió ha- tása a költség- vetésre (Mrd Ft- ban)	fő	2. verzió hatása a költségvetésre (Mrd Ft-ban)
Formális gazdaságban elhelyezkedők	81 305	34 000	33,2	34 000	33,2
Közfoglalkoztatásban elhelyezkedők	-81 530	33 000	-32,3	50 000	-48,9
Szociális ellátásba kerül	-25 650	33 000	-10,2	16 000	-4,9
Összesen			-9,3		-20,7

Forrás: ÁSZ szerkesztés

A táblázatok jól szemléltetik, hogy a költségvetés számára jelentősen nagyobb kiadást jelent a közfoglalkoztatás finanszírozása a szociális ellátások finanszírozásával szemben, azonban a gazdaságélénkítő hatás reményében a Kormánynak célja, hogy új munkahelyek teremtésével mielőbb visszahozzák a munkájukat veszítették a munka világába, nem a foglalkozást helyettesítő támogatások, a szociális ellátási formák előtérbe helyezése.

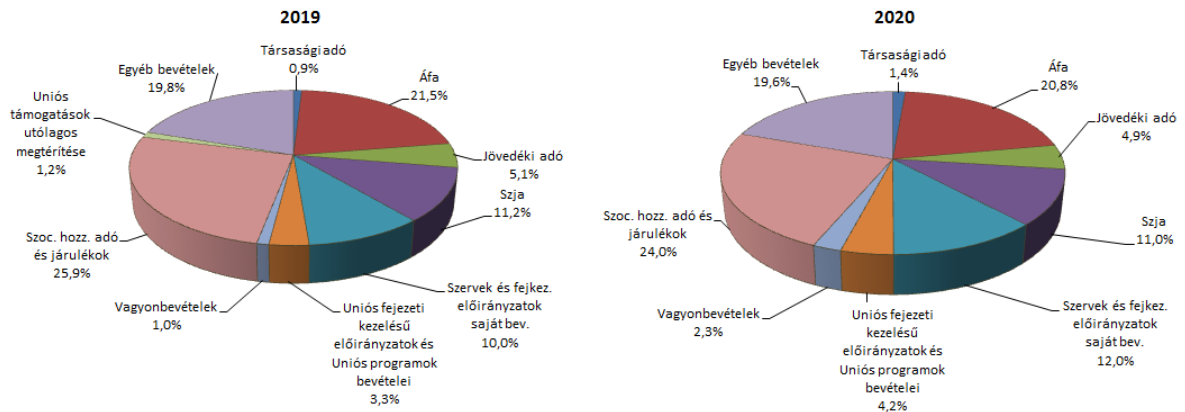
A társadalombiztosítási alapokra ható tényezők

A Pénzügyminisztérium 2020. május 21-én publikálta az államháztartás központi alrendszerének 2020. április végi helyzetéről szóló Tájékoztatóját, mely szerint: „A központi alrendszer 2020. évi április végi 7480,2 milliárd forint összegű bevételei az előző év azonos időszakához képest 719,3 milliárd forinttal, 10,6%-kal magasabb összegben alakultak. Ezen belül kiemelhető, hogy növekedtek az általános forgalmi adóból, a személyi jövedelemadóból, a társasági adóból, valamint a nyugdíj, egészségbiztosítási és munkaerő-piaci járulékokból származó bevételek”.

A központi alrendszer, ezen belül az E. Alap bevételeinek alakulását 2019. évben és 2020 január-április hónapokban a 10. ábrában található diagramok mutatják:

10. ábra

A központi alrendszer főbb bevételeinek megoszlása

Forrás: a PM 2020. április végi helyzetéről szóló Tájékoztatója

Az egyéb központosított bevételekből április végéig összesen 203,3 milliárd Ft bevétel teljesült, amely az éves törvényi előirányzat 34,7%-ának felel meg. Ezen belül érdemes kiemelni, hogy az *elektronikus útdíj* 68,5 milliárd Ft-ot kitevő jelentős összege mellett az E. Alapot érintő 48,9 milliárd Ft összegű *rehabilitációs járadék* bevétele is kiemelkedő, ez utóbbi a 2019. év azonos időszakához képest 104,8 %-os teljesítést jelent.

A PM tájékoztatójának értékelése szerint az E. Alap esetében a *szociális hozzájárulási adóból és járulékokból* származó első négyhavi bevételek (588,8 milliárd Ft) 4,9%-kal, 27,6 milliárd Ft-tal haladták meg 2019 azonos időszakának bevételeit. A szociális hozzájárulási adó és járulékok előző évhez viszonyított elemzésekor figyelembe vették, hogy megváltozott a szociális hozzájárulási adó megosztási aránya. (2020-ban a szociális hozzájárulási adó megfizetett összegének 28,37%-a, 2019-ben 27,31%-a az illette meg az E. Alapot. Amíg 2019 első három hónapjában 19,5%-os szociális hozzájárulási adó teher mellett történt a befizetés, addig 2020 első három hónapjában ugyanez már csak 17,5%-os volt.)

A befolyt bevételből 240,8 milliárd Ft volt a szociális hozzájárulási adó (40,9%) és 348,0 milliárd Ft lett a *biztosított egészségbiztosítási járulékb-bevétel* (59,1%). Ez azt mutatja, hogy a koronavírus járvány okozta válság az E. Alap bevételeire gyakorolt hatása 2020 első három hónapját követően április hónapban már jelentkezett.

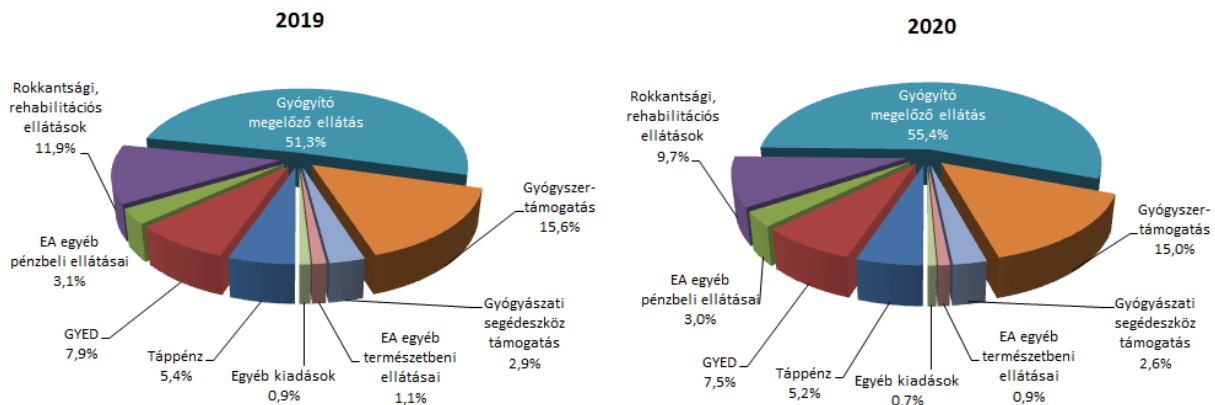
Április végéig az E. Alap *egészségügyi hozzájárulásból* származó bevétele 0,5 milliárd Ft-ot tett ki, amely 32,1 milliárd Ft-tal alacsonyabb, mint az előző év hasonló időszakában befolyt összeg. E bevétel alakulásában szerepet játszik, hogy az egészségügyi hozzájárulás adónem beolvadt a szociális hozzájárulási adóba 2019-ben, emiatt 2020-ban már csak kisebb tételek, önrevíziók várhatóak az adónemben.

„Az Egészségbiztosítási Alap költségvetési támogatásai, térítései 2020 első négy hónapjában összesen 195,5 milliárd forintot tettek ki, amely 47,9 milliárd forinttal magasabb, mint az előző év azonos időszakában átutalt összeg. Ebből a 2020. év I-IV. hónapjában az Egészségbiztosítási Alap járulékb címen átvett pénzeszközöként 154,5 milliárd forint támogatást kapott, szemben az előző év azonos időszakában átutalt 145,8 milliárd forintos összeggel.”

Az E. Alap kiadásainak alakulását 2019. évben és 2020 január-április hónapokban a 11. ábrán található diagramok mutatják:

11. ábra

Egészségbiztosítási Alap kiadásai

Forrás: a PM 2020. április végi helyzetéről szóló Tájékoztatója

A pénzügyminisztériumi tájékoztató értékelése szerint „az Egészségbiztosítási Alapon belül a legnagyobb kiadási előirányzatot képező gyógyító-megelőző ellátásokra kifizetett összeg 520,1 milliárd forint volt az első négy hónapban, ez 111,5 milliárd forinttal több, mint a bázisidőszak értéke. Az előző évhez viszonyított magasabb összegű kiadás meghatározó részben a célelőirányzatoknál (az adósságrendezésre február és március hónapban biztosított többletfinanszírozással, valamint a 2019. júliusi 8%-os és a 2020. januári – a 2018. évi bérhez viszonyított – 14%-os béremeléssel összefüggően), valamint az összevont szakellátásnál (azon belül elsősorban a nagyértékű gyógyszer finanszírozásánál) jelentkezik.

Gyógyszerszállításra az év első négy hónapjában 140,5 milliárd forintot fordítottak, amely 16,2 milliárd forinttal több az előző év azonos időszakában kifizetett összegnél”.

A Magyarország 2020. évi költségvetéséről szóló 2019. évi LXXI. törvény szerint a LXXII. E. Alap fejezet 2020. évre előirányzott bevételi főösszege 2 681 630,8 millió Ft, kiadási főösszege 2 681 630,8 millió Ft, a költségvetés tervezett egyenlege 0,0 millió Ft volt.

A költségvetés tervezése 9,6 %-os bruttó bér- és keresettömeg, 8,4 %-os bruttó átlagkereset növekedést, valamint 2,8 %-os fogyasztói árnövekedést előrevetítő makrogazdasági paraméterek alapján történt, a 2019. évi várható teljesítési adatokból, mint bázisból kiindulva.

A 2020 januári előirányzat-módosítások következtében a bevételi előirányzatok közül csak az E. Alap költségvetési szervének bevételi előirányzata emelkedett 276,3 millió Ft-tal, míg a kiadásokon belül az *Egészségbiztosítás természetbeni ellátásai 3. alcímen belül a gyógyító-megelőző ellátás és a gyógyszer-támogatás* jogcímcsoportra előirányzatok, valamint az 5. Cím *Egészségbiztosítási szerv költségvetése kiadási* előirányzat módosult. A bevételi és a kiadási előirányzat-módosítások következtében az E. Alap pénzforgalmi egyenlege - 48 268,0 millió Ft lett.

Az év eleji bevételi és kiadási előirányzat-módosításokra úgy került sor, hogy még nem vehették figyelembe a 2020. március 11-én a 40/2020. (III.11.) Korm. rendelettel kihirdetett, a koronavírus-járvány okozta veszélyhelyzetet és az annak nyomán kialakult gazdasági krízist.

A 2020 január-április hónapok tényleges teljesítéseiről szóló pénzügyminiszteri tájékoztatóban közölt adatokban már érzékelhetőek a járvány hatásai.

A márciusban és áprilisban bejelentett kormányzati intézkedések azt valószínűsítik, hogy azok várható hatásai az eredeti és a módosított költségvetési elképzelésekhez képest az E. Alapnak mind a bevételi, mind pedig a kiadási oldalát felboríthatják, ezért a 2020. évi központi költségvetés átrendezése vált szükségessé, és a járvány gazdasági hatásai a 2021. évi költségvetést is érinteni fogják.

Az Országvédelmi Alap helyébe léptetve - az idej költségvetésre vonatkoztatva - létrejött egy Járvány Elleni Védekezési Alap fejezet 633,51 milliárd Ft forrás előirányzattal, valamint egy Gazdaságvédelmi Alap fejezetet 1 345,65 milliárd Ft-tal. A 2021. évi költségvetés tervezet 3000 milliárd Ft-os Egészségbiztosítási és Járvány Elleni Védekezési Alappal, valamint 2500 milliárd Ft-os Gazdaságvédelmi Alappal tervez.

2020. márciusban a költségvetés 577 milliárd Ft-os hiánnyal zárt. Eszerint az eddigi járványügyi és gazdaságvédelmi intézkedések a költségvetés bevételi és kiadási oldalára egyaránt döntő mértékű hatást gyakoroltak. 2020 áprilisában a központi alrendszer 104,5 milliárd forintos többlettel zárt, mely az uniós programok 249,8 milliárd forintot kitevő bevételeinek köszönhető.

Az Európai Uniónak április közepén megküldött EDP költségvetési jelentésből ugyanakkor már az is kiderült, hogy a pénzforgalmi szemléletben eredetileg 367 milliárd Ft-ra tervezett hiány a központi alrendszer esetében (központi költségvetés, TB-alapok, elkülönített alapok) az új kormányzati várakozás szerint 1601 milliárd Ft-ra növekszik.

A járvány okozta helyzet kezelésére meghozott konkrét kormányzati intézkedések mind azt a célt szolgálták, hogy se a koronavírus járvány elleni védekezésben, se a gazdaságvédelmi intézkedések esetében ne merülhessenek fel költségvetési akadályok.

A több szakaszban bejelentett kormányzati akciótervekhez kapcsolódó intézkedések közül több is közvetlenül vagy közvetve érinti, vagy érintheti az E. Alap bevételi és kiadási oldalát.

Az első szakaszban (március 18-án és 23-án) bejelentett intézkedésekhez kapcsolódóan a március 18-ai gazdasági intézkedési csomagban különösen a gazdaság néhány, a válság által különösen érintett szektora számára június 30-ig adott könnyítések, így a *munkáltatói járulék-fizetési kötelezettség* teljes egészében történő elengedése, a *munkavállalók járulékának* jelentős csökkentése, illetve az *egészségbiztosítási járulék* törvényi minimumra (7 710 Ft) történő csökkentése az E. Alap egészségbiztosítási ellátások bevételeinek jelentős csökkenését fogja várhatóan eredményezni. (Április hónaptól ezek az intézkedések kiterjesztésre kerültek a mezőgazdasági, illetve az agrárterületekre is. Az agrárium körébe tartozó cégek márciusra visszamenőleg élhetnek ezekkel a könnyítésekkel.)

Már az áprilisi bevételekben érzékelhető az is, hogy jelentős mértékben nő a munkanélküliek aránya, emiatt a *munkáltatói és a biztosított egészségbiztosítási járulék-befizetések* is lényegesen csökkenni fognak.

A március 23-án bejelentett intézkedések nyomán az E. Alap kiadási tételeit viszont megemeli a lejáró GYES, GYED és GYET jogosultságok vészhelyzet lejártáig történő meghosszabbítása.

A második szakaszban - a miniszterelnök által április 6-án - bejelentett gazdaságvédelmi intézkedések az E. Alap bevételeinek további csökkenését okozhatják, mivel a 2020. január 1-jétől 17,5%-ra csökkentett szociális hozzájárulási adó július 1-jétől további 2 % ponttal 15,5%-ra történő csökkentése is a bevételek elmaradását eredményezheti.

A koronavírus-járvány miatti intézkedések második szakaszában bejelentett intézkedés szerint a fizetés nélküli szabadságot igénybe vevő munkavállalók, bár jövedelmük nem keletkezik ezen időszak alatt, továbbra is jogosultak lesznek egészségügyi ellátásra, de helyettük az egészségbiztosítási járulék törvényi minimum összegét a munkáltató lesz köteles a - Kormány döntése értelmében - megfizetni, ezért előreláthatólag emiatt is a *biztosított egészségbiztosítási járulék-bevétel* kiesésével kell számolni.

A PM 2020 áprilisában megjelent Tájékoztatója szerint a 2020 első negyedévre a *táppénz-kifizetések* 3,6 milliárd Ft-tal történő megemelkedése váratlan, tekintettel arra, hogy a *járóbeteg-szakellátás* szinte szünetelt a március 18-án bejelentett kormányzati intézkedéseket követően.

A COVID-19 járvánnyal kapcsolatosan tömeges megbetegedések esetén várható a táppénz-kifizetések további jelentős megemelkedése. A PM 2020. április végi helyzetéről szóló Tájékoztatója szerint az E. Alap 2020 I-IV. havi táppénz kiadásai (48,8 Mrd Ft) 14,3%-kal magasabban alakultak, mint a 2019. év azonos időszakában.

Elkülönített állami pénzalapokra ható tényezők

A 2020-ban az elkülönített állami pénzalapok bevételeinek törvényi eredeti előirányzata 633,6 Mrd Ft volt, amely a rendelkezésre álló január-március havi mérlegadatok alapján 139,5 Mrd Ft-tal, 22 %-on, időarányosan teljesültek. Százalékosan 2020 első három hónapjában a bevételek a Nemzeti Kulturális Alap esetében teljesültek a legmagasabb arányban, 35,1 %-kal. Az elkülönített állami pénzalapok kiadásainak törvényi előirányzata 641,7 Mrd Ft, amely a rendelkezésre álló 2020. január-március havi mérlegadatok alapján 137,8 Mrd Ft-tal, 21,5 %-kal teljesült.

Az egyes alapok saját bevételeire ható tényezők

A koronavírus járvány az elkülönített állami pénzalapokra gyakorolt negatív hatása leginkább a **Nemzeti Foglalkoztatási Alap** bevételei esetében lesznek kimutathatók, mivel a bevételek 80 %-ot meghaladóan a munkajövedelmek utáni befizetésekből keletkeznek. A Nemzeti Foglalkoztatási Alap bevételi forrását képezték a munkaadók (kifizetők) által fizetendő egészségbiztosítási és munkaerőpiaci járulékból a Nemzeti Foglalkoztatási Alapot megillető rész, valamint a befizetett szakképzési hozzájárulás teljes egészében. 2020. évre az előirányzat az egészségbiztosítási és munkaerőpiaci járulék esetében 237,4 Mrd Ft volt, a szakképzési hozzájárulás esetében pedig 112,3 Mrd Ft volt. A Nemzeti Foglalkoztatási Alap 2020. I-III. hónapban együttesen az éves előirányzat 22,8%-os teljesítésével 96,5 Mrd Ft bevételhez jutott, ami az időarányos előirányzathoz (105,1 Mrd Ft) viszonyítva 9,1 Mrd Ft-os hiányt jelentett. A bevételi jogcímek közül egészségbiztosítási- és munkaerőpiaci járulékon 58,0 Mrd Ft, szakképzési hozzájárulásként 26,2 Mrd Ft bevétel meghaladja a 2019. év azonos időszaki bevételeit a bérek emelkedése miatt. A kiemelt adónemek 2020. márciusi és első háromhavi pénzforgalmáról szóló, NAV tájékoztatás szerint a szakképzési hozzájárulásból 2020. január-március havi bevétel 26,2 Mrd Ft volt, ez 2 Mrd Ft-tal több, mint 2019. év azonos időszaki teljesítés.

Az államháztartás központi alrendszerének 2020. március végi helyzetéről szóló PM tájékoztatás szerint az egészségbiztosítási és munkaerőpiaci járulék NFA-t megillető hányadaként 2020. márciusban a Nemzeti Foglalkoztatási Alapba 18,4 Mrd Ft-ot utaltak, az első negyedévben összességében 58 Mrd Ft-ot. Az egészségbiztosítási és munkaerőpiaci járulék NFA-t megillető hányada 2020. évi törvényi előirányzata időarányos részétől a NAV által utalt összeg közel 1,4 Mrd Ft-os elmaradást jelez.

A járvány miatt kialakult válsághelyzet jelei a NAV által közölt adatok szerint a 2020. január-márciusi időszakban az egészségbiztosítási és munkaerőpiaci járulék NFA-t megillető hányada vonatkozásában már jelentkeztek, azonban április hónapra az elbocsátások nagyságrendjének, a rövidített munkaidő, fizetésemelések elmaradásának függvényében fokozottan mutatkozott meg a NFA bevételeire a válsághelyzet hatása.

14.1 táblázat

A Nemzeti Foglalkoztatási Alap bevételeinek I-IV. havi mérlegadatai millió Ft-ban

Bevételek	2019.			2020.		
	előzetes teljesítés	teljesítés I-IV. hó	teljesítés %-a*	törvényi előirányzat	teljesítés I-IV. hó	teljesítés %-a*
Előfinanszírozott uniós programok kiadásainak visszatérülése	71 522,8	13 491,0	18,9	70 000,0	10 365,9	14,8
Egyéb bevétel	5 077,7	1 436,1	28,3	3 000,0	1 976,1	65,9
Szakképzési hozzájárulás	104 784,5	32 559,1	31,1	112 300,0	35 132,2	31,3
Bérgarancia támogatás törlesztése	341,7	63,6	18,6	400,0	63,7	15,9
Egészségbizt. és munkaerőpiaci járulék NFA-t megill. hányada	220 422,3	71 172,5	32,3	237 400,0	77 201,9	32,5
Szociális hozzájárulási adó NFA-t megillető hányada	64 562,3	21 752,8	33,7			
Költségvetési bevételek	466 711,2	140 475,0	30,1	423 100,0	124 739,9	29,5
Finanszírozási bevételek	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-
Sajátos elszámolások bevétele	186,4	125,7	67,4	0,0	146,8	-
Bevételek összesen	466 897,6	140 600,7	30,1	423 100,0	124 886,6	29,5

http://www.allamkincstar.gov.hu/hu/koltsegvetesi-informaciok/koltsegvetes_merleg_5/226

A **Központi Nukleáris Pénzügyi Alap** a radioaktív hulladék végleges elhelyezésének, a kiégett üzemanyag átmeneti tárolásának és a nukleárisüzemanyag-ciklus lezárásának, továbbá a nukleáris létesítmény leszerelésével összefüggő feladatok finanszírozását biztosító elkülönített állami pénzalap. A Központi Nukleáris Pénzügyi Alap bevételi törvényi előirányzatának 90 %-a nukleáris létesítmények befizetései képezték. A jogcím bevételi törvényi előirányzata 2020-ban 25,5 Mrd Ft, 2019-ben 24,4 Mrd Ft. A kialakult válsághelyzet a Központi Nukleáris Pénzügyi Alap bevételeire nem gyakorolnak jelentős mértékű - 10 Mrd Ft-ot meghaladó - hatást, a nukleáris létesítmény valószínűsíthetően eleget tesz befizetési kötelezettségének. A Paksi Atomerőmű Zrt. 2020. évi befizetési kötelezettsége a Központi Nukleáris Pénzügyi Alapba 25,5 Mrd Ft, amelyet havonta egyenlő részletekben köteles átutalni a Központi Nukleáris Pénzügyi Alap fizetési számlájára.

A **Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alap** a kutatás-fejlesztés és az innováció állami támogatását biztosító és kizárólag ezt a célt szolgáló, az Áht. szerinti elkülönített állami pénzalap. 2020-ban a bevételi törvényi előirányzat 71,6 %-át az innovációs járulék jogcímen történt befizetések jelentik. A gazdasági társaságok 2020. január-márciusban innovációs járulék jogcímen 15,4 Mrd Ft befizetést teljesítettek. Ez a törvényi előirányzat 17,3 %-a, így a 2020. év első három hónapja vonatkozásában a törvényi előirányzat 3/12 részétől 6,9 Mrd Ft elmaradás keletkezett. Az innovációs járulék jogcímen a következő hónapokban további bevételi kiesés várható, mivel a koronavírus-járvány által különösen sújtott ágazatok a turisztikai, a vendéglátóipari, a szórakoztatóipari, a szerencsejáték, a filmipari, az előadóművész, a rendezvényszervező és a sportszolgáltatást nyújtó ágazatok esetében 2020-ban a nettó árbevétel jelentős mértékű csökkenése teljes bizonyossággal kijelenthető, ezt az MNB alábbiakban részletezett felmérése is igazolja.

A MNB kiemelten foglalkozik a koronavírus-járvány negatív makrogazdasági hatásainak kezelésével. Online felmérést végzett a koronavírus-járvány első körös gazdasági hatásairól. A felmérésében közel 5000 vállalat vett részt 2020. március 26. – 2020. április 2. közötti időszakban. A kitöltők közel fele az árbevétel 30 % feletti csökkenését tapasztalta és további jelentős csökkenésre számítanak a következő 1-3 hónapban. A válaszadók 44 %-a szerint legalább fél évre lesz szükség ahhoz, hogy a bevételek újra elérjék a válság előtti szintet. Amennyiben áprilistól kalkulálható a kitöltők által vélelmezett legalább 30 %-os bevételkiesés, a törvényi előirányzat 1/12-ét alapul véve előre látható, hogy a következő 9 hónapban összességében 19,8 Mrd Ft-tal kevesebb innovációs járulékot fizetnek be a gazdasági társaságok.

A **Nemzeti Kulturális Alap** az Áht. szerinti - a nemzeti és az egyetemes értékek létrehozásának, megőrzésének, valamint hazai és határon túli terjesztésének támogatása érdekében létrehozott - elkülönített állami pénzalap. A Nemzeti Kulturális Alap összes bevételi törvényi előirányzata 2020-ban 11,1 Mrd Ft, mely 89,2 %-a az ötöslottó szerencsejáték játékadójának 90 százaléka jogcímen teljesített bevételből keletkezik, összességében 9,9 Mrd Ft. 2020. év első három hónapjában a Nemzeti kulturális Alap számlájára 3,8 Mrd Ft került átutalásra az ötöslottó szerencsejáték játékadójának 90 százaléka jogcímen, ez 1,3 Mrd Ft-tal több, mint a törvényi előirányzat 3/12 része.

A Szerencsejáték Zrt. 2020. március 30-i tájékoztatása szerint érezhetően kevesebben vásároltak lottót a lottózókban, és egyre többen szereztek be a szelvényeket online úton. A lottójátékok értékesítésének 9 %-a már a veszélyhelyzetet megelőzően is digitálisan történt. 2020. év elején rekordösszegű nyereséget hozott elvihető – a nyertes 6,43 milliárd forintot vihetett haza - ezért a megvásárolt szelvények száma is rekordot döntött. A rendelkezésre álló adatok tükrében az látszik, hogy koronavírus járvánnyal összefüggésben az ötöslottó szerencsejáték játékadójának 90 százaléka jogcímen bevétel kieséssel nem kell számolni Nemzeti Kulturális Alapnál. A játékadóból származó bevétel esetében azonban összességében bevétel kieséssel kell számolni a sportesemények elmaradása, és az ezzel összefüggő sportfogadások elmaradása miatt.

Az egyes alapok (kiemelten a Nemzeti Foglalkoztatási Alap) kiadásaira ható tényezők

A **Nemzeti Kulturális Alap**ból a kulturális ágazat területén 2020-ban 9 Mrd Ft nyújtható támogatásokra, az Alap összes kiadásának 89%-a. Az Alapból természetes és jogi személyek, társasházak, egyéni cégek, valamint egyéni vállalkozók igényelhetnek támogatást. Az Alap terhére a támogatás visszatérítendő és részben vagy egészben vissza nem térítendő formában nyújtható.

A kulturális ágazat a koronavírus-járvány által különösen sújtott ágazatok közé sorolt, a kulturális programok az online térbe kerültek át. 2020. március 12-étől 100 fő feletti beltéri, illetve 500 fő feletti kültéri rendezvényeket nem lehet tartani, ez a mozikra és színházakra is vonatkozik, illetve 2020. március 17-étől az ott tartózkodók létszámától függetlenül tilos a látogatása az előadó-művészet valamennyi ágának fellépése céljából megtartott eseménynek, a mozinak, közgyűjteménynek, közművelődési intézménynek, közösségi színtérnek. Tehát kulturális rendezvények, fesztiválok, vásárok, koncertek maradnak el. Arra vonatkozóan, hogy a rendezvények elmaradása összességében miként befolyásolja a Nemzeti kulturális Alap kiadásait nincs adat. 2020. I-III. hónapban az Alapból nyújtott támogatások összege 2,4 Mrd Ft volt, a törvényi előírányzat 26,1 %-a.

A NKA kollégiumai a kialakult járványhelyzetre való tekintettel átalakították tervezett pályázati struktúrájukat és közösségi, személyes jelenléteket igénylő célokat - a járványhelyzetre tekintettel- nem tűznek ki. A NKA tavaszi pályázatait, zömében alkotói, valamint folyóirat-támogatási célokkal tették közzé és a koronavírus járvány okozta válsághelyzetre való felkészülés érdekében bővítették az NKA pályázati informatikai rendszerét.

A Központi Nukleáris Pénzügyi Alap törvényi előírányzatai 2020. I-III. hónapban 5,3%-kal teljesültek. (0,9 Mrd Ft) A Központi Nukleáris Pénzügyi Alap kiadásai esetében a koronavírus járvány gazdasági hatásai nem mutathatók ki.

A Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alap 2020. I-III. havi kiadási törvényi előírányzatának teljesülése 25,4 %-os volt, ebben az időszakban az összesen 35 Mrd Ft kiadás realizálódott. A Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapnak a 2020. évben a központi költségvetés javára összesen 21,2 Mrd Ft befizetést kell teljesíteni a kutatás-fejlesztési tevékenység Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapon kívüli finanszírozásához. A befizetési kötelezettséget negyedévente, az éves előírányzat 25%-ával kell teljesíteni, ennek a kötelezettségnek 5,3 Mrd Ft befizetésével eleget tett a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alap.

A Gazdaságvédelmi akcióterv keretében 2020. április 15-től lehetett jelentkezni a kutatási, fejlesztési és innovációs támogatásokra. A Kormány a koronavírus járvány miatt létrehozott gazdaságvédelmi akciótervnek egyik fontos eleme a KFI szektor magasan képzett szakembereinek munkában tartása, hiszen ez elengedhetetlen a gazdaság újraindításához: az április 15-től elérhető támogatást ezért többek között mérnökök, kutatók, informatikusok, magasan képzett szakemberek után kaphatják a vállalkozások. A támogatás kiterjed mindazon nem költségvetési szerv munkáltatókra, ahol kutatást, fejlesztést végeznek. A program így minden ágazatot érint, hiszen minden gazdasági szektorban van kutatással (is) foglalkozó vállalkozás, ezért a teljes nemzetgazdaság számára segítséget nyújt a támogatáshoz történő hozzáférést. A Kormány 40%-os bértámogatást vállal a KFI szektor munkavállalói tekintetében három hónap időtartamra, melynek maximális mértékénél a szektorban mért bruttó átlagkereset, illetve az ahhoz kapcsolódó munkáltatói járulékokat kell figyelembe venni. A támogatás összege nem haladhatja meg a munkáltatói járulékokat is figyelembe véve a havi 318.920 forintot személyenként. Az így megítélt összeget a munkáltató kapja, a támogatás fejében garantálnia kell a vállalkozásnak a kérelem benyújtása előtti létszámának szinten tartását, illetve a munkavállaló legalább 3 hónapig történő továbbfoglalkoztatását.

A Nemzeti Foglalkoztatási Alap kiadásai 2020. I-III. hónapban - az előírányzatok 3/12-es mértékétől 16,9 Mrd Ft-tal elmaradva – 90,7 Mrd Ft-tal teljesültek. Az Alap Startmunka-programra 33 Mrd Ft, az EU-s programok elő- és társfinanszírozására 15,5 Mrd Ft kiadást teljesített. Az aktívtámogatásokra az előírányzat 3/12-es mértékétől 2,7 Mrd Ft-tal elmaradva, 2,6 Mrd Ft-ot fizettek ki. A szakképzési és felnőttképzési támogatásokra 3 Mrd Ft-ot, bér garancia kifizetésekre 0,3 Mrd Ft-ot fordítottak. A szakképzési és felnőttképzési támogatások esetében a teljesített kifizetések az előírányzat 3/12-es mértékétől 3,2 Mrd Ft-tal, a bér garancia

kifizetés esetében pedig 0,8 Mrd Ft-tal maradt el. 2019-ben 108,8 Mrd Ft volt, 2020-ban pedig 90,8 Mrd Ft volt az I-III. havi kiadási teljesítés.

A Nemzeti Foglalkoztatási Alapnak a központi költségvetésbe 71 Mrd Ft-ot kell átadni az állami fenntartású szakképző iskolák működési költségeihez és a foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülők ellátásához. A befizetési kötelezettséget negyedévente egyenlő részletekben kell teljesíteni, így ezen a jogcímen 2020. I-III. hónapban 17,8 Mrd Ft-ot átutaltak az Alapból. Magyarország 2020. évi központi költségvetésének a veszélyhelyzettel összefüggő eltérő szabályairól szóló 92/2020. (IV.6.) Korm. rendelet 11.§ (2) bekezdésében foglaltakkal eltörölték a Nemzeti Foglalkoztatási Alap költségvetésbe történő befizetési kötelezettségét. 2020. I-IV. hónapban az Alap kiadásai 125,8 Mrd Ft összegben teljesültek.

14.2 táblázat

A Nemzeti Foglalkoztatási Alap kiadásainak I-IV. havi mérlegadatai millió Ft-ban

Kiadások	2019.			2020.		
	előzetes teljesítés	teljesítés I-IV. hó	teljesítés %-a*	törvényi előirányzat	teljesítés I-IV. hó	teljesítés %-a*
Aktív támogatások	21 322,2	3 892,8	18,3	21 000,0	3 278,3	15,6
Szakképzési és felnőttképzési támogatások	31 691,3	4 493,5	14,2	25 000,0	4 557,4	18,2
Passzív kiadások	83 173,2	22 186,3	26,7	83 000,0	28 186,7	34,0
Bérgarancia kifizetések	2 262,2	737,2	32,6	4 500,0	406,4	9,0
Működtetési célú kifizetések	2 675,8	992,3	37,1	1 200,0	610,4	50,9
Költségvetési befizetés	70 000,0	23 333,3	33,3	71 000,0	17 750,0	25,0
Start-munkaprogram	165 545,3	54 623,7	33,0	140 000,0	46 366,5	33,1
EU-s elő és társfinanszírozás	75 131,8	24 851,1	33,1	85 000,0	24 635,2	29,0
Munkahely-megtartási program				0,0	0,0	0,0
Költségvetési kiadások	451 801,9	135 110,3	29,9	430 700,0	125 790,9	29,2
Sajátos elszámolások kiadása	40,8	26,9	66,0	0,0	-0,3	-
Kiadások összesen	451 842,6	135 137,2	29,9	430 700,0	125 790,6	29,2

http://www.allamkincstar.gov.hu/hu/koltsegvetsesi-informaciok/koltsegvetes_merleg_5/226/

A Nemzeti Foglalkoztatási Alap 2020. I-III. havi bevételeinek és kiadásainak különbözeteként 5,7 Mrd Ft többlet keletkezett, ezzel szemben az Alap 2020. I-IV. havi bevételeinek és kiadásainak különbözeteként 0,9 Mrd Ft hiány keletkezett.

Bérgarancia kiadások várható emelkedése

A Bérgarancia Alaptól bérgarancia-eljárás keretében lehetőség nyílik a munkavállaló munkabérének megtérítésére a törvény által meghatározott összegig. Ez a pénzügyi támogatás a felszámolás vagy kényszer-törlési eljárás kezdő időpontja előtt megszűnt munkaviszonyból származó bértartozások fedezetéül is szolgál. Amennyiben a felszámoló a felszámolása alatt álló munkáltató bértartozását a munkáltató bevételeiből nem tudja a munkavállaló részére megfizetni, kérelmet kell benyújtania.

A Bérgarancia Alapról szóló 1994. évi LXVI. törvény 5. §-a szerint a Nemzeti Foglalkoztatási Alapból a felszámolás alatt álló gazdálkodó szervezetnek nyújtott támogatást az állami foglalkoztatási szerv nem a gazdálkodó szervezetnek, hanem a nettó munkabért közvetlenül a munkavállalónak, a közterheket, valamint a munkabérből teljesítendő egyéb levonásokat pedig az állami adóhatóságnak, illetve a jogosultnak (pl. gyermektartásdíj esetén az elvált házastársnak) utalja át. A bérgarancia támogatás maximuma 2020-ban 1.649.500-Ft. 2020. március 1-jétől a bérgarancia támogatásokkal kapcsolatos feladatokat – az egész országra kiterjedő illetékességgel – az állami foglalkoztatási szervként eljáró Budapest Főváros Kormányhivatala látja el.

A Magyar Államkincstár által közzétett 2020. I-III. havi teljesítési adatai szerint bérgarancia jogcímen teljesített kifizetések 0,3 Mrd Ft-ban teljesültek, a törvényi előirányzat 6,3 %-ában. 2019 azonos időszakában ez az összeg 0,5 Mrd Ft volt, ami a törvényi előirányzat 22,8 %-ának felelt meg. 2020. I-IV. hónapban 0,4 Mrd Ft kifizetés teljesült. A koronavírus-járvány következtében kialakult gazdasági folyamatok ezt az időszakot még valószínűsíthetően nem érintették, azonban az elemzés készítése során nem állt rendelkezésre adat a koronavírus járvány miatt felszámolás alá került, fizetésektelen vállalkozások számáról.

5. Az államadósság és a pénzforgalmi hiány várható alakulása 2021 év végén

Az ÁKK 2019. decemberében adta ki a 2020. évi finanszírozási tervet, amelyben rögzítésre került, hogy 2020-ban az elfogadott költségvetési törvény szerint az államháztartás központi alrendszerének hiánya 367,0 milliárd forint. A központi alrendszer egyenlege a hazai működési, a hazai felhalmozási és az európai uniós fejlesztési költségvetés egyenlegének az összege. A finanszírozás szempontjából a tényleges pénzmozgásokon alapuló pénzforgalmi hiányadatok az irányadók. Az államháztartás központi alrendszerének 2020. évi 367,0 milliárd forint összegű pénzforgalmi hiánya a GDP 0,8%-át teszi ki.

A 2020. évi finanszírozási terv alapján:

- Az adósságlejáratok és az előfinanszírozások tervezett összege a 2020. évben 6 938,0 milliárd forint;
- A 2020. évi teljes bruttó kibocsátás tervezett összege 7 335,0 milliárd forint. A bruttó kibocsátáson belül 7 003 milliárd forintot (95,5%) a forintkibocsátások, 332,0 milliárd forintot (4,5%) (1 milliárd EUR) a deviza-kibocsátások képviselnek;
- A 2020. évben a tervezett nettó kibocsátás összege 397,0 milliárd forint. Ebből 806,0 milliárd forint a nettó forintkibocsátás, a nettó deviza-kibocsátás -409,0 milliárd forint.

A Kormány koronavírus elterjedését követő legfontosabb feladata a koronavírus-járvány hatásainak kezelése volt: az életek védelme, a gazdaság újraindítása, a munkahelyek megtartása és újak teremtése, valamint a családok és vállalkozások helyzetének megerősítése. Minden intézkedés ezeket a célokat szolgálja, így a költségvetésnek a járvány elleni küzdelemhez, illetve a gazdaságvédelmi akciótervhez szükséges forrásokat biztosítani kell - írta a Pénzügyminisztérium. Mindezek következtében, az államháztartás központi alrendszerének a 2020. évre tervezett hiánya nem vált tarthatóvá. A 2020. évre tervezhető hiánycél megítélése is kockázatot rejt magában, mivel a koronavírus-járvány hatásainak kezelése, illetve a gazdaságvédelmi akciótervhez szükséges források biztosítása is szinte napról-napra állítja újabb kihívás elé a magyar kormányzatot.

A túlzotthiány-eljárásról (EDP) szóló jogszabály alapján a KSH által az EU statisztikai hivatalának, az EUROSTAT-nak eljuttatott jelentés (2020. március 31.) szerint a pénzforgalmi szemléletben eredetileg 367,0 milliárd forintosra tervezett hiány a központi alrendszer esetében (központi költségvetés, TB-alapok, elkülönített alapok) az új kormányzati várakozás szerint 1 601,0 milliárd forintra fog nőni.

A pénzügyminiszter 2020. április 7-én tett nyilatkozatában rögzítette, hogy az a döntés született, hogy a járvány miatt a hiányt egy kicsit "elengedhetik", de továbbra is 3 százalék alatt próbálják tartani. A 2,7 százalékos hiány közel ezer milliárd forintos plusz mozgásteret enged. Elmondta továbbá azt is, hogy nem tervez külföldi hitelt felvenni a kormány, hiszen Magyarország olyan stabil pénzügyi pályára került az elmúlt években, ami lehetővé teszi, hogy saját forrásokból teremtsen meg a koronavírus-járvány miatt szükséges gazdaságvédelmi program lehetőségét.

Az ÁKK vezérigazgatója 2020. április 16-án közölte, hogy a korábbi hiánycélt 2,7%-ra emelte a Kormány a GDP arányában, illetve említést tett arra vonatkozóan, hogy a módosított finanszírozási terv készülhet. A cél továbbra is az, hogy az adósság deviza részaránya kordában legyen tartva és elsősorban a forint intézményi és lakossági piacról kerüljön finanszírozásra az adósság, valamint a 10-20%-os részarány a teljes adósságon belül.

A Költségvetési Tanács 2020. április 16-án kelt, a koronavírus okozta járvány államháztartási hatásairól szóló véleménye egyetértéssel fogadta, hogy a Kormány a költségvetés hiányát a GDP 3%-a alatt kívánja tartani, azonban a körülmények romlása esetén kész ennek felülvizsgálatára. A vélemény – a pénzügyminiszter és az ÁKK vezérigazgatója által elmondottakkal összhangban – rögzítette, hogy 2020-ban a járvány

elhúzódása, a gazdaság tartós lassulása és a hiány aktuálisan előre láthatónál nagyobb emelkedése az államadósság-mutató átmeneti növekedését okozhatja. Ugyanakkor figyelemmel kell lenni arra is, hogy az egész világot sújtó válság miatt nehezebbé válik az államadósság finanszírozása. A külső források igénybevétele növelné Magyarország sérülékenységét, ezért a Tanács támogatja a hazai megtakarításokra történő támaszkodást. A Költségvetési Tanács felhívta a figyelmet arra, hogy a hazai költségvetési keretrendszerben szereplő költségvetési szabályok különleges jogrend, valamint a nemzetgazdaság tartós és jelentős visszaesése idején felfüggesztésre kerülnek, így a veszélyhelyzet során mind az államadósság-mutató csökkenésére vonatkozó előírástól, mind a 3 százalékos költségvetési hiányra vonatkozó elvárástól el lehet térni.

Az ÁKK vezérigazgatója által közölteknek megfelelően, az ÁKK honlapján 2020. április 22-én megjelent a 2020. évi finanszírozási terv módosításáról szóló sajtóközlemény. A Kormány a koronavírus járvánnyal kapcsolatos negatív gazdasági kilátások és a járvány gazdasági hatásait mérsékelni hivatott fiskális politikai lépések eredményeképp módosította a 2020-as költségvetés eredményszemléletű hiánycélját a GDP 1 százalékról 2,7 százalékra. Az államháztartás központi alrendszerének pénzforgalmi hiánya – összhangban az EDP jelentéssel – ennek megfelelően 367,0 milliárd forintról 1 234,0 milliárd forintra 1 601,0 milliárd forintra emelkedett.

2020 márciusában korábban nem látott harmadik havi deficitet produkált a költségvetés, 577,3 milliárd forint volt a mínusz. A hiány az elmúlt évek bármelyik havi adatával összevetve is kiemelkedő. A Pénzügyminisztérium 2020. április 8-án közzétett közleményéből az is kiderül, hogy a hatalmasra duzzadó márciusi deficit már egyértelműen a koronavírus-járvány következménye. Márciusban kiemelkedő összegeket tettek ki a koronavírus járványhoz kapcsolódó egészségügyi eszközbeszerzések, közel 190,0 milliárd forintot költött a kormány védőmaszkok, védőeszközök, lélegeztető gépek vásárlására. A 2020. év első három hónapjában az államháztartás központi alrendszere 831,9 milliárd forintos hiánnyal zárt. 2020 első négy hónapjában a hiány 727,4 milliárd Ft volt.

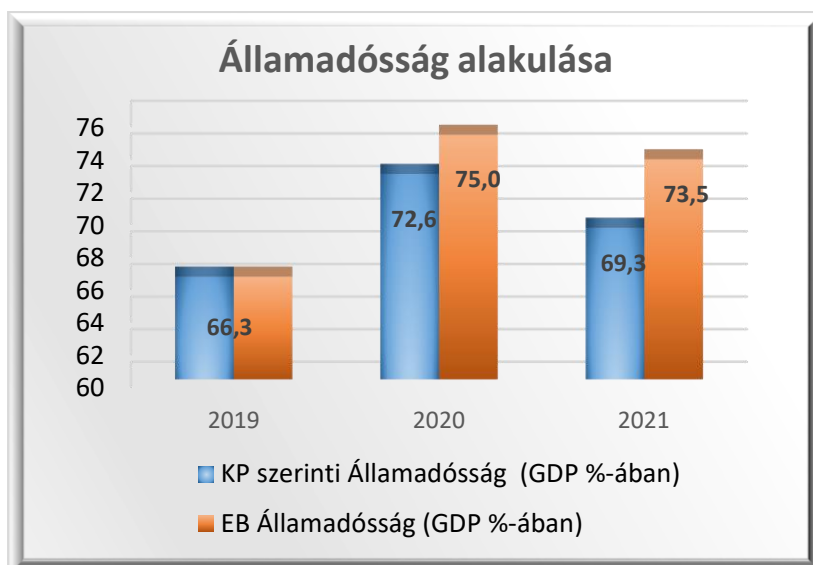
Az államadósság-mutató és a központi alrendszer pénzforgalmi hiányára vonatkozó legfrissebb előrejelzéseket a Kormány által 2020. április 30-án elkészített 2020-2024-es időszakra vonatkozó Konvergencia Program tartalmazza. A dokumentum szerint a központi alrendszer pénzforgalmi hiánya 2020. év végére várhatóan a GDP 3,8%-át fogja kitenni, míg az államadósság-mutató tervezett értéke a GDP 72,6%-a lesz. A Kormány prognózisa szerint ugyanakkor 2021. év végére a pénzforgalmi hiány várhatóan a GDP 2,7%-ára, míg az államadósság-mutató a GDP 69,3%-ára mérséklődhet. (Konvergencia Program 2020)

A 2020. évi veszélyhelyzet miatt az GDP-arányos adósság-mutató kedvezőtlenebbé válása sem kerülhető el. Erre az Alaptörvény 36. cikk (6) bekezdése lehetőséget biztosít a tervezés időpontjában a Kormány, illetve a jóváhagyás során az Országgyűlés számára a különleges jogrend fennállásáig, valamint a nemzetgazdaság tartós és jelentős visszaesése esetén.

Az Európai Bizottság előrejelzése a Konvergencia Programnál magasabb államadósságot prognosztizált, a GDP arányos államadósság a 2020. évben várhatóan 75,0% lesz, mely 2021-re csak kis mértékben 1,5%-kal csökken. Az államadósság várható alakulását a 12. ábra szemlélteti.

12. ábra

Forrás: Konvergencia Program 2020-2024

A Konvergencia Program nominálisan nem tartalmazza a 2020. és 2021. év végére várható államadósság és pénzforgalmi hiány értékét, így az elemzés a rendelkezésre álló legfrissebb prognózisok alapján egy becslést készített. (15. táblázat)

15. táblázat

Makrogazdasági kilátások és az államadósság becsült alakulása 2019-2021. között

Megnevezés	2019. év	2020. év	2021. év
GDP folyó áron (változás %)	9,7	0,5	8,2
GDP folyó áron (Mrd Ft)	46 786,7	47 020,6	51 017,4
Bruttó adósságráta (%)	66,3	72,6	69,3
Államadósság (Mrd Ft)	29 681,9	34 136,9	35 355,1
Pénzforgalmi hiány (GDP %-a)	-2,0	-3,8	-2,7
Pénzforgalmi hiány (Mrd Ft)	-1 219,0	-1 786,8	-1 377,5

Forrás: Konvergencia Program (2020), és ÁKK (2020a) alapján, ÁSZ szerkesztés

A Konvergencia Program előrejelzése szerint 2021. év végére a pénzforgalmi hiány várhatóan a GDP 2,7%-át fogja kitenni. A 2021. évre a jelen elemzés szerinti becslést 51 017,4 Mrd Ft GDP-t feltételezve a pénzforgalmi hiány így nominálisan várhatóan 1 377,5 Mrd Ft körül alakulhat, mely a 2020. év végére várható 1 786,8 Mrd Ft-hoz képest kb. 22,9%-os mérséklődést jelent. A 2021. év végére prognosztizált pénzforgalmi hiány nominális értéke (1 377,5 Mrd Ft) a bruttó és nettó finanszírozási igény szempontjából irányadónak tekinthető és meghatározza a nettó kibocsátás 2021. évre tervezendő értékét is.

A koronavírus járvány okozta kedvezőtlen gazdasági hatások következtében a Kormány által korábban tervezett adósságpálya egy magasabb sávba került, az államadósság növekszik; a 2019-ben előre jelzett 2021. évre vonatkozó adósságráta ugyanis 62,6% helyett a legújabb prognózis szerint 69,3%-ra várható. (Konvergencia Program 2020).

A járvány megjelenését követően már a Konvergencia Program megjelenését megelőzően a Kormány által előre jelzett pénzforgalmi hiány növekedés finanszírozása megkövetelte az államadósság-kezelő szervezet részéről a 2020. évre vonatkozó finanszírozási terv frissítését, illetve a következő időszakra vonatkozó terveinek módosítását. (ÁKK 2020b). A 2021. évi költségvetési folyamatok tekintetében a megnövekvő államadósság finanszírozása érdekében így az ÁKK részéről a módosított adósságpálya és hiánycélok szem előtt tartásával szükséges a bruttó és nettó finanszírozási igény, illetve kibocsátási tervek előkészítése.

5.1. A finanszírozás és kibocsátás várható alakulása 2021. évben

Bruttó finanszírozási igény – bruttó kibocsátás

A bruttó finanszírozási igény a költségvetési évben a költségvetés tényleges hiányának és a lejáró adósságok visszafizetésének finanszírozásához szükséges összeget jelenti. (Államkincstár 2005) A jelen elemzés szerinti 2021. évre vonatkozó becsült pénzforgalmi hiány 1 377,5 Mrd Ft, míg a lejáró adósságok várható értéke – az ÁKK 2020. március 31-ei állapot szerinti nyilvántartása alapján – 3 305,0 Mrd Ft. Így a bruttó finanszírozási igény utóbbi kettő fontos összetevője együttesen várhatóan 4 682,5 Mrd Ft körül alakulhat. A bruttó finanszírozási igény összegét azonban tovább növelhetik az államkötvény visszavásárlások, a kötvény csereaukciók, valamint a devizakötvény visszavásárlások. A felsorolt tételek 2021-re várható állományáról a jelen elemzés készítésekor nem álltak rendelkezésre információk.

A 2020 márciusától kezdődő koronavírus járvány miatti kedvezőtlen gazdasági folyamatok és bizonytalan piaci helyzet kockázatot jelent a bruttó finanszírozás tervezésére is. Nem ismert ugyanis, hogy a járvány okozta gazdasági visszaesés meddig tart, 2021. évre milyen mélységű negatív gazdasági hatásokat okoz. Eből következően nehezen tervezhető 2021. évre vonatkozóan egyrészt a pénzforgalmi hiány összege, másrészt az államkötvények, devizakötvények visszavásárlásának, illetve kötvény csereaukcióknak az állománya.

A bruttó finanszírozási igény összege azonban a 2020. évhez képest mérsékeltebb lehet, egyrészt a 2021. évre prognosztizált alacsonyabb GDP arányos pénzforgalmi hiány miatt, másrészt mivel a – 2020. március 31-ei állapot szerint – teljes adósságlejárat 2021. évre várható értéke kb. 50%-kal kevesebb, mint a 2020. évre tervezett volt. (2020. évi finanszírozási terv szerint lejáratok összesen: 6 265 Mrd Ft, míg a 2021. évben lejáró adósság várható értéke 3 266,3 Mrd Ft.) (Konvergencia Program 2020, ÁKK 2020c)

A bruttó kibocsátás alakulását 2021-ben majd a bruttó finanszírozási igény határozza meg, így függ a költségvetés hiányától, a lejáró adósságállománytól, a visszavásárolt államkötvényektől és devizakötvényektől, valamint a kötvény csereaukciók állományától. Magyarország külső sérülékenysége szempontjából lényeges a hazai finanszírozás előtérbe helyezése, ezért figyelendő mutató lehet a teljes bruttó kibocsátáson belül a forint-deviza kibocsátás arányának alakulása, mivel ez befolyásolja az államadósságon belül a devizaadósság részét. A forint kibocsátás 2019. évre várt aránya 98,7%, míg a 2020. évre – COVID-19 jelzésű koronavírus megjelenése előtti – tervezett értéke 95,5% volt. Az első devizakötvény kibocsátás 2020. április 23-án megtörtént, mely során az ÁKK 1 Mrd euro értékben 6 évre, míg 1 Mrd euro összegű devizakötvényt 12 évre bocsátott ki. (ÁKK 2020f) A kibocsátott, összesen 2 Mrd euro értékű devizakötvény nagyságrendileg 700 Mrd Ft-tal növeli meg a devizaadósság állományát, mely kb. 3 százalékpontos devizaadósság-állomány növekedést eredményezhet 2020. április hónapra. Ezért kulcskérdés lehet, hogy 2021. évben a gazdasági körülmények, illetve a hazai befektetők pénzügyi helyzete indokolja-e, (és ha igen, akkor milyen mértékben) majd további belföldi illetve nemzetközi kötvény(ek) kibocsátását és azt hogy a kibocsátás forintban vagy devizában történjen.

Nettó finanszírozási igény – nettó kibocsátás

A költségvetés tényleges hiányának finanszírozásához szükséges összeget, mely nem tartalmazza a lejáró adósságok visszafizetéséhez szükséges állományt nettó finanszírozási igénynek nevezzük. (Államkincstár 2005) A nettó finanszírozás igényét alapvetően a költségvetés tényleges hiánya határozza meg, melynek értékét az Országgyűlés által – várhatóan 2020 nyarán elfogadásra kerülő – 2021. évi központi költségvetési törvény határozza meg. A jelen elemzés szerint becsült hiány 2021. év végére 1 377,5 Mrd Ft körül alakulhat.

A pénzforgalmi hiány így irányadónak tekinthető a finanszírozás szempontjából. A nettó finanszírozási igény összegét azonban tovább módosíthatják az egyéb finanszírozási tételek között az európai uniós transferek egyenlege, illetve az egyéb tételek. Ezeket a tételeket az ÁKK likviditást befolyásoló tételeknek tekinti és általában Diszkont Kincstárjegyek kibocsátásával kezeli. (ÁKK 2020d)

A nettó finanszírozási igényt a nettó kibocsátás szolgálja, mely a költségvetési évben kibocsátott állampapírok állományának összessége, amely nem tartalmazza a költségvetési évben lejáró állampapírok visszafizetéséhez szükséges mennyiséget. (Államkincstár 2005) A nettó kibocsátás a bruttó kibocsátáshoz hasonlóan forintkibocsátásból és deviza kibocsátásból áll. A nettó kibocsátás szerkezetét befolyásolja a 2021. évben várható nettó forint hitellehívás, a kibocsátott államkötvények és lakossági kötvények, illetve a deviza kibocsátás. A finanszírozási kockázatok kezelésének hatékony eszköze lehet – az előző években alkalmazott gyakorlattal összhangban – 2021-ben is a Diszkont Kincstárjegyek kibocsátása, mely likviditáskezelő eszközként finanszírozási tartalékot biztosíthat. (ÁKK 2020d)

5.2. A 2021. évi államadósság finanszírozás kockázatai

Az államadósság növekményéből eredő kockázat

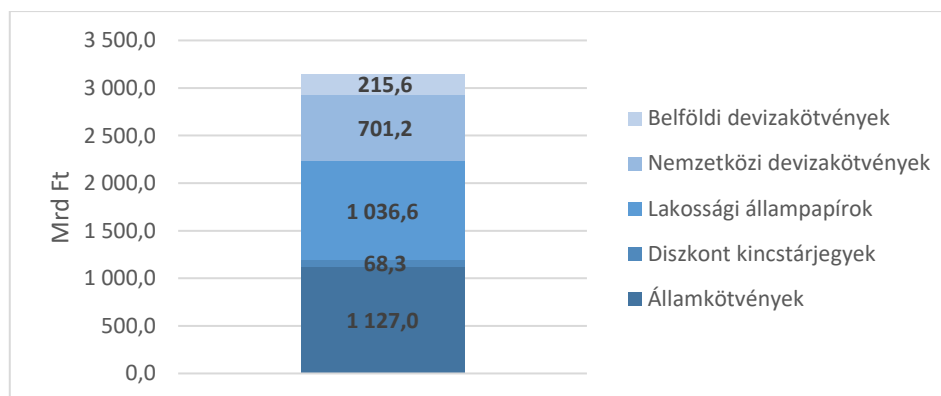
A 2021. év végére várható államadósság a jelen elemzés becslése szerint a 2019. december 31-ei állapothoz képest 29 681,9 Mrd Ft-ról 35 355,1 Mrd Ft-ra kb. 19,1%-kal emelkedhet (a GDP folyó áron 51 017,4 Mrd Ft-ra nőne, a bruttó adósságráta 69,3 % lenne), míg a pénzforgalmi hiány kb. 10%-kal lehet magasabb a 2019. évi értéknél. A várhatóan elsősorban 2020. év során jelentősen megnövekvő pénzforgalmi hiány miatt megemelkedő adósság olyan mértékű többletfinanszírozást igényel, melynek megteremthetősége önmagában egy kockázati tényezőt jelenthet nemcsak 2020. évi, hanem a 2021. évi államadósság-finanszírozás tekintetében is. (Konvergencia Program 2020)

A lejáró állampapírok megújítási kockázata

A bruttó finanszírozási igény, illetve bruttó kibocsátás egyik meghatározó eleme az adott költségvetési évben lejáró állampapírok állományának megújítása. Az ÁKK által közzétett adatbázis 2020. március 31-ei állapota szerint a lejáró állományok a következők szerint alakulnak. (13. ábra)

13. ábra

A 2021. évben lejáró adósságállomány szerkezete 2020. március 31-ei állapot szerint Mrd Ft-ban

Forrás: ÁKK (2020c) alapján, ÁSZ szerkesztés

A 13. ábra rávilágít, hogy 2021. év végéig a 2020. március 31-ei állapot szerint várhatóan 3 148,8 Mrd Ft értékű állampapír állomány jár le, melyből 1 127,0 Mrd Ft államkötvény, 1 036,6 Mrd Ft lakossági állampapír, míg 701,2 Mrd Ft nemzetközi devizakötvény. Az ÁKK egyik fő stratégiai eleme az államadósság hazai intézményi, illetve lakossági befektetők általi finanszírozása, ezért kiemelten fontos a mintegy 2 163,6 Mrd Ft értékű államkötvény és lakossági állampapír visszafizetése, megújítása 2021. év során. A megújítási kockázat mértéke 2021-ben kisebb lehet, mint 2020-ban. A 2020. évre ugyanis az ÁKK 6 265,0 Mrd Ft értékű lejáró

állománnyal tervezett, továbbá 2021. évre a Konvergencia Program szerint már 4,8%-os gazdasági növekedéssel számol, mely támogathatja a lejárat adósságállomány megújítását.

A lakosságtól – lejárat előtt – visszavásárolt állampapírok állományának növekedése

A bruttó és a nettó finanszírozás szempontjából várhatóan meghatározó tényező lesz 2021. évben is az államkötvények, illetve lakossági állampapírok visszavásárolt állományának alakulása. A koronavírus okozta járvány gazdaságra ható negatív következményei, illetve a vírus esetleges második, harmadik hullámban történő megjelenése bizonytalanságot okoz többek között a lakosság megtakarítási hajlandóságának alakulására, és ezáltal a lakosság állampapírban történő megtakarításainak változására a 2020-2021. évben. A lakosság megtakarításainak, megtakarítási hajlandóságának változásával a 3. fejezet foglalkozik részletesen.

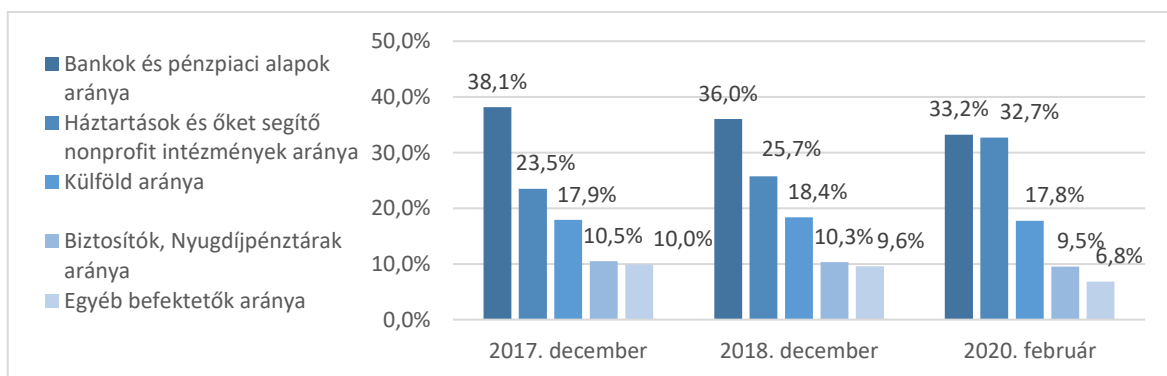
A legfrissebb adatok szerint a lakosság körében legnépszerűbb Magyar Állampapír Plusz (továbbiakban: MÁP Plusz) értékesítése 2020. március közepétől folyamatos csökkenés után a következő két hétben (2020. április 27- május 4. között) emelkedett és megközelítette a járvány megjelenése előtti hetek értékesítési adatait. (ÁKK 2020e) Fontos kérdés lehet a lakossági finanszírozás szempontjából, hogy ez a „visszaugrás” csak átmeneti vagy tartósan megmarad, esetleg tovább emelkedik.

A befektetői körön belüli arányok megváltozásának kockázata

A finanszírozás szempontjából alapvetően a hazai (ezen belül lakossági és intézményi) és külföldi befektetői kört értelmezhetjük. A teljes állampapír piac tekintetében kb. 30-31%-os a külföldi befektetői kör, míg a kb. 69% a hazai arányban 27%-ot a háztartások, 28%-ot a bankok és pénzügyi alapok, 14%-o pedig egyéb szereplők tesznek ki. (MNB 2020). A hazai befektetők három legmeghatározóbb köre a bankok és pénzügyi alapok, a háztartások és az őket segítő nonprofit intézmények, illetve a biztosítók és nyugdíjpénztárak. A forintban denominált állampapírok befektetői szektoronkénti alakulását a 14. ábra mutatja.

14. ábra

A forintban denominált állampapírok befektetői szektoronkénti megoszlása 2017. december és 2020. február között %-ban kifejezve

Forrás: ÁKK (2020f) alapján, ÁSZ szerkesztés

A 14. ábra alapján látható, hogy 2020. februári adatok szerint a bankok és pénzügyi alapok arányát szinte elérte a háztartások és az őket segítő nonprofit intézmények aránya. Ez az eredmény összhangban áll az ÁKK azon stratégiájával, mely a háztartások kezében lévő lakossági állampapírok állományának növelésére helyezi a fókuszot. A koronavírus járvány hatásai miatt a bizonytalan ideig tartó lakossági állampapír vásárlás visszaesés miatt a finanszírozásban egyre nagyobb szerepet kaphatnak a bankok és más intézmények, illetve a külföld is. A járvány okozta bizonytalanság miatt azonban nem ismert, hogy 2021. évben mekkora szerepet kaphatnak a háztartások a finanszírozásban.

A finanszírozás tervezése során fontos figyelembe venni, hogy a gazdasági visszaesés a lakosság mellett az intézményeket is érintette, érinti. A legnagyobb intézményi befektetőknek számító bankoktól a Kormány 2020. évben kb. 55 Mrd Ft különadót vár, továbbá a szektort negatívan érinti a hitelezési moratórium hatása, a járvány idején visszaeső hitelfelvételi hajlandóság. A felsorolt tényezők miatt a bankrendszer likviditása

sérülhet, mely a válság elhúzódásának függvényében hatással lehet az államkötvény vásárlási hajlandóságokra még 2021. évben is. (Pl. Erste Bank 2020. I. negyedévben 51,5%-kal alacsonyabb adózás utáni eredményt ért el, mint 2019. ugyanezen időszakában, illetve az OTP Bank I. negyedévben veszteséges volt. (Portfólió 2020 c, Portfólió 2020d)

A hazai intézményi és lakossági finanszírozás lehetőségének csökkenése esetén szükséges lehet a külföldi befektetők szerepének növelése, akár devizakötvények kibocsátásán keresztül is. Ez az opció pozitív és negatív hatásokkal is járhat. A külföldi szereplők devizakötvény vásárlása biztonságosabbá teheti az állam finanszírozását, mivel diverzifikáltabbá válik a finanszírozás, illetve hosszú lejáratú kötvények esetében javulhat az államadósság hátralévő átlagos futamideje. (Pénzügyminisztérium 2020) A külföldi befektetések arányának túlzott növekménye, illetve a devizaadósság emelkedése a külső forrásokra való támaszkodás és a külföldi befolyás szélesedése miatt azonban hazánk külső sérülékenységét növelheti.

A 2021. évi államadósság finanszírozásával kapcsolatban az alábbi lehetséges kockázatokat állnak fenn:

- ❖ Az államadósság növekményéből eredő kockázat
- ❖ A lejáratú állampapírok megújítási kockázata
- ❖ Kamat, hozam kockázat
- ❖ Árfolyamkockázat
- ❖ A lakosságtól – lejárat előtt – visszavásárolt állampapírok állományának növekedése
- ❖ A befektetői körön belüli arányok megváltozása – ÁKK stratégiájának sérülése
  - Lakossági finanszírozás csökkenése
  - Hazai intézményi finanszírozás korlátozottsága
  - Külföldi finanszírozás szerepének megnövekedése.

6. A szegénységi kockázatok növekedése és a szociális rendszer ütésállósága

Az ÁSZ az elemzés készítése idején fejezte be a szegénységi küszöb alatt élők felemelésére tett intézkedések ellenőrzését. Az ellenőrzési jelentés megállapította, hogy a „szegénységi küszöb alatt élők felemelése érdekében kidolgozott stratégiák megvalósítása eredményes volt, mivel a stratégiai dokumentumokban 2020-ra rögzített céltértékek a kitűzött céldátum előtt teljesültek” (20060 számú ÁSZ jelentés 5. oldal). Az Európa 2020 Stratégia szegénység csökkentési céljához kapcsolódó magyar célkitűzéseket a 16. táblázat foglalja össze.

16. táblázat: A szegénység csökkentési célhoz kapcsolódó hazai vállalások

Indikátor	2008.	Vállalás 2020-ra	Csökkentés 2020-ig
Súlyos anyagi nélkülözésben (deprivációban) élők aránya	17,9% (1771 ezer fő)	14,3% (1417 ezer fő)	354 ezer fő
Alacsony munkaintenzitású háztartásban élők aránya	10,3% (1018 ezer fő)	8,2% (814 ezer fő)	204 ezer fő
Szegénységben élő gyermekes háztartások aránya	16% (872 ezer fő) (225 ezer háztartás)	12,8% (698 ezer fő) (180 ezer háztartás)	174 ezer fő (45 ezer háztartás)

Forrás: NTFS Ismerteti: ÁSZ (2020. 14. oldal)

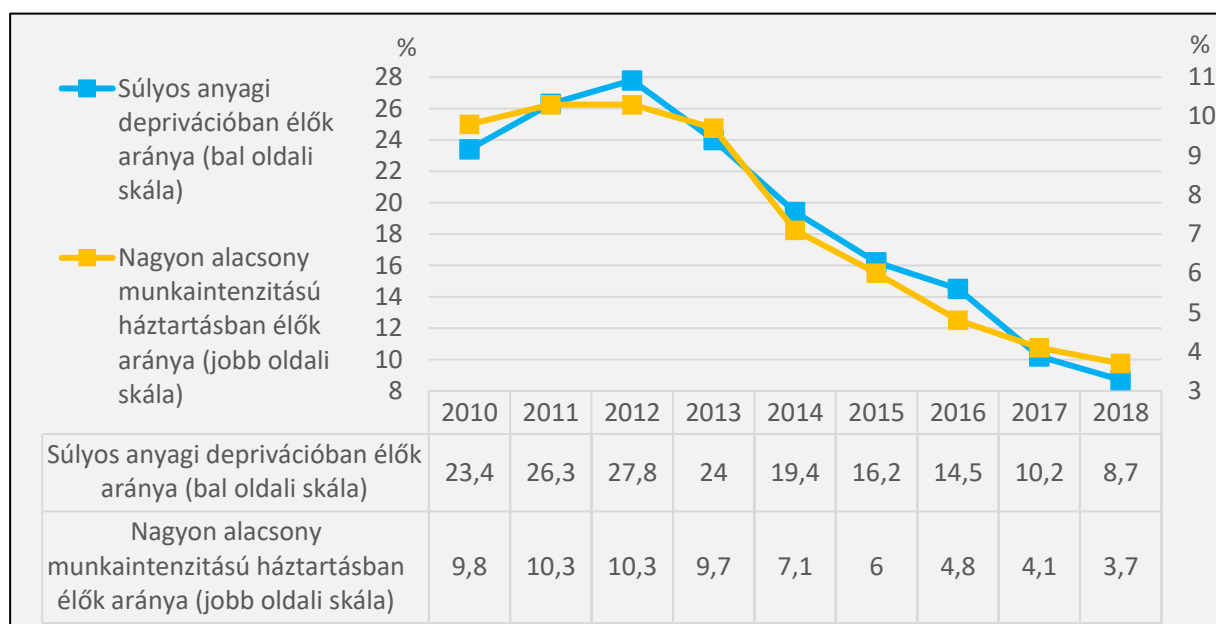
Felmerül a kérdés, hogy a gazdasági teljesítménynek a járvány miatti visszaesése nem veszélyezteti-e a 2018-ban elért célok 2020. évi megőrzését. Más megfogalmazásban mennyire növekednek meg a szegénységi

kockázatok a járvány negatív hatásai következtében? Erre a kérdésre akkor tudunk válaszolni, ha megvizsgáljuk, hogy 2010-2018 között milyen tényezők játszottak szerepet az abszolút és a relatív szegénység mérséklődésében. Ehhez a szegénységgel, illetve a társadalmi kirekesztődéssel kapcsolatos indikátoroknak a Központi Statisztikai Hivatal által közzétett adatait használjuk fel. KSH STADAT 2.2.2.1. A szegénységgel vagy társadalmi kirekesztődéssel kapcsolatos fontosabb indikátorok, referencia év szerint (2010–) http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_zaa007.html?lang=hu# Ez a forrása a 17. táblázat és a 15. és 16. ábrák adatainak is.

A súlyos anyagi deprivációban élők aránya tekinthető az abszolút szegénység legfontosabb indikátorának, amelynek a 2018. évi értéke (8,7%) a 2010. évi értéknek (23,4%) alig több mint egy harmada. Az adatok részletesebb elemzése arra is rámutat, hogy ez a javulás elsősorban, a foglalkoztatás bővülésének volt köszönhető. Az egyik meghatározó tényező az volt, hogy a vizsgált időszakban a nagyon alacsony munkaintenzitású háztartásban élők aránya a 2010. évi 9,8%-ról több mint 60 százalékkal 3,7%-ra csökkent. A két indikátor együttmozgását a 15. ábra jól szemlélteti. Következésképpen a szegénységben élők arányának mérséklődéséhez egyértelműen hozzájárult az, hogy közel harmadára csökkent azoknak a száma, akik olyan háztartásban éltek, amelynek munkaképes tagjai összességében 20% alatti mértékben dolgoztak.

15. ábra

A súlyos anyagi deprivációban és a nagyon alacsony munkaintenzitású háztartásban élők arányának (%) alakulása 2010 és 2018. között

Forrás: A KSH hivatkozott adatai alapján ÁSZ szerkesztés.

A nagyon alacsony munkaintenzitású háztartásban élők arányának számottevő csökkenése önmagában nem lett volna elég a súlyos anyagi deprivációban élők aránya hasonló mértékű csökkenéséhez, mivel az előbbieket a népességnek csak egy kisebb létszámú csoportját alkotják. Ezért megvizsgáltuk, hogy egy másik indikátor, nevezetesen a szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitétek aránya miként változott az aktivitás, illetve inaktivitás szerinti társadalmi csoportokban. Az erre vonatkozó adatokat a 17. táblázat foglalja össze.

17. táblázat: Szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitétek aránya az adott csoporthoz tartozók %-ában (2010-2018)

Társadalmi csoport megnevezése	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2018/2010
Összesen	31,5	33,5	34,8	31,8	28,2	26,3	25,6	19,6	18,9	60,0
Foglalkoztatottak	19,5	20,9	23,6	20,3	18,7	18,4	19,0	12,9	12,4	63,6
Munkanélküliek	71,3	78,3	77,8	77,4	77,5	70,4	73,1	69,3	71,0	99,6
Nyugdíjasok	21,3	23,8	24,8	22,5	20,3	18,0	19,0	14,9	15,6	73,2
Egyéb inaktívak	47,4	48,1	50,0	45,1	42,9	41,7	38,2	31,8	33,4	70,5
Gyermektelen háztartások	27,4	29,5	30,5	27,3	25,2	23,0	23,1	17,7	17,3	63,1
Gyermekes háztartások	35,3	37,1	39,1	36,3	31,1	29,7	27,9	20,6	20,0	56,7

Forrás: A KSH hivatkozott adatai alapján ÁSZ szerkesztés

A táblázat adatai azt mutatják, hogy a foglalkoztatottak körében több mint egyharmadával csökkent az indikátor értéke 2010 és 2018 között. Ezzel szemben a munkanélküliek esetében a vizsgált időszak két végpontja között csak minimális volt a mérséklődés, és a munkanélküliek körében még 2018-ban is 71 százalék volt a szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitéteknek aránya. A nyugdíjasok és az egyéb inaktívak esetében közel 30 százalékos volt a javulás.

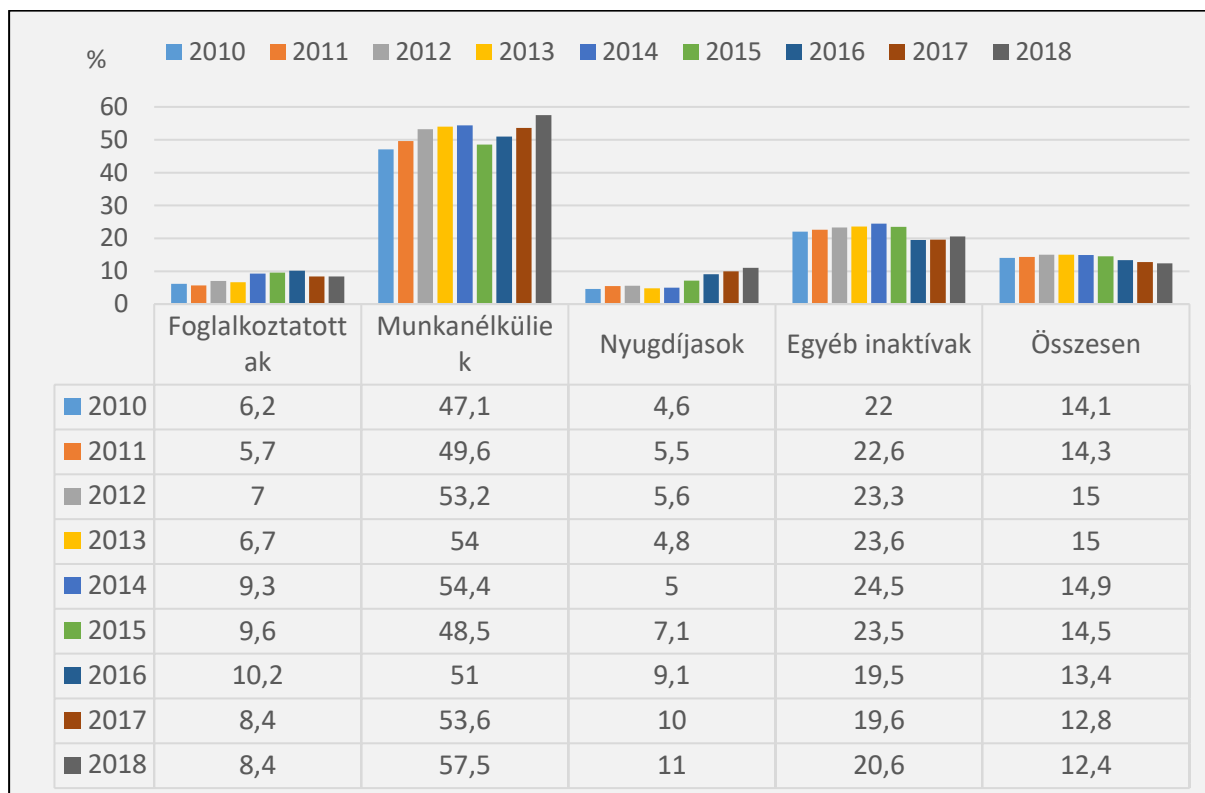
A táblázat adatainak érdekessége, hogy a teljes sokaságra vonatkozó indikátor értéke nagyobb mértékben (kereken 40 százalékkal) javult, mint bármely csoport indikátora. Ezt az ún. összetételhatás eredményezte, vagyis az, hogy a teljes népességében belül megnőtt a kockázatoknak legkevésbé kitétt foglalkoztatottak aránya. A foglalkoztatottak száma 2010 és 2018 között 737,2 ezer fővel nőtt a munkanélkülieké pedig 297,3 ezer fővel csökkent (lásd az 5. ábra adatait). Következésképpen a szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának csökkenését elsősorban két tényező, nevezetesen a foglalkoztatás bővülése és a foglalkoztatottak körében a szegénységi vagy társadalmi kirekesztődési kockázat mérséklődése eredményezte.

A táblázat adatai közül fontos kiemelni azt is, hogy mind a gyermekes, mind a gyermektelen háztartások körében lényegesen csökkent a szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitéteknek aránya. A csökkenés mértéke azonban 6,4 százalékponttal nagyobb volt a gyermekes, mint a gyermektelen háztartások esetében. Ennek következtében a gyermektelen és a gyermekes háztartások szegénységi veszélyeztetettsége közötti különbség 3 százalékpont alá csökkent, a 2010-ben mért közel 8 százalékponttól. Ez minden bizonnyal a vizsgált időszakban bevezetett családtámogatásoknak köszönhető. Adódik a következtetés, hogy ennek az eredménynek a megóvása a gyermekes családok kiemelt támogatásának megőrzését teszi szükségessé.

Szintén a foglalkoztatás szegénységet mérséklő szerepének meghatározó jelentőségéről tanúskodik a relatív jövedelmi szegénységi arány (azaz a médian jövedelem 60 százalékánál kisebb jövedelemmel rendelkezők arányának) alakulása a különböző típusú háztartásokban. Lásd a 16. ábrát.

16. ábra

A relatív jövedelmi szegénységi arány alakulása 2010-2018 között az aktivitás szerinti társadalmi csoportokban

Forrás: a KSH hivatkozott adatai alapján ÁSZ szerkesztés

Ezen indikátor ugyanis azt mutatja, hogy a relatív jövedelmi szegénységben élők aránya – némi időbeli hullámzással – a foglalkoztatottak, a munkanélküliek és a nyugdíjasok körében is jelentősen emelkedett 2010. és 2018. között. Ennek ellenére az indikátor teljes népességre számolt értéke mégis javult az összetétel hatás következtében. A magyarázat ismét az, hogy a relatív szegénységtől sokkal kevésbé sújtott foglalkoztatottak száma jelentősen nőtt, a relatíve rosszabb helyzetű munkanélküliek száma pedig számottevően csökkent. Következésképpen a foglalkoztatás bővülése és a munkanélküliség mérséklődése volt a relatív szegénységben élők száma mérséklődésének a fő oka.

Kiemelést érdemel, hogy a nyugdíjasok körében több mint kétszeresére nőtt a relatív jövedelmi szegénységben élők aránya. Míg 2010-ben ennek az indikátornak az értéke nyugdíjasok körében alacsonyabb (4,6%) volt, mint a foglalkoztatottak között (6,2%), ez a helyzet 2018-ra megfordult és ekkor magasabb (11,0%) volt a relatív szegénységben élő nyugdíjasok aránya, mint foglalkoztatottak körében mért arány (8,4%), ami szintén jelentősen emelkedett. A változás egyrészt annak volt a következménye, hogy a nyugdíjak átlagos értékének emelkedése az inflációt követte, ami lényegesen elmaradt az átlagkeresetek növekedése mögött. Másrészt az átlagnyugdíj és a legkisebb nyugdíjak összege közötti különbség is szélesedett. Mindez indokolja a nyugdíjasok jövedelmi helyzetének javítását szolgáló intézkedések (például a 13. havi nyugdíj fokozatos visszaállítása) bevezetését.

A számok egyértelműen illusztrálják a nyíltan hangsúlyozott célt a munkaalapú szociálpolitika megteremtésére, amely a szegénység által veszélyeztetett aktív életkorú csoportokat nem a segélyezés, hanem a munka révén törekedett kiemelni a szegénységből. Ez a törekvés a vizsgált időszakban eredményes volt. A járvány miatti gazdasági megtorpanás azonban mérsékli a foglalkoztatottak számát, és ezen keresztül veszélyezteti a munkaalapú szociálpolitika alapjait is. Magyarországon szociális szempontból is rendkívül fontos, hogy minél kevesebb munkahely szűnjön meg, és az új munkahelyek minél

hamarabb létrejöjjenek, mivel munkanélküli ellátás három hónapos maximális időtartamának kimerítése után folyósítható szociális ellátás az átlagkereset egy tizedét sem elérő jövedelemkompenzációt biztosít csak. (A nettó átlagkereset összege 2020 márciusában 266 257 forint volt a foglalkoztatást helyettesítő támogatás összege pedig 22 800 forint. Következésképpen az állásukat elveszítő és három hónapon belül új munkahelyet nem találó emberek nagy része (ahol a háztartás más tagjának jövedelme nem kompenzálja az egyik tag jelentős jövedelemcsökkenését) a relatív jövedelmi szegénységgel jellemezhető csoportba kerül.

A Kormány a segélyezés helyett a munkahelyteremtés mellett kötelezte el magát, munkahelyvédelmi és gazdaságvédelmi akciótervet hirdetett (ITM 2020). A korábbi évek tapasztalatai alapján a közfoglalkoztatottak létszámának 200 ezer fő fölé történő emelésének lehetősége is adott, de más intézkedésekre is szükség van ahhoz, hogy a 2020-2021. évben a szegénységi mutatók romlása mérsékeltebb és átmeneti legyen.

A korábban bemutatott számok azt mutatják, hogy a munkahelyek megvédése és új munkahelyek létrehozása mellett a gyermekes családok juttatásainak megőrzése, és a nyugdíjasok jövedelmi helyzetének javítása járulhat hozzá leginkább a szociálpolitika eredményeinek megőrzéséhez. Az utóbbi érdekében kerül fokozatosan – négy éven keresztül – ismét bevezetésre a 13. nyugdíj. Ez az intézkedés amellelt, hogy a nyugdíjasok jövedelmi helyzetét javítja négy éven át lökést ad a fogyasztás, és ezen keresztül a gazdaság növekedésének.

A 2021. évi költségvetés tervezése során a Kormány kinyilvánította, hogy meg kívánja őrizni az korábbi évek sikeres kormányzati politikájának kiemelt elemeit, programjait, a családvédelem és otthonteremtés, valamint a munkaalapú társadalom építésének vívmányait. A 2021. évi költségvetési törvényjavaslatban a Kormány által prioritásként kezelt főbb területként első helyen került meghatározásra "a magyar családok védelme, a fiatalok támogatása és az idősek segítése", másodikként pedig "a magyar gazdaság újraindítása, munkahelyvédelem és munkahelyteremtés". Ez utóbbi cél elérése érdekében a hazai költségvetési források mellett az Európai Unió által Magyarország számára korábban biztosított támogatási keretek is felhasználhatóak.

A Konvergencia Programban az előrejelzés szerint 2024. évre érné el a magyar munkaerőpiac a 2019. évi 3,4 %-os munkanélküliségi rátát, így várhatóan a szegénységi mutatók is ebben az időtávban érhetik el a kedvező 2018-es értéket.

A szegénység csökkentése azonban a társadalmi felzárkózásnak nem az egyedüli területe. A II. Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia hét beavatkozási területet nevez meg. Ezek a következők:

- I. Gyermek jól-lét
- II. Oktatás
- III. Foglalkoztatás, képzés, gazdasági integráció
- IV. Egészségügy
- V. Területi hátrányok csökkentése, lakhatás
- VI. A bevonással, szemléletformálással, a diszkriminációs jelenségek elleni küzdelemmel kapcsolatos feladatok
- VII. A stratégia megvalósításának koordinációja.

A járvány e területeken is nehezítette a korábban meghatározott intézkedések végrehajtását, például az iskolai étkeztetés biztosítását, amelyet az önkormányzatoknak a leginkább rászorulóknak számára új módon (pl. házhoz szállítás) kellett megvalósítaniuk. Az on-line oktatásra történő áttérés is a legrosszabb szociális helyzetben élő családok gyermekeinek az esetében volt a legnehezebben megoldható feladat. A lakhatás védelmét is rendkívüli intézkedésekkel kellett biztosítani.

A járvány egyfajta ütéspróba (stressz teszt) is volt a szociális ellátó rendszer számára. Az időben bevezetett korlátozó intézkedéseknek, illetve a szociális intézmények dolgozói áldozatos munkájának és az intézményfenntartóknak erőfeszítéseinek köszönhetően – egyes esetek kivételével – a járvány nem terjedt át a bentlakásos szociális ellátást biztosító intézményekre. (Több más országban éppen az időotthonokban lakók megfertőződése vezetett a járvány halálos áldozatainak nagy számához.)

A járvány miatt megbetegedettek ellátását a magyar egészségügyi rendszer teljes körűen biztosítani tudta. Igaz, az ennek érdekében elrendelt kórházi ágy-felszabadítás következtében az egyéb betegségeket ellátó kapacitások átmenetileg csökkentek. Az aktív fekvőbeteg-ellátásban ágykihasználtság áprilisban a 40 százalékot sem érte el. A klinikai onkológia területén azonban meghaladta a 115 százalékot. (NEAK-KSH, <http://www.ksh.hu/heti-monitor/egeszsegugy.html>). Összességében nemcsak a koronavírus következtében meghaltak száma maradt nemzetközi összehasonlításban alacsony, hanem összességében sem nőtt az elhalálozottak száma. 2020 első 20 hetében 6,4%-kal kevesebben haltak meg, mint 2019-ben, és a 16-20. héten is kevesebben haltak meg, mint 2019-ben ugyanebben az időszakban. (KSH, <http://www.ksh.hu/heti-monitor/demografia.html>).

Összességében az állapítható meg, hogy a járvány kritikus időszakában a magyar egészségügyi és szociális ellátó rendszer ütésállóan bizonyult. Szemben sok más országgal a magyarnál fejlettebbnek tartott ellátó rendszereiről, amelyek idős, beteg, rászoruló emberek tízezrei számára nem tudtak az életük megővését biztosító védelmet és ellátást biztosítani.

FOGALOMTÁR, RÖVIDÍTÉSJEYZÉK

Áht.	2011. évi CXCV. törvény az államháztartásról
E. Alap	Egészségbiztosítási Alap
EKÁER	Elektronikus Közúti Áruforgalom Ellenőrző Rendszer
EDP	Túlzott deficit eljárás (Excessive Deficit Procedure)
EU	Európai Unió
EUROSTAT	Az Európai Unió Statisztikai Hivatala
Fitch Ratings	Nemzetközi Hitelminősítő Szervezet
GDP	Bruttó hazai termék
GKI	GKI Gazdaságkutató Zrt.
GNI	Bruttó nemzeti jövedelem
KIVA kulcs	Kisvállalati adó kulcs
Konjunktúra	Gazdasági fellendülés (GKI)
Konvergencia Program / KP	Magyarország Konvergencia Programja 2020-2024.
KSH	Központi Statisztikai Hivatal
Megtakarítási hajlandóság	A jelenlegi fogyasztásról való lemondás a jövőbeni fogyasztás érdekében.
Megtakarítási határhajlandóság	A megtakarítási határhajlandóság megmutatja, hogyan változik a megtakarítás, ha a jövedelem egy egységgel változik.
Moody's	Nemzetközi Hitelminősítő
Naptárhatás	Olyan, nem éves periodicitású, mégis szabályszerűen ismétlődő hatás, mely a naptár ismeretével jól jellemezhető, becsülhető
NEAK	Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő
NFA	Nemzeti Foglalkoztatási Alap
NTFS	Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia
Ny. Alap	Nyugdíjbiztosítási Alap
Oxford Economics	Londoni gazdasági-pénzügyi elemzőműhely
SZOCHO	Szociális hozzájárulási adó

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Állami Számvevőszék (2020): 20060 számú Jelentés A szegénységi küszöb alatt élők felemelésére tett intézkedések ellenőrzéséről
2. Boone, 2020, OECD 2020a-2020b: Boone, Laurence (2020): Tackling the fallout from the coronavirus, 2020.03.02.
3. Jones, Lora- Palumbo, Daniele –Brown, David (2020): A visual guide to the economic impact, <https://www.bbc.com/news/business-51706225>
4. https://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-economic-outlook/volume-2019/issue-2_7969896b-en
5. <http://www.oecd.org/economic-outlook/june-2020/>
6. [https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=126_126496-evgsi2gmqj&title=Evaluating the initial impact of COVID-19 containment measures on economic activity](https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=126_126496-evgsi2gmqj&title=Evaluating%20the%20initial%20impact%20of%20COVID-19%20containment%20measures%20on%20economic%20activity)
7. https://index.hu/gazdasag/2020/04/23/a_fitch_szerint_a_ii_vilaghaboru_ota_nem_volt_akkora_visszaeses_mint_az_iden_lesz/
8. <https://www.oxfordeconomics.com/coronavirus>
9. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip125_en.pdf
10. https://www.napi.hu/nemzetkozi_gazdasag/koronavirus-covid-19-vilaggazdasag-magyar-recesszio-valsag-visszaeses.704196.html
11. <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/04/14/weo-april-2020>
12. <https://www.gki.hu/language/hu/2020/04/26/aprilisban-peldatlanul-hatalmasat-zuhant-a-gki-konjunkturaindex/>
13. <https://www.gki.hu/language/hu/2020/06/10/juniusban-csokkent-de-meg-eros-maradt-a-fogyasztok-pesszimizmusa/> (GKI, 2020. június 10.)
14. Elder, Jeff (2020): The coronavirus crisis could hurt as many as 45% of American companies, an analyst warns — here's the chart showing which ones will be most and least affected, 2020.03.18., <https://www.businessinsider.com/coronavirus-recession-industries-hit-chart-2020-3>
15. <https://hu.euronews.com/2020/03/19/koronavirus-750-milliard-euros-ekb-program>
16. <https://szazadveg.hu/hu/kutatasok/a-gazdasagkutato-kutatasai/elorejelzesek-kozlemenyek/a-magyar-gazdasagi-mentocso-mag-europai-viszonylatban-is-kiemelkedo-elszantsagot-tukroz>
17. https://www.ksh.hu/thm/1/indi1_1_2.html
18. https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/jobs-and-economy-during-coronavirus-pandemic_hu
19. Horváthné Kökény Annamária: Az állami szabályozás hatásai a lakosság hosszú távú megtakarításaira, Doktori Értekezés tézisei, 3.o., http://www.szie.hu/file/tti/archivum/HorvathneAnnamaria_tezis.pdf. (letöltés ideje: 2020. május 06.)
20. <https://www.aszhirportal.hu/hu/hirek/mindennapi-penzugyeink-az-allam-szerepe-a-penzugyi-tudatossagban>
21. <https://www.aszhirportal.hu/hu/hirek/domokos-laszlo-erositeni-kell-a-megtakaritasi-hajlandosagot>
22. <https://www.aszhirportal.hu/hu/hirek/valtoztak-e-a-haztartasok-penzugyi-szokasai-a-jarvany-hatasara>
23. https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpi003d.html
24. https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpi003d.html
25. NAV pénzügyminiszternek írt levele a kiemelt adónemek 2020 áprilisi és első négyhavi pénzforgalmáról, valamint az azt befolyásoló tényezőkről
26. <https://www.bbc.com/news/business-51706225>
27. www.iata.org > economic-reports > airl...
28. <https://www.worldbank.org/en/research/commodity-markets>

29. <https://nfsz.munka.hu/tart/farticle/600>
30. http://www.allamkincstar.gov.hu/hu/koltsegvetesi-informaciok/koltsegvetes_merleg_5/226/
31. <https://nfsz.munka.hu/cikk/601/>
32. https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qlf022g.html
33. http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_zaa007.html?lang=hu#
34. https://hvg.hu/gazdasag/20200421_koronavirus_jarvany_allaskeresok_munkanelkuliseg
35. (<https://www.magyarhirnap.hu/belfold/20200309-sorra-maradnak-el-a-tomegrendezyvenyek-a-koronavirus-miatt>) (letöltés ideje: 2020. április 27.)
36. http://www.allamkincstar.gov.hu/hu/koltsegvetesi-informaciok/koltsegvetes_merleg_5/226/
37. <https://www.kormany.hu/hu/nemzetgazdasagi-miniszterium/allamhaztartasert-felelos-allamtitkarsag/hirek/reszletes-tajekoztato-az-allamhaztartas-kozponti-alrendszerenek-2020-marcius-havi-helyzeterol>
38. <https://www.kormany.hu/hu/nemzetgazdasagi-miniszterium/allamhaztartasert-felelos-allamtitkarsag/hirek/reszletes-tajekoztato-az-allamhaztartas-kozponti-alrendszerenek-2020-aprilis-havi-helyzeterol>
39. <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/2020-evi-sajtokozlemenyek/az-mnb-koronavirus-jarvany-gazdasagi-hatasait-vizsgalo-vallalati-felmeresenek-eredmenyei>
40. <https://www.vg.hu/vallalatok/ipar/a-szerencsejatekot-sem-kimeli-a-jarvany-2-2148855/>
41. <http://www.nka.hu/>
42. http://www.allamkincstar.gov.hu/hu/koltsegvetesi-informaciok/koltsegvetes_merleg_5/226/
43. http://www.allamkincstar.gov.hu/hu/koltsegvetesi-informaciok/koltsegvetes_merleg_5/226/
44. <https://nfsz.munka.hu/tart/farticle/600>
45. KSH 2020_1: <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/mun/mun2004.html>
46. KSH 2020_2: <http://www.ksh.hu/gyorstajekoztatok/#/hu/document/fog2004>
47. KSH 2020a: (<https://www.ksh.hu/gyorstajekoztatok/#/hu/document/mun2003>) Gyorstájékoztatók Munkanélküliség, 2020. április 28.
48. KSH 2020b: (<https://www.ksh.hu/gyorstajekoztatok/#/hu/document/fog2003>) Gyorstájékoztatók Foglalkoztatás, 2020. április 28.
49. Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II. Nyomonkövetési Jelentés 2018
50. Portfolio 2020a: (<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200421/mar-330-ezer-munkanelkuli-lehet-magyarorszagon-427452>) Már 330 ezer munkanélküli lehet Magyarországon
51. ATV 2020: (<http://www.atv.hu/belfold/20200421-mar-320-ezer-felett-a-munkanelkuliek-szama-itt-hon>)
52. Penzcentrum 2020: (<https://www.penzcentrum.hu/karrier/mar-330-ezer-munkanelkuli-van-magyarorszagon-fiatalok-idosebbek-is-erintettek.1093584.html>)
53. IMF, 2020a: (<https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/04/14/weo-april-2020>)
54. INDEX, 2020: (https://index.hu/gazdasag/2020/04/14/koronavirus_imf_nemzetkozi_valuta-alap_gazdasagi_novekedes_europai_unio_magyarország_derulato/) Az IMF szerint Magyarország az élmezőnybe fog tartozni, 2020. április 14.
55. EC 2020: (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/IP_20_799) 2020. tavaszi gazdasági előrejelzés: Mély és egyenetlen recesszió, bizonytalan fellendülés, 2020. május 6.
56. Kossuth Rádió 2020: (<https://mediaklikk.hu/miniszterelnoki-interjuk/cikk/2020/05/08/orban-viktor-miniszterelnoki-interju-jo-reggelt-magyarország-majus-8/>), 2020. május 8. interjú 23. perctől
57. G7 2020.: (https://g7.hu/adat/20200404/minden-hetedik-eddig-13-ezer-ausztriaban-elo-es-dolgozo-magyar-lett-munkanelkuli/?fbclid=IwAR2QdWbiSt6FxZFCQ1m9Cic_HnHFukC5_HryY3JwJZVUE3xHksFNjCCeeSQ) Minden hetedik, eddig 13 ezer Ausztriában élő és dolgozó magyar lett munkanélküli
58. Portfolio 2020b (<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200418/ujraindult-a-kivandorlas-tortenelmi-rekordon-a-kulfoldon-dolgozo-magyarok-bere-426800>)
59. JT 2020. (v:\KDT\Belső dokumentumtár\2018\V0844 Szegyenységi_kuszob\ÁSZ_jelentés\FV-nek_atadott\V0844 Szegyenység_JT_jav_FV_atad.pdf)

60. KSH 2.6.1 (https://www.ksh.hu/thm/2/indi2_6_1.html) KSH: 2.6.1. Jövedelem-eloszlás, szegénység (2006–2019)
61. KSH 2.2.2.1 (http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_zaa007.html) KSH 2.2.2.1. A szegénységgel vagy társadalmi kirekesztődéssel kapcsolatos fontosabb indikátorok, referencia év szerint (2010–)
62. KSH 2018. (<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/hazteletszinv/2018/index.html#chapter-9>) KSH: A háztartások életszínvonala, 2018
63. Mfor 2019 (<https://mfor.hu/cikkek/makro/12-millio-magyar-ragadt-a-szegenysegi-kuszob-alatt.html>)
64. ITM 2020: (<https://www.kormany.hu/hu/innovacios-es-technologiai-miniszterium/foglalkoztataspolitikaert-felelos-allamtitkarsag/hirek/gazdasagvedelmi-akcioterv-mar-elerheto-a-munkahelyvedelmi-bertamogatas>) Munkahelyvédelmi akcióterv
65. KSH 1.1.2: (https://www.ksh.hu/thm/1/indi1_1_2.html) 1.1.2. A fogyasztás és megtakarítás alakulása (2003–2018)
66. KSH 3.1.19. (https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpj003d.html) 3.1.19. A háztartások szektor jövedelem- és tőkeszámlái (1995–)
67. ÁKK (2020a): *A központi költségvetés adóssága* (<https://www.akk.hu/hu/statisztika/allamadossag-finanszirozasa/a-kozponti-koltsegvetes-adossaga>)
68. ÁKK (2020b): *Módosította 2020. évi finanszírozási tervét az ÁKK* (<https://www.akk.hu/uploads/lr40mQr2.pdf>)
69. ÁKK (2020c): *A központi költségvetés adósságának lejárat szerkezete 2020.03.31-én* (<https://www.akk.hu/uploads/Y7x9eGrm.xls>)
70. ÁKK (2020d): *Éves finanszírozási kiadvány 2020* (<https://www.akk.hu/uploads/Y7xW1Gnm.pdf>)
71. ÁKK (2020e): *Magyar Állampapír Plusz jegyzések eredménye historikusan* (<https://www.akk.hu/hu/statisztika/ertekesitesi-eredmenyek/magyar-allampapir-plusz>)
72. ÁKK (2020f): *A forintban denominált állampapírok befektetői szektoronkénti megoszlása* (<https://www.akk.hu/hu/statisztika/allamadossag-finanszirozasa/a-forintban-denominalt-allampapirok-befektetoi-szektoronkenti-megoszlasa>)
73. Államkincstár (2005): *Magyar Államkincstár: Közgazdasági és államháztartási fogalomtár* (http://www.allamkincstar.gov.hu/files/A%20Kincst%C3%A1r%C3%B3l/kozgazdasagi_fogalmak.pdf)
74. Konvergencia Program (2020): *Magyarország Konvergencia Programja 2020-2024* (<https://www.kormany.hu/download/f/bf/c1000/Konvergencia%20Program%202020%20HU.pdf>)
75. MNB (2020): *Magyar Nemzeti Bank, Fizetési mérleg jelentés 2020 április* (<https://www.mnb.hu/letoltes/fizetesi-merleg-hu-2020-aprilis-digitalis.pdf>)
76. Pénzügyminisztérium (2020): *Magyarország eredményesen bocsátott ki eurókötvényt* (<https://www.kormany.hu/hu/nemzetgazdasagi-miniszterium/hirek/magyarorszag-eredmenyesen-bocsatott-ki-eurokotvenyt>)
77. Portfólió (2020c): *Hatmilliárdot bukik a magyar Erste a törlesztési moratóriumon* (<https://www.portfolio.hu/bank/20200505/hatmilliardot-bukik-a-magyar-erste-a-torlesztési-moratoriumon-430098>)
78. Portfólió (2020d): *Döbbenet, a koronavírus miatt veszteséges lett az OTP* (<https://www.portfolio.hu/uzlet/20200508/dobbenet-a-koronavirus-miatt-veszteseges-lett-az-otp-430672>)
79. <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-hungary-economy-ex-idUSKCN2262R0>
80. https://ngmszakmaiterulet.kormany.hu/download/c/66/92000/2021_TT.pdf
81. http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qlf034.html,
82. https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qlf006.html
83. https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qlf058a.html
84. https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_fsp010b.html
85. <http://www.ksh.hu/gyorstajekoztatok/#/hu/document/fog2002>
86. <http://www.ksh.hu/gyorstajekoztatok/#/hu/document/gde2003>

ÁLLAMI SZÁMVEVŐSZÉK

1052 Budapest, Apáczai Cs. J. u. 10. | 1364 Budapest 4. Pf. 54

TEL: +36 1 484 9100

email: szamvevoszek@asz.hu

web: www.asz.hu | www.aszhirportal.hu